

Comhairle an
Aontais Eorpaigh

An Bhruiséil, 5 Iúil 2023
(OR. en)

Comhad Idirinstitiúideach:
2023/0257(NLE)

11485/23
ADD 4

LIMITE

COLAC 81
POLCOM 146
SERVICES 27
FDI 15

TOGRA

ó:	Ardrúnaí an Choimisiúin Eorpaigh, arna s(h)íniú ag Martine DEPREZ, Stiúrthóir
dáta a fuarthas:	5 Iúil 2023
chuig:	Thérèse BLANCHET, Ardrúnaí Chomhairle an Aontais Eorpaigh
Uimh. an doic. ón gCoim.:	COM(2023) 431 final - IARSCRÍBHINN - CUID 4/4
Ábhar:	IARSCRÍBHINN a ghabhann leis an Togra le haghaidh CINNEADH ÓN gCOMHAIRLE maidir le tabhairt i gcrích, thar ceann an Aontais Eorpaigh, an Chreat-Chomhaontaithe Ardleibhéil idir an tAontas Eorpach agus a Bhallstáit, de pháirt, agus Poblacht na Sile, den pháirt eile

Gheobhaidh na toscaireachtaí i gceangal leis seo doiciméad COM(2023) 431 final - IARSCRÍBHINN - CUID 4/4.

Faoi iamh: COM(2023) 431 final - IARSCRÍBHINN - CUID 4/4

AN COIMISIÚN
EORPACH

An Bhruiséil, 5.7.2023
COM(2023) 431 final

ANNEX 1 – PART 4/4

IARSCRÍBHINN

a ghabhann leis an

Togra le haghaidh CINNEADH ÓN gCOMHAIRLE

**maidir le tabhairt i gcrích, thar ceann an Aontais Eorpaigh, an Chreat-Chomhaontaithe
Ardleibhéil idir an tAontas Eorpach agus a Bhallstáit, de pháirt, agus Poblacht na Sile,
den pháirt eile**

CAIBIDIL 29

CUIDEACHTAÍ FAOI ÚINÉIREACHT STÁIT, FIONTAIR DÁR DEONAÍODH CEARTA NÓ PRIBHLÉIDÍ SPEISIALTA AGUS MONAPLACHTAÍ AINMNITHE

AIRTEAGAL 29.1

Raon feidhme

1. Dearbhaíonn na Páirtithe a gcearta agus a n-oibleagáidí faoi mhíreanna 1 go mír 3 d'Airteagal XVII de GATT 1994, faoin doiciméad dar teideal Tuiscint ar Léiriú Airteagal XVII den Chomhaontú Ginearálta um Tharaifí agus Trádáil 1994 agus faoi mhíreanna 1, 2 agus 5 d'Airteagal VIII de GATS.
2. Tá feidhm ag an gCaibidil seo maidir le cuideachta faoi úinéireacht stáit, fiontar dár deonaíodh cearta nó pribhléidí speisialta agus monaplacht ainmnithe a ghabhann do ghníomhaíochtaí tráchtála. Má bhíonn eintiteas i mbun gníomhaíochtaí tráchtála agus neamhthráchtála araon,¹ ní chumhdaítear ach na gníomhaíochtaí tráchtála leis an gCaibidil seo.
3. Tá feidhm ag an gCaibidil seo maidir le cuideachtaí faoi úinéireacht an stáit, fiontair dár deonaíodh cearta nó pribhléidí speisialta nó monaplachtaí ainmnithe ar na leibhéil rialtais uile.

¹ D'fhéadfaí a áireamh le gníomhaíochtaí neamhthráchtála sainordú seirbhíse poiblí dlisteanach a dhéanamh nó aon gníomhaíocht a bhfuil gaol díreach aici le cosaint náisiúnta nó slándáil phoiblí a sholáthar.

4. Níl feidhm ag an gCaibidil seo maidir le soláthar earra nó seirbhíse ag Páirtí, ar earra nó seirbhís é a cheannaítear chun críocha rialtais agus ní d'fhonn athdhíol a dhéanamh ar bhonn tráchtála ná i ndáil le hearra nó seirbhís a sholáthar le haghaidh díol ar bhonn tráchtála, cé acu is 'soláthar cumhdaithe' é an soláthar sin nó nach ea de réir bhrí Airteagal 28.2.

5. Níl feidhm ag an gCaibidil seo maidir le haon seirbhís a sholáthraítear i bhfeidhmiú údaráis rialtasaigh.

6. Níl feidhm ag an gCaibidil seo maidir le fiontar atá faoi úinéireacht stáit, fiontar dár deonaíodh cearta nó pribhléidí speisialta agus monaplachtaí ainmnithe i gcásanna más amhlaidh, in aon cheann de na 3 bliana fhioscacha as a chéile roimhe sin, gur lú ná 100 milliún de Chearta Tarraingthe Speisialta (SDRanna) an t-ioncam bliantúil a díorthaíodh ó ghníomhaíochtaí tráchtála an eintitis.¹

7. Níl feidhm ag Airteagal 29.4 maidir leis na hearnálacha seirbhísí nach dtagann faoi raon feidhme an Chomhaontaithe seo.

8. Níl feidhm ag Airteagal 29.4 a mhéid a dhéanann fiontar atá faoi úinéireacht stáit, fiontar dár deonaíodh cearta nó pribhléidí speisialta nó monaplacht ainmnithe de chuid Páirtí earraí nó seirbhísí a cheannach agus a dhíol de bhun:

(a) aon bheart neamh- chomhréireach atá ann cheana, a dhéanfaidh an Páirtí a choinneáil ar bun, leanúint de, a athnuachan nó a leasú i gcomhréir le hAirteagal 17.14, Airteagal 18.8 nó Airteagal 25.10 mar a leagtar amach ina Sceideal in Iarscríbhinn 17- A; nó

¹ Le linn na gcéad 5 bliana ó theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo, beidh an tairseach faoi bhun 200 milliún SDR.

- (b) aon bheart neamh- chomhréireach, ar beart é a ghlacfaidh nó a choinneoidh an Páirtí ar bun, i dtaca le hearnálacha, fo- earnálacha, nó gníomhaíochtaí i gcomhréir le hAirteagal 17.14, Airteagal 18.8 nó Airteagal 25.10 mar a leagtar amach ina Sceideal in Iarscríbhinn 17- B.

AIRTEAGAL 29.2

Sainmhínte

Chun críocha na Caibidle seo agus Iarscríbhinn 29:

- (a) ciallaíonn ‘gníomhaíochtaí tráchtála’ gníomhaíochtaí a ghabhann fiontar de láimh, arb é an toradh deiridh orthu earra a tháirgeadh nó seirbhís a sholáthar a bheidh le díol sa mhargadh ábhartha i gcainníochtaí agus de réir praghsanna a chinnfidh an fiontar, agus a ngabhtar de láimh iad chun brabús¹a dhéanamh;
- (b) ciallaíonn ‘breithnithe tráchtála’ breithnithe maidir le praghas, cáilíocht, infhaighteacht, indíoltacht, iompar agus téarmaí agus coinníollacha eile ceannaigh nó díola, nó maidir le tosca eile a chuirfí san áireamh de ghnáth i gcinntí tráchtála de chuid fiontar atá faoi úinéireacht phríobháideach agus a oibríonn de réir phrionsabail an gheilleagair mhargaidh sa ghnó nó sa tionscal ábhartha;

¹ Ar mhaithe le cinnteacht níos fearr, eisiatar le ‘gníomhaíochtaí tráchtála’ gníomhaíochtaí a ghabhann fiontar de láimh, a fheidhmíonn ar bhonn neamhbhrabúis; nó a fheidhmíonn ar bhonn gnóthú costas.

- (c) ciallaíonn ainmniú monaplacht a bhunú nó a údarú, nó raon feidhme monaplachta a leathnú chun earra nó seirbhís bhreise a chumhdach;
- (d) ciallaíonn ‘monaplacht ainmnithe’ eintiteas, lena n- áirítear grúpa eintiteas nó gníomhaireacht rialtais a ainmnítear i margadh ábhartha i gcríoch Páirtí mar sholáthróir nó ceannaitheoir aonair earra nó seirbhíse, ach ní áirítear leis sin eintiteas ar deonaíodh ceart eisiach maoine intleachtúla dó mar gheall ar an deontas sin amháin;
- (e) ciallaíonn ‘fiontar ar deonaíodh cearta nó pribhléidí speisialta dó’¹ aon fhiontar, poiblí nó príobháideach, ar dheonaigh Páirtí, le dlí nó le fíoras, cearta nó pribhléidí speisialta dó; deonaíonn Páirtí cearta nó pribhléidí speisialta nuair a ainmníonn sé nó nuair a theorannaíonn sé go dhá cheann nó níos mó líon na bhfiontar atá údaraithe chun earra nó seirbhís a sholáthar, agus an rialachán earnálach sonrath faoinar deonaíodh an ceart nó an phribhléid á chur san áireamh, seachas de réir critéir oibiachtúla, comhréireacha agus neamh- idirdhealaitheacha, agus dá réir sin déantar difear suntasach do chumas aon fhiontair eile an t- earra nó an tseirbhís chéanna a sholáthar sa limistéar geografach céanna faoi choinníollacha atá thar a bheith coibhéiseach;
- (f) ciallaíonn ‘seirbhís a sholáthraítear agus údarás rialtasach á fheidhmiú’ seirbhís a sholáthraítear agus údarás rialtasach á fheidhmiú mar a shainmhínítear i bhfomhír 3(b) d’Airteagal 1 GATS, lena n- áirítear mar a shainmhínítear san Iarscríbhinn maidir le Seirbhísí Airgeadais a ghabhann le GATS, más infheidhme; agus
- (g) ciallaíonn ‘cuideachta faoi úinéireacht stáit’ fiontar atá faoi úinéireacht nó faoi rialú ag Páirtí².

¹ Ar mhaithe le cinnteacht níos fearr, ní pribhléid eisiach nó speisialta inti féin ná aisti féin é ceadúnas a dheonú do líon teoranta fiontar agus acmhainn thearc á leithdháileadh i gcomhréir le critéir atá oibiachtúil, comhréireach agus neamh- idirdhealaitheach.

² Chun úinéireacht nó rialú a bhunú, cuirfear na gnéithe ábhartha dlíthiúla agus fíorasacha uile san áireamh ar bhonn cás ar chás.

AIRTEAGAL 29.3

Forálacha ginearálta

Gan dochar do chearta agus oibleagáidí Páirtí faoin gCaibidil seo, ní choisctear le haon ní sa Chaibidil seo ar Pháirtí cuideachtaí faoi úinéireacht stáit a bhunú ná a choinneáil ar bun, monaplachtaí a ainmniú ná a choinneáil ar bun nó cearta nó pribhléidí speisialta a dheonú.

AIRTEAGAL 29.4

Cóir neamh- idirdhealaitheach agus breithnithe tráchtála

1. Áiritheoidh gach Páirtí go ndéanfaidh gach ceann dá chuideachtaí faoi úinéireacht stáit, dá fhiontair dár deonaíodh cearta nó pribhléidí speisialta agus dá mhonaplacht ainmnithe an méid seo a leanas agus é ag gabhail do ghníomhaíochtaí tráchtála:
 - (a) go ngníomhóidh siad i gcomhréir le breithnithe tráchtála le linn dó earra nó seirbhís a cheannach nó a dhíol, seachas chun aon téarmaí sainordaithe seirbhíse poiblí, nach bhfuil ar neamhréir le pointí (b) nó (c), a chomhlíonadh;

(b) agus earra nó seirbhís á ceannach aige:

- (i) cóir nach lú fabhar a thabhairt d'earra nó do sheirbhís a sholáthraíonn fiontar de chuid an Pháirtí eile ná mar a thugann sé d'earra dá shamhail nó do sheirbhís dá shamhail a sholáthraíonn fiontair de chuid an Pháirtí; agus
- (ii) tugann sé cóir d'earra nó do sheirbhís arna sholáthar nó arna soláthar ag fiontar ar infheistíocht faoi chumhdach é mar a shainmhínítear i bhfomhír (d) d'Airteagal 17.2(1) i gcríoch an Pháirtí, ar cóir í nach lú fabhar ná an chóir a thugann sé d'earra dá shamhail nó do sheirbhís dá shamhail arna sholáthar nó arna soláthar ag fiontair sa mhargadh ábhartha i gcríoch an Pháirtí ar infheistíochtaí de chuid infheisteoirí an Pháirtí iad; agus

(c) agus earra nó seirbhís á díol aige:

- (i) cóir nach lú fabhar a thabhairt d'fhiontar de chuid an Pháirtí eile ná mar a thugann sé d'fhiontair de chuid an Pháirtí; agus
- (ii) tugann sé cóir d'fhiontar ar infheistíocht faoi chumhdach é mar a shainmhínítear i bhfomhír (d) d'Airteagal 17.2(1) i gcríoch an Pháirtí sin, ar cóir í nach lú fabhar ná an chóir a thugann sé d'fhiontair sa mhargadh ábhartha i gcríoch an Pháirtí sin ar infheistíochtaí de chuid infheisteoirí an Pháirtí iad.

2. Le mír 1 ní choisctear ar chuideachtaí faoi úinéireacht stáit, fiontair dár deonáíodh cearta nó pribhléidí speisialta ná monaplachtaí ainmnithe an méid seo a leanas a dhéanamh:

- (a) earraí nó seirbhísí a cheannach nó a sholáthar de réir téarmaí nó coinníollacha éagsúla, lena n-áirítear téarmaí nó coinníollacha a bhaineann le praghas, ar choinníoll go mbeidh na téarmaí nó na coinníollacha éagsúla sin i gcomhréir le breithnithe tráchtála; nó
- (b) diúltú earraí nó seirbhísí a cheannach nó a sholáthar, ar choinníoll go mbeidh an diúltú sin i gcomhréir le breithnithe tráchtála.

AIRTEAGAL 29.5

Creat rialála

1. Bainfidh na Páirtithe an leas is fearr is féidir as caighdeáin idirnáisiúnta, de réir mar is infheidhme, lena n-áirítear Treoirlínte ECFE maidir le Rialachas Corparáideach Fiontar faoi Úinéireacht Stáit, de réir mar is iomchuí.

2. Áiritheoidh gach Páirtí gur fíor an méid seo a leanas maidir le haon chomhlacht rialála nó aon chomhlacht eile a fheidhmíonn feidhm rialála a bhunaíonn sé nó a choinníonn sé ar bun:

- (a) beidh sé neamhspleách ar aon cheann de na fiontair a rialálann sé agus ní bheidh sé cuntasach dóibh, chun éifeachtacht na feidhme rialála a áirithiú; agus

(b) gníomhóidh sé go neamhchlaonta¹ in imthosca comhchosúla i leith na bhfiontar uile a rialaíonn sé, lena n- áirítear cuideachtaí faoi úinéireacht stáit, fiontair dár deonaíodh cearta nó pribhléidí speisialta agus monaplachtaí ainmnithe.²

3. Cuirfidh gach Páirtí a dhlíthe agus a rialacháin i bhfeidhm maidir le cuideachtaí faoi úinéireacht Stáit, fiontair ar deonaíodh cearta nó pribhléidí speisialta dóibh agus monaplachtaí ainmnithe ar bhealach comhsheasmhach neamh-idirdhealaitheach.

AIRTEAGAL 29.6

Trédhearcacht

1. Páirtí ('an Páirtí iarrthach') a bhfuil cúis aige lena chreidiúint go bhfuil difear díobhálach á dhéanamh dá leasanna faoin gCaibidil seo de dheasca na ngníomhaíochtaí tráchtála de chuid cuideachta faoi úinéireacht stáit, fiontar dár deonaíodh cearta nó pribhléidí speisialta nó monaplacht ainmnithe de chuid an Pháirtí eile, féadfaidh sé a iarraidh ar an bPáirtí eile sin ('an Páirtí iarrtha') faisnéis a sholáthar i scríbhinn faoi oibríochtaí an eintitis sin a bhaineann le cur chun feidhme na Caibidle seo.

2. Áiritheoidh an Páirtí iarrthach, in iarraidh de bhun mhír 1, míniú ar an gcúis atá ag an bPáirtí sin lena chreidiúint go bhféadfadh gníomhaíochtaí an eintitis difear a dhéanamh do leasanna an Pháirtí sin faoin gCaibidil seo agus sonrúidh sé an chuid den fhaisnéis a liostaítear i mír 3 atá á hiarraidh aige.

¹ Ar mhaithe le cinnteacht níos fearr, maidir leis an neamhchlaontacht lena bhfeidhmíonn an comhlacht rialála a fheidhmeanna rialála, tá measúnú le déanamh air faoi threoir patrún nó cleachtas ginearálta de chuid an chomhlachta rialála sin.

² Ar mhaithe le cinnteacht níos fearr, le haghaidh na n-earnálacha sin inar chomhaontaigh na Páirtithe le hoibleagáidí sonracha a bhaineann leis an gcomhlacht rialála i gCaibidlí eile den Chomhaontú seo, beidh forlámhas ag na forálacha ábhartha sna Caibidlí eile sin.

3. Soláthróidh an Páirtí iarrtha an fhaisnéis seo a leanas, mar a shonraítear i gcomhréir le mír 1:
- (a) úinéireacht agus struchtúr vótála an eintitis, lena léirítear céatadán na scaireanna atá faoi úinéireacht charnach an Pháirtí is freagróir, a chuideachta faoi úinéireacht an stáit, a fhiontar dár deonáíodh cearta nó pribhléidí speisialta nó a mhonaplachtaí ainmnithe, agus céatadán na gceart vótála atá ina seilbh go carnach, san eintiteas;
 - (b) tuairisc ar aon scair speisialta nó ceart vótála speisialta nó ceart eile a shealbhaíonn an Páirtí, a chuideachtaí faoi úinéireacht an stáit, a fhiontair dár deonáíodh cearta nó pribhléidí speisialta nó a mhonaplachtaí ainmnithe, má tá na cearta sin éagsúil leo sin a ghabhann le scaireanna coiteanna ginearálta an eintitis;
 - (c) struchtúr eagraíochtúil an eintitis agus comhdhéanamh a bhoird stiúrthóirí nó comhlachta choibhéisigh;
 - (d) tuairisc ar cé acu de na ranna rialtais nó na comhlachtaí poiblí a rialaíonn an t-eintiteas nó a dhéanann faireachán air; tuairisc ar na ceanglais tuairiscithe a fhorchuireann na ranna nó na comhlachtaí poiblí sin air; agus cearta agus cleachtais na ranna rialtais sin nó aon chomhlachta phoiblí maidir le feidhmeannaigh shinsearacha agus comhaltaí dá mbord stiúrthóirí nó d'aon chomhlacht bainistíochta coibhéiseach a cheapadh, a bhriseadh as a phost nó luach saothair a thabhairt dóibh;

- (e) ioncam bliantúil an eintitis agus sócmhainní iomlána i gcaitheamh na tréimhse 3 bliana is déanaí a bhfuil faisnéis ar fáil fúithi;
- (f) aon saoirseachtaí, díolúintí agus bearta gaolmhara as a dtairbhíonn an t-eintiteas faoi dhlíthe agus rialacháin an Pháirtí is faighteoir iarrata; agus
- (g) aon fhaisnéis bhreise maidir leis an eintiteas atá ar fáil go poiblí, lena n-áirítear tuarascálacha airgeadais bliantúla agus iniúchtaí tríú páirtithe.

4. Le míreanna 1, 2 agus 3 ní chuirtear de cheangal ar aon Pháirtí faisnéis rúnda a nochtadh, a mbeadh a nochtadh ar neamhréir lena dhlíthe agus lena rialacháin, lena gcuirfí bac ar fhorfheidhmiú an dlí, nó a bheadh contrártha ar shlí eile do leas an phobail, nó a chuirfeadh i gcion leasanna tráchtála dlisteanacha fiontar áirithe.

5. Mura mbeidh an fhaisnéis a iarradh ar fáil don Pháirtí iarrtha, soláthróidh an Páirtí sin na cúiseanna atá leis sin i scríbhinn don Pháirtí iarrthach.

AIRTEAGAL 29.7

Iarscríbhinn a bhaineann go sonrach le Páirtí faoi leith

1. Níl feidhm ag Airteagal 29.4 maidir leis na gníomhaíochtaí neamh- chomhréireacha do chuideachtaí faoi úinéireacht stáit nó de mhonaplachtaí ainmnithe a liostaíonn Páirtí ina Sceideal in Iarscríbhinn 29 i gcomhréir le téarmaí Sceideal an Pháirtí.
2. Arna iarraidh sin do cheachtar Páirtí, feadfaidh an Chomhairle Chomhpháirteach cinneadh a ghlacadh Iarscríbhinn 29 a leasú de bhun fhomhír (a) d' Airteagal 8.5(1) agus in aon chás breithneoidh sé ar leasuithe a dhéanamh ar Iarscríbhinn 29 laistigh de 5 bliana tar éis dháta theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo.

CAIBIDIL 30

BEARTAS IOMAÍOCHTA

AIRTEAGAL 30.1

Prionsabail

Aithníonn na Páirtithe a thábhachtaí atá iomaíocht shaor gan saobhadh i dtrádáil agus infheistíocht. Admhaíonn na Páirtithe go bhféadfadh cleachtais fhrithiomaíocha saobhadh a dhéanamh ar fheidhmiú cuí margáí agus an bonn a bhaint de shochair an léirscaoilte trádála.

AIRTEAGAL 30.2

Creat rialála

1. Déanfaidh gach Páirtí dlí na hiomaíochta a choinneáil ar bun nó a ghlacadh ag a bhfuil feidhm maidir leis na hearnálacha uile den gheilleagar¹ agus lena ndírítear, ar bhealach éifeachtach, ar na cleachtais seo a leanas:
 - (a) comhaontuithe idir fiontair, cinntí ó chomhlachais fiontar agus cleachtais chomhbheartaithe arb é is cuspóir nó is éifeacht dóibh an iomaíocht a chosc, a shrianadh nó a shaobhadh;
 - (b) mí-úsáid ceannasachta ag fiontar amháin nó níos mó; agus
 - (c) cumaisc idir fiontair lena gcuirtear bac suntasach ar an iomaíocht éifeachtach, go háirithe de dheasca ceannasacht a chruthú nó a neartú.
2. Áiritheoidh gach Páirtí go mbeidh gach fiontar, idir phríobháideach agus phoiblí, faoi réir dhlí na hiomaíochta dá dtagraítear i mír 1.
3. Níor cheart, le cur i bhfeidhm dhlí na hiomaíochta de chuid gach Páirtí bac a chur ar fheidhmíocht, sa dlí ná i bhfíoras, aon chúraim shonraigh leasa phoiblí arna sannadh do na fiontair lena mbaineann. Díolúintí ó dhlí iomaíochta Páirtí, ba cheart iad a bheith teoranta do chúramaí leasa phoiblí, teoranta don mhéid a bhfuil géarghá leis chun an cuspóir beartais phoiblí inmhianaithe a bhaint amach, agus trédhearcach.

¹ Ar mhaithe le cinnteacht níos fearr, tá feidhm ag dlí na hiomaíochta san Aontas Eorpach maidir le hearnáil na talmhaíochta i gcomhréir le Rialachán [(AE) Uimh. 1308/2013 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 17 Nollaig 2013 lena mbunaítear comheagraíocht na margaí i dtáirgí talmhaíochta agus lena n- aisghairtear Rialacháin (CEE) Uimh. 922/72, (CEE) Uimh. 234/79, (CE) Uimh. 1037/2001, agus (CE) Uimh. 1234/2007 ón gComhairle (IO AE L 347, 20.12.2013, lch. 671).

AIRTEAGAL 30.3

Cur chun feidhme

1. Déanfaidh gach Páirtí údarás a choinneáil ar bun, ar údarás é a bheidh neamhspleách ó thaobh feidhme de agus a bheidh freagrach as cur i bhfeidhm iomlán agus forfheidhmiú éifeachtach dhlí na hiomaíochta dá dtagraítear in Airteagal 30.2. agus ag a mbeidh na cumhachtaí agus na hacmhainní is gá chuige sin.
2. Cuirfidh gach Páirtí a dhlí iomaíochta i bhfeidhm ar bhealach trédhearcach agus neamh- idirdhealaitheach, agus na prionsabail nós imeachta cothroime agus an ceart cosanta atá ag na fiontar lena mbaineann á n- urramú aige, gan beann ar náisiúntacht ná úinéireacht na bhfiontar.

AIRTEAGAL 30.4

Comhar

1. Admhaíonn na Páirtithe gur chun a leasa choitinn é an comhar a chur chun cinn maidir le hábhair a bhaineann lena mbeartas iomaíochta agus le forfheidhmiú an bheartais sin.
2. Chun an comhar a éascú, féadfaidh údaráis iomaíochta na bPáirtithe faisnéis a mhalartú, faoi réir na rialacha rúndachta dá bhforáiltear ina ndlíthe agus a rialacháin faoi seach.

3. Féachfaidh údaráis iomaíochta na bPáirtithe le comhordú a dhéanamh, a mhéid is féidir agus más iomchuí, ar a ngníomhaíochtaí forfheidhmiúcháin san iompraíocht nó sna cásanna atá mar an gcéanna nó gaolmhar.

AIRTEAGAL 30.5

Comhairliúcháin

1. Chun comhthuiscint idir na Páirtithe a chothú¹, nó chun aghaidh a thabhairt ar ábhair shonracha maidir le léirmhíniú nó cur i bhfeidhm na Caibidle seo, arna iarraidh sin do cheachtar Páirtí, rachaidh na Páirtithe i mbun comhairliúcháin go pras maidir le haon ábhar a bhaineann le léirmhíniú nó cur i bhfeidhm na Caibidle seo. An Páirtí a iarrann comhairliúcháin, léireoidh sé, más ábhartha, conas mar a dhéanann an t- ábhar difear don trádáil nó don infheistíocht idir na Páirtithe.
2. Chun na comhairliúcháin dá dtagraítear i mír 1 a éascú, féachfaidh gach Páirtí le faisnéis neamhrúnda ábhartha a sholáthar don Pháirtí eile.

AIRTEAGAL 30.6

Gan réiteach díospóide a chur i bhfeidhm

Níl feidhm ag Caibidil 38 maidir leis an gCaibidil seo.

¹ Maidir le Páirtí an Aontais, is é an t- idirghabhálaí Ard- Stiúrthóireacht na hIomaíochta de chuid an Choimisiúin Eorpaigh.

CAIBIDIL 31

FÓIRDHEONTAIS

AIRTEAGAL 31.1

Prionsabail

Aithníonn na Páirtithe go bhféadfadh fóirdheontais a bheith deonaithe más ga iad chun cuspóirí beartais phoiblí a bhaint amach. Admhaíonn na Páirtithe, áfach, go bhféadfadh fóirdheontais áirithe feidhmiú ceart na margaí a shaobhadh, agus an bonn a bhaint de shochair an léirscaoilte trádála agus na hiomaíochta. Dá bhrí sin, i bprionsabal, ní dheonóidh Páirtí fóirdheontais má dhéanann siad difear diúltach, nó más dócha go ndéanfaidís difear diúltach don trádáil nó don iomaíocht idir na Páirtithe.

AIRTEAGAL 31.2

Sainmhíniú agus raon feidhme

1. Chun críocha na Caibidle seo, ciallaíonn ‘fóirdheontas’ beart lena gcomhlíontar na coinníollacha a leagtar amach in Airteagal 1.1 den Chomhaontú maidir le Fóirdheontais agus le Bearta Frithchúitimh (SCM), gan beann ar cé acu an ndéanfaidís é d’fhiontar a sholáthraíonn earraí nó d’fhiontar a sholáthraíonn seirbhísí¹.

¹ Ar mhaithe le cinnteacht níos fearr, tá an tAirteagal seo gan dochar do thoradh an idirphlé a bheidh san Eagraíocht Dhomhanda Trádála (EDT) nó i bhfóraim ilpháirtithe ghaolmhara sa todhchaí maidir leis an sainmhíniú ar fhóirdheontais le haghaidh seirbhísí.

2. Tá feidhm ag an gCaibidil seo maidir le fóirdheontais atá sonrach i gcomhréir le hAirteagal 2 de Chomhaontú SCM.
3. Tá feidhm ag an gCaibidil seo maidir le fóirdheontais a dheonaítear d'aon fhiontar, lena n-áirítear fiontair phríobháideacha agus fiontair phoiblí.
4. Áiritheoidh gach Páirtí gur faoi réir na rialacha a leagtar amach sa Chaibidil seo a bheidh fóirdheontais a dheonaítear d'fhiontair a gcuirtear ar a n- iontaoibh seirbhísí a ngabhann leas eacnamaíoch ginearálta leo a oibriú, a mhéid nach gcuirtear bac le cur i bhfeidhm na rialacha sin ar fheidhmíocht, i ndlí ná i bhfíoras, na gcúraimí áirithe a shanntar do na fiontair sin. Cúraimí a shanntar, beidh siad trédhearcach agus ní bhainfidh aon teorannú le cur i bhfeidhm na rialacha a leagtar amach sa Chaibidil seo ná aon imeacht uaidh sin nach bhfuil gá leis chun na cúraimí sannta a bhaint amach.
5. Níl feidhm ag Airteagal 31.5 maidir le fóirdheontais a bhaineann le trádáil in earraí a chumhdaítear le hIarscríbhinn 1 a ghabhann leis an gComhaontú maidir leis an Talmhaíocht.
6. Níl feidhm ag Airteagal 31.5 ná Airteagal 31.6 maidir leis an earnáil closamhairc.
7. Níl feidhm ag Airteagail 31.5 ná 31.6 maidir le fóirdheontais a dheonaítear mar chúnamh do dhaoine dúchasacha agus dá gcuid pobal agus iad i mbun a bhforbartha eacnamaíche¹. Fóirdheontais den sórt sin, beidh siad spriodhírthe, comhréireach and trédhearcach.
8. Níl feidhm ag Airteagail 31.5 ná 31.6 maidir le fóirdheontais a dheonaítear chun an damáiste a tharla de dheasca tubaistí nádúrtha nó tarluithe eisceachtúla eile a leigheas.

¹ Chun críocha na míre seo, tabharfar le tuiscint gur mar a shainmhínítear faoi dhlíthe gach Páirtí iad daoine dúchasacha agus a gcuid pobal. Maidir le Páirtí an Aontais, cumhdaítear leis na dlíthe dá chuid dlíthe an Aontais Eorpaigh mar aon le dlíthe gach aon cheann de na Ballstáit dá chuid.

9. Níl feidhm ag Airteagal 31.5 maidir le fóirdheontais a dheonaítear ar bhonn sealadach chun freagairt d'éigeandáil eacnamaíoch¹. Beidh na fóirdheontais sin comhréireach and spriocdhírthe chun an éigeandáil sin a leigheas.

10. Féadfaidh an Chomhairle Chomhpháirteach cinneadh a ghlacadh lena leasófar an sainmhíniú ar 'fóirdheontais' i mír 1 den Airteagal seo a mhéid a bhaineann sé le fiontair a sholáthraíonn seirbhísí, d'fhonn toradh an phlé a ionchorprú a bheidh in EDT nó i bhfóiraim ilpháirtithe ghaolmhara sa todhchaí maidir leis an ábhar sin, de bhun fhomhír (a) d'Airteagal 8.5(1).

AIRTEAGAL 31.3

Gaolmhaireacht le Comhaontú EDT

Tá feidhm ag an gCaibidil seo gan dochar do chearta agus oibleagáidí Páirtí faoi Airteagal XV de GATS, faoi Airteagal XVI de GATT 1994, faoi Chomhaontú SCM agus faoin gComhaontú maidir leis an Talmhaíocht.

¹ Tabharfar le tuiscint gur teagmhas eacnamaíoch arb é is cúis le suaithheadh tromchúiseach i ngeilleagar Páirtí a bheidh i gceist le 'éigeandáil eacnamaíoch'. Maidir le Páirtí an Aontais, tabharfar le tuiscint gurb é geilleagar an Aontais Eorpaigh nó geilleagar ceann amháin nó níos mó de na Ballstáit dá chuid a bheidh i gceist le 'geilleagar Páirtí'.

AIRTEAGAL 31.4

Trédhearcacht

1. Maidir le fóirdheontas a dheonaítear nó a choinnítear ar bun laistigh dá chríoch, cuirfidh gach Páirtí an fhaisnéis seo a leanas ar fáil:

- (a) bunús dlí agus cuspóir an fhóirdheontais;
- (b) foirm an fhóirdheontais;
- (c) méid an fhóirdheontais nó an méid arna bhuiséadú don fhóirdheontas; agus
- (d) más féidir, ainm fhaighteoir an fhóirdheontais.

2. Comhlíonfaidh Páirtí na ceanglais a leagtar amach i mír 1 den Airteagal seo trí bhíthin:

- (a) fógra a chur isteach de bhun Airteagal 25 de Chomhaontú SCM, ar choinníoll go mbeidh an fhaisnéis uile dá dtagraítear i mír 1 den Airteagal seo san fhógra agus go soláthrófar gach 2 bhliain ar a laghad í;

- (b) fógra a chur isteach de bhun Airteagal 18 den Chomhaontú maidir leis an Talmhaíocht; nó
- (c) foilsíú ag an bPáirtí nó thar a cheann, ar shuíomh gréasáin a bhfuil rochtain ag an bpobal air, faoin 31 Nollaig den bhliain féilire tar éis na bliana a ndearnadh an fóirdheontas a dheonú nó a choinneáil ar bun lena linn.

AIRTEAGAL 31.5

Comhairliúcháin

1. Má mheasann Páirtí go bhfuil éifeacht dhiúltach ag fóirdheontas arna dheonú ag an bPáirtí eile ar a thrádáil nó ar iomaíocht, nó go bhféadfadh sé go mbeadh éifeacht dhiúltach aige orthu, féadfaidh an Páirtí sin (an ‘Páirtí iarrthach’) a ábhar inní a chur in iúl don Pháirtí eile i scríbhinn (an ‘Páirtí is freagróir’) agus comhairliúcháin ar an ábhar a iarraidh. Áireofar in iarraidh den sórt sin míniú ar an gcaoi a bhfuil éifeacht dhiúltach ag an bhfóirdheontas ar leasanna trádála an Pháirtí iarrthaigh nó ar iomaíocht nó ar an gcaoi a d’fhéadfadh sé éifeacht dhiúltach a bheith aige orthu.

2. Chun críocha mhír 1, féadfaidh an Páirtí iarrthach an fhaisnéis seo a leanas faoin bhfóirdheontas a iarraidh ar an bPáirtí is freagróir:

- (a) bunús dlí agus cuspóir nó cuspóir beartais an fhóirdheontais;
- (b) foirm an fhóirdheontais;

- (c) dátaí agus fad an fhóirdheontais agus aon teorainn ama eile a ghabhann leis;
- (d) ceanglais incháilitheachta an fhóirdheontais;
- (e) an méid iomlán nó an méid bliantúil arna bhuiséadú le haghaidh an fhóirdheontais;
- (f) más féidir, ainm fhaighteoir an fhóirdheontais; agus
- (g) aon fhaisnéis eile lena gceadaítear measúnú a dhéanamh ar éifeachtaí díobhálacha an fhóirdheontais.

3. Soláthróidh an Páirtí is freagróir an fhaisnéis i scríbhinn arna hiarraidh de bhun mhír 2 tráth nach déanaí ná 60 lá tar éis dháta fháil na hiarrata.

4. I gcás nach soláthraíonn an Páirtí is freagróir, ina hiomláine nó ina cuid, an fhaisnéis a iarradh de bhun mhíreanna 2 agus 3, míneoidh an Páirtí is freagróir na fáthanna leis sin i scríbhinn.

5. Tar éis don Pháirtí iarrthach an fhaisnéis a iarradh a fháil, agus tar éis na gcomhairliúchán, más rud é go measann an Páirtí iarrthach go mbaineann éifeacht dhíobhálach mhór leis an bhfóirdheontas lena mbaineann dá leasanna trádála nó don iomaíocht, nó go bhféadfadh éifeacht mhór dhíobhálach a bheith ag baint leo, déanfaidh an Páirtí is freagróir a dhícheall an éifeacht sin a dhíothú nó a íoslaghdú.

AIRTEAGAL 31.6

Fóirdheontais faoi réir coinníollacha

1. Agus na fóirdheontais seo a leanas á ndeonú aige, cuirfidh gach Páirtí coinníollacha i bhfeidhm mar a leanas:
 - (a) maidir le fóirdheontais trína bhfuil rialtas freagrach, go díreach nó go hindíreach, as fiachais nó dliteanas fiontar áirithe a ráthú, nach mbeidh cumhdach na bhfiachas agus na ndliteanas gan teorainn a mhéid a bhaineann le méid na bhfiachas agus na ndliteanas sin nó nach mbeidh fad na tréimhse a mbeidh an rialtas freagrach lena linn gan teorainn; agus
 - (b) maidir le fóirdheontais a thugtar d'fhiontair dhócmhainneacha nó anásta (amhail iasachtaí agus ráthaíochta, deontais airgid, insteallta caipitil, soláthar sócmhainní faoi bhun praghsanna margaidh agus díolúintí ó cháin) ag a bhfuil tréimhse ama [níos faide ná 1 bhliain, go mbeidh plean athstruchtúrúcháin inchreidte ullmhaithe atá bunaithe ar thiomhdí réadúla d'fhonn a áirithiú go mbeidh na fiontair anásta nó dhócmhainneacha inmharthana go fadtéarmach an athuair, laistigh de thréimhse ama réasúnach agus an fiontar, cé is moite d'fhiontair bheaga agus mheánmhéide, ag rannchuidiú é féin le costais an athstruchtúrúcháin.
2. Níl feidhm ag fómhír b) de mhír 1 maidir le fóirdheontais a dheonaítear d'fhiontair mar thacaíocht shealadach leachtachta i bhfoirm ráthaíochtaí i leith iasachtaí nó iasachtaí atá teoranta don mhéid is gá ar mhaithe leis an gcuideachta anásta a choinneáil i gceann gnó agus leis sin amháin agus ar feadh an ama is gá chun plean athstruchtúrúcháin nó leachtaithe a ghlacadh.

3. Níl feidhm ag an Airteagal seo ach amháin maidir le fóirdheontais a mbíonn éifeacht dhiúltach acu ar thrádáil agus iomaíochas an Pháirtí eile nó ar dócha go mbeidh an éifeacht sin acu.
4. Níl feidhm ag an Airteagal seo maidir le fóirdheontais:
- (a) a ndeonaítear iad chun imeacht ordúil cuideachta ó mhargadh a áirithiú; nó
 - (b) a bhfuil a méideanna carnacha nó a mbuiséid charnacha níos lú ná SDR 170 000 in aghaidh an fhiontair i gcaitheamh tréimhse 3 bliana as a chéile.

AIRTEAGAL 31.7

Úsáid fóirdheontas

Áiritheoidh gach Páirtí nach n- úsáidfidh fiontair fóirdheontais ach le haghaidh an chuspóra beartais arna shainmhíniú go follasach agus ar lena aghaidh a deonaíodh na fóirdheontais sin¹.

¹ Ar mhaithe le cinnteacht níos fearr, nuair atá na creataí reachtacha iomchuí agus na nósanna imeachta riaracháin curtha ar bun ag Páirtí chuige sin, meastar go gcomhlíontar an oibleagáid.

AIRTEAGAL 31.8

Gan réiteach díospóide a chur i bhfeidhm

Níl feidhm ag Caibidil 38 maidir le hAirteagal 31.5(5).

AIRTEAGAL 31.9

Rúndacht

1. Nuair a bheidh faisnéis á malartú faoin gCaibidil seo acu, cuirfidh na Páirtithe san áireamh na teorainneacha a fhorchuirtear lena ndlíthe faoi seach a bhaineann le rúndacht ghairmiúil agus rúndacht ghnó agus áiritheoidh siad go gcosnófar rúin ghnó agus faisnéis rúnda eile.
2. Más rud é go gcuireann Páirtí faisnéis in iúl faoin gCaibidil seo, coinneoidh an Páirtí is faighteoir rúndacht na faisnéise sin ar bun.

CAIBIDIL 32

MAOIN INTLEACHTÚIL

ROINN A

FORÁLACHA GINEARÁLTA

AIRTEAGAL 32.1

Cuspóirí

1. Is iad cuspóirí na Caibidle seo:
 - (a) táirgeadh agus tráchtálú earraí agus seirbhísí nuálacha cruthaitheacha i measc na bPáirtithe a éascú, rud a chuirfidh le geilleagar níos inbhuanaithe agus níos cuimsithí do na Páirtithe;
 - (b) trádáil idir na Páirtithe a éascú agus a rialú, chomh maith le saobhadh agus bacainní ar thrádáil den sórt sin a laghdú; agus
 - (c) leibhéal leordhóthanach éifeachtach cosanta agus forfheidhmithe a bhaint amach i dtaobh cearta maoiné intleachtúla.

2. Tá feidhm ag na cuspóirí a leagtar amach in Airteagal 7 de Chomhaontú TRIPS maidir leis an gCaibidil seo, *mutatis mutandis*.

AIRTEAGAL 32.2

Raon feidhme

1. Comhlíonfaidh gach Páirtí a ngealltanais faoi na conarthaí idirnáisiúnta i réimse na maoine intleachtúla a bhfuil sé ina pháirtí iontu, lena n- áirítear Comhaontú TRIPS.
2. Leis an gCaibidil seo comhlánófar agus sonrófar tuilleadh cearta agus oibleagáidí gach Páirtí faoi Chomhaontú TRIPS agus faoi chonarthaí idirnáisiúnta eile i réimse na maoine intleachtúla.
3. Ní chuirtear bac le haon ní sa Chaibidil seo ar aon Pháirtí forálacha a dhlí a chur i bhfeidhm lena dtugtar isteach caighdeán níos airde chun cearta maoine intleachtúla a chosaint agus a fhorfheidhmiú, ar choinníoll go mbeidh na forálacha sin comhoiriúnach leis an gCaibidil seo. Beidh gach Páirtí saor chun modh cur chun feidhme iomchuí na Caibidle seo a chinneadh laistigh dá chóras dlí agus dá chleachtas féin.

AIRTEAGAL 32.3

Prionsabail

1. Maidir leis an gCaibidil seo, tá feidhm ag na prionsabail a leagtar amach in Airteagal 8 de Chomhaontú TRIPS, *mutatis mutandis*.

2. Agus na cuspóirí beartais phoiblí is bun le córais intíre á gcur san áireamh, aithníonn na Páirtithe an gá atá ann na nithe seo a leanas a dhéanamh:

(a) an nuálaíocht agus an chruthaitheacht a chur chun cinn; agus

(b) an scaipeadh faisnéise, eolais, teicneolaíochta, cultúir agus ealaíon a éascú;

trína gcórais maoiné intleachtúla faoi seach, agus prionsabail na trédhearcachta á urramú, agus leasanna páirtithe leasmhara ábhartha, lena n-áirítear sealbhóirí ceart, úsáideoirí agus an pobal i gcoitinne, á gcur san áireamh.

AIRTEAGAL 32.4

Sainmhínte

Chun críocha na Caibidle seo agus Iarscríbhinní 32- A, 32- B agus 32- C:

- (a) ciallaíonn ‘Coinbhinsiún Bheirn’ Coinbhinsiún Bheirn chun Saothair Litríochta agus Ealaíon a Chosaint, arna dhéanamh ag Beirn an 9 Meán Fómhair 1886, agus arna leasú an 28 Meán Fómhair 1979;
- (b) ciallaíonn ‘cearta maoin intleachtúla’ gach catagóir de chearta maoin intleachtúla a chumhdaítear le Fo- Ranna 1 go 7 de Roinn B den Chaibidil seo nó Ranna 1 go 7 de Chuid II de Chomhaontú TRIPS; áirítear le cosaint maoin intleachtúla cosaint in aghaidh iomaíocht éagórach de bhun Airteagal 10*bis* de Choinbhinsiún Pháras;
- (b) ciallaíonn ‘Coinbhinsiún Pháras’ Coinbhinsiún Pháras chun Maoin Tionscail a Chosaint, an 20 Márta 1883, arna athbhreithniú go deireanach i Stócólm an 14 Iúil 1967 agus arna leasú an 28 Meán Fómhair 1979;
- (c) ciallaíonn ‘Coinbhinsiún na Róimhe’ Coinbhinsiún Idirnáisiúnta um Chosaint Taibheoirí, Léiritheoirí Fónagram agus Eagraíochtaí Craolacháin, arna dhéanamh sa Róimh an 26 Deireadh Fómhair 1961 agus
- (d) ciallaíonn ‘EDMI’ an Eagraíocht Dhomhanda um Maoin Intleachtúil;

AIRTEAGAL 32.5

Cóir náisiúnta

1. Maidir leis na catagóirí uile de chearta maoinne intleachtúla a chumhdaítear leis an gCaibidil seo, déanfaidh gach Páirtí cóireáil nach lú fabhar a thabhairt do náisiúnaigh an Pháirtí eile ná mar a thugann sé dá náisiúnaigh féin maidir le cearta maoinne intleachtúla a chosaint¹, faoi réir na n-eisceachtaí dá bhforáiltear cheana, faoi seach, i gCoinbhinsiún Pháras, i gCoinbhinsiún Bheirn, i gCoinbhinsiún na Róimhe nó sa Chonradh um Maoin Intleachtúil i leith Ciorcaid Chomhtháite arna dhéanamh in Washington an 26 Bealtaine 1989 agus Conradh EDMI um Thaibhithe agus Fónagraim ('WPPT') arna dhéanamh sa Ghinéiv an 20 Nollaig 1996. Maidir le taibheoirí, táirgeoirí fónagram agus eagraíochtaí craolacháin, níl feidhm ag an oibleagáid sin ach amháin i leith na gceart dá bhforáiltear faoin gCaibidil seo.

2. Féadfaidh Páirtí leas a bhaint as na heisceachtaí a cheadaítear faoi mhír 1 i ndáil lena nósanna imeachta breithiúnacha agus riaracháin, lena n-áirítear a cheangal ar náisiúnach de chuid an Pháirtí eile seoladh a ainmniú le haghaidh seirbheáil próisis ina chríoch, nó gníomhaire a cheapadh ina chríoch, ar choinníoll, maidir le maolú den sórt sin:

(a) gur gá é lena áirithiú go gcomhlíonfar dlíthe nó rialacháin an Pháirtí nach bhfuil ar neamhréir leis an gCaibidil seo; agus

¹ Chun críocha na míre seo, áirítear le 'cosaint' ábhair a dhéanann difear d'infhaighteacht, éadail, raon feidhme, cothabháil agus forfheidhmiú chearta maoinne intleachtúla chomh maith le hábhair a dhéanann difear d'úsáid chearta maoinne intleachtúla a dtugtar aghaidh orthu go sonrach sa Chaibidil seo. Thairis sin, chun críocha na míre seo, áirítear le 'cosaint' freisin bearta chun cosc a chur ar dhul timpeall ar bhearta teicneolaíochta éifeachtacha agus bearta a bhaineann le faisnéis bainistithe ceart.

(b) nach gcuirfear i bhfeidhm iad ar bhealach arb é a bheadh ann srian faoi cheilt ar thrádáil.

3. Níl feidhm ag mír 1 maidir le nósanna imeachta a chuirtear ar fáil i gcomhaontuithe iltaobhacha arna gcur i gcrích faoi choimirce EDMÍ maidir le cearta maoiné intleachtúla a fháil nó a choinneáil.

AIRTEAGAL 32.6

Maoin intleachtúil agus sláinte phoiblí

1. Aithníonn na Páirtithe an tábhacht a bhaineann leis an Dearbhú ar Chomhaontú TRIPS agus an tSláinte Phoiblí, arna ghlacadh in Doha an 14 Samhain 2001 ag Comhdháil Aireachta EDT ('Dearbhú Doha'). Agus na cearta agus na hoibleagáidí faoin gCaibidil seo á léirmhíniú agus á gcur chun feidhme, áiritheoidh na Páirtithe comhsheasmhacht le Dearbhú Doha.

2. Cuirfidh gach Páirtí Airteagal 31*bis* de Chomhaontú TRIPS chun feidhme, chomh maith leis an Iarscríbhinn agus an Fhoscríbhinn a ghabhann leis an Iarscríbhinn a ghabhann leis, a tháinig i bhfeidhm an 23 Eanáir 2017.

AIRTEAGAL 32.7

Ídiú

Ní chuirtear bac le haon ní sa Chuid seo den Chomhaontú seo ar Pháirtí ó thaobh a chinneadh cé acu atá nó nach bhfuil feidhm ag ídiú na gceart maoinne intleachtúla faoina chóras dlí, agus cé na coinníollacha faoina bhfuil feidhm ag an ídiú sin.

ROINN B

CAIGHDEÁIN MAIDIR LE CEARTA MAOINE INTLEACHTÚLA

FOROINN 1

CÓIPCHEART AGUS CEARTA GAOLMHARA

AIRTEAGAL 32.8

Comhaontuithe idirnáisiúnta

1. Dearbhaíonn gach Páirtí a ghealltanas i dtaobh na gCoinbhinsiún agus na gConarthaí seo a leanas agus comhlíonfaidh sé:

(a) Coinbhinsiún Bheirn;

- (b) Coinbhinsiún na Róimhe;
 - (c) Conradh EDMI um Chóipcheart ('WCT') arna dhéanamh sa Ghinéiv an 20 Nollaig 1996;
 - (d) Conradh EDMI um Thaibhithe agus Fónagraim (WPPT); agus
 - (e) conradh Marrakech maidir le rochtain ar shaothair fhoilsithe a éascú do dhaoine dall, do dhaoine lagamhairc nó dóibh siúd atá faoi mhíchumas léitheoireachta cló ar aon bhealach eile, arna dhéanamh in Marrakesh an 27 Meitheamh 2013.
2. Déanfaidh gach Páirtí iarracht réasúnach Conradh Bhéising maidir le Taibhithe Closamhairc, arna ghlacadh i mBéising an 24 Meitheamh 2012, a dhaingniú nó aontú dó.

AIRTEAGAL 32.9

Údair

Tabharfaidh gach Páirtí an ceart eisiach d'údair chun na nithe a leanas a údarú nó a thoirmeasc:

- (a) atáirgeadh díreach nó neamhdhíreach, sealadach nó buan ar aon mhodh agus in aon fhoirm, i bpáirt nó ina iomláine, ar a gcuid oibre;

- (b) aon chineál scaipeadh ar an bpobal tríd an leagan bunaidh dá gcuid saothar, nó cóipeanna de, a dhíol nó ar bhealach eile;
- (c) aon chás ina gcuirtear a gcuid saothar in iúl don phobal trí shreang nó gan sreang, lena n-áirítear a gcuid saothar a chur ar fáil don phobal ar shlí a bhféadfaidh an pobal rochtain a fháil orthu ó áit agus ag am dá rogha féin; agus
- (d) bunleaganacha nó cóipeanna dá gcuid ríomhchlár nó saothar cineamatagraif a ligean ar cíós ar bhonn tráchtála don phobal.

AIRTEAGAL 32.10

Taibheoirí

Tabharfaidh gach Páirtí an ceart eisiach do thaibheoirí chun na nithe a leanas a údarú nó a thoirmeasc:

- (a) fosú¹ a dtaibhithe;
- (b) atáirgeadh díreach nó neamhdhíreach, sealadach nó buan ar aon mhodh agus in aon fhoirm, i bpáirt nó ina iomláine, ar fhosú a dtaibhithe;
- (c) fosú a dtaibhithe a scaipeadh ar an bpobal, trína ndíol nó ar shlí eile;

¹ Ciallaíonn an téarma ‘fosú’ corprú fuaimneanna, nó corprú léirithe orthu, óna bhféadtar iad a bhrath, a atáirgeadh nó a chur in iúl trí ghaireas.

- (d) fosú a dtaibhithe a scaipeadh ar an bpobal, trí shreang nó gan sreang, lena n-áirítear a gcuid saothar a chur ar fáil don phobal ar shlí a bhféadfaidh an pobal rochtain a fháil orthu ó áit agus ag am dá rogha féin; agus
- (e) a dtaibhithe a chraoladh ar mhodh gan sreang leis an bpobal, ach amháin i gcás inar taibhiú craolta cheana an taibhiú nó ina ndéantar é ó fhosú;

AIRTEAGAL 32.11

Táirgeoirí fónagram

Tabharfaidh gach Páirtí an ceart eisiach do tháirgeoirí fónagram chun na nithe a leanas a údarú nó a thoirmeasc:

- (a) atáirgeadh díreach nó neamhdhíreach, sealadach nó buan ar aon mhodh agus in aon fhoirm, i bpáirt nó ina iomláine, ar a gcuid fónagram;
- (b) dáileadh a gcuid fónagram ar an bpobal, trína ndíol nó trí aistriú úinéireachta eile, lena n- áirítear cóipeanna díobh;

- (c) a gcuid fónagram a scaipeadh ar an bpobal, trí shreang nó gan sreang, lena n-áirítear a gcuid saothar a chur ar fáil don phobal ar shlí a bhféadfaidh an pobal rochtain a fháil orthu ó áit agus ag am dá rogha féin; agus
- (d) a gcuid fónagram a ligean ar cíós ar bhonn tráchtála don phobal.

AIRTEAGAL 32.12

Eagraíochtaí craoltóireachta

Tabharfaidh gach Páirtí an ceart eisiach d’eagraíochtaí craoltóireachta na nithe a leanas a údarú nó a thoirmeasc:

- (a) fosú a gcrailtaí arna dtarchur trí mhodh gan sreang;
- (b) atáirgeadh díreach nó indíreach, sealadach nó buan ar aon mhodh agus in aon fhoirm, i bpáirt nó ina iomláine, ar fhosuithe a gcrailtaí arna dtarchur trí mhodh gan sreang; agus
- (c) a gcrailtaí a athchraoladh trí mheán gan sreang, chomh maith lena gcrailtaí a chur in iúl don phobal¹ má dhéantar an chumarsáid sin in áiteanna a bhfuil rochtain ag an bpobal air ar tháille iontrála a íoc.

¹ Ar mhaithe le cinnteacht níos fearr, níl aon ní sa mhír seo lena gcuirfear bac ar Pháirtí na coinníollacha a chinneadh faoinar féidir an ceart sin a fheidhmiú, i gcomhréir le hAirteagal 13(d) de Choinbhinsiún na Róimhe.

AIRTEAGAL 32.13

Fónagraim a foilsíodh ar chúiseanna tráchtála a chraoladh agus a chur in iúl don phobal¹

1. Déanfaidh gach Páirtí foráil maidir le ceart chun a áirithiú go n-íocfaidh an t-úsáideoir luach saothair cothromasach aonair le taibhithe agus táirgeoirí fónagram, má úsáidtear fónagram a fhoilsítear chun críocha tráchtála, nó atáirgeadh ar fhónagram den sórt sin, le haghaidh craoladh nó cumarsáid leis an bpobal.²

¹ Féadfaidh gach Páirtí cearta níos fairsinge, i dtaca le fónagraim a foilsíodh ar chúiseanna tráchtála a chraoladh agus a chur in iúl don phobal, a dheonú do thaibheoirí agus do léiritheoirí fónagram.

² Chun críocha an Airteagail seo, ní áirítear le ‘cumarsáid leis an bpobal’ fónagram a chur ar fáil don phobal, trí shreang nó gan sreang, ar bhealach trína bhféadfaidh an pobal rochtain a fháil ar an bhfónagram ó áit agus ag am dá rogha féin go haonarach.

2. Áiritheoidh gach Páirtí go roinnfear an luach saothair cothromasach aonair dá dtagraítear i mír 1 idir na taibheoirí ábhartha agus na táirgeoirí fónagram. Féadfaidh gach Páirtí reachtaíocht a achtú a dhéanfaidh, in éagmais comhaontú idir taibheoirí agus táirgeoirí fónagraim, na téarmaí a shocrú ar dá réir a chomhroinnfidh taibheoirí agus táirgeoirí fónagraim an luach saothair cothromasach aonair.

AIRTEAGAL 32.14

Téarma cosanta

1. Mairfidh cearta údair i leith saothair ar feadh shaol an údair agus ar feadh tréimhse nach lú ná 70 bliain tar éis bhás an údair, gan beann ar an dáta a chuirtear an saothar ar fáil go dleathach don phobal¹.
2. I gcás saothar ag a bhfuil comhúdair, ríomhfar an téarma cosanta dá dtagraítear i mír 1 ó bhás an údair mharthanaigh deiridh.

¹ Má sholáthraíonn Páirtí téarma cosanta speisialta i gcásanna ina n- ainmnítear duine breithiúnach mar shealbhóir an chirt, mairfidh an téarma cosanta ar feadh tréimhse nach lú ná 70 bliain tar éis don saothar a bheith curtha ar fáil go dleathach don phobal.

3. I gcás saothair gan ainm nó a bhfuil ainm cleite leo, mairfidh an téarma cosanta nach lú ná 70 bliain tar éis an dáta ar a gcuirfear an saothar ar fáil go dlíthiúil don phobal. Mura bhfuil amhras ar bith ann, áfach, faoi chéannacht an údair a bhuí leis an ainm cleite a ghlac an t- údar, nó má nochtann an t- údar a chéannacht le linn na tréimhse dá dtagraítear sa chéad abairt, is é an téarma cosanta a bheidh infheidhme an téarma cosanta a leagtar síos i mír 1.

4. Rachaidh an téarma cosanta do shaothair chineamatagraif nó chlosamhairc in éag ar dháta nach luaithe ná 70 bliain tar éis dháta bhás an údair deiridh a mhair. Is faoi dhlíthe agus rialacháin na bPáirtithe a chinnfear na daoine a bheidh le meas mar údair de shaothar cineamatagraif nó chlosamhairc.

5. Rachaidh cearta eagraíochtaí craoltóireachta in éag 50 bliain tar éis an dáta a chraoltar craolachán den chéad uair.

6. Rachaidh cearta taibheoirí in éag ar dháta nach luaithe ná 50 bliain tar dháta fhosú an taibhithe; mar sin féin:

- (a) má dhéantar fosú an taibhithe a fhoilsiú go dleathach nó, i gcás ina bhforálann Páirtí dó sin, a chur in iúl go dleathach don phobal laistigh den tréimhse 50 bliain dá dtagraítear sa mhír seo, déanfar an téarma cosanta a ríomh ón dáta a foilsíodh den chéad uair é nó, i gcás ina bhforálann Páirtí dó sin, ón dáta a cuireadh in iúl don phobal den chéad uair é. I gcás ina ndéanann Páirtí foráil don dá fhéidearthacht, déanfar an téarma cosanta a ríomh ó pé tarlúint is túisce; agus
- (b) má dhéantar fosú an taibhithe i bhfónagram a fhoilsiú go dleathach nó, i gcás ina bhforálann Páirtí dó sin, a chur in iúl go dleathach don phobal laistigh den tréimhse 50 bliain dá dtagraítear sa mhír seo, rachaidh an téarma cosanta in éag ar dháta nach luaithe ná 70 bliain tar éis an dáta a foilsíodh an fosú den chéad uair nó, i gcás ina bhforálann Páirtí dó sin, ón dáta a cuireadh in iúl don phobal den chéad uair é. I gcás ina ndéanann Páirtí foráil don dá fhéidearthacht, déanfar an téarma cosanta a ríomh ón tarlúint is túisce.

7. Rachaidh cearta táirgeoirí fónagram in éag ar dháta nach luaithe na 50 bliain tar éis don fhosú a bheith déanta. Má dhéantar an fónagram a fhoilsiú go dleathach, áfach, nó, i gcás ina bhforálann Páirtí dó sin, a chur in iúl go dleathach don phobal laistigh den tréimhse sin, rachaidh na cearta sin in éag ar dháta nach luaithe ná 70 bliain ó dháta an chéad fhoilsithe den sórt sin nó, i gcás ina bhforálann an Páirtí dó sin, ón dáta a cuireadh in iúl don phobal é. Féadfaidh na Páirtithe bearta éifeachtacha a ghlacadh nó a choinneáil ar bun lena áirithiú go ndéanfar an brabús a ghintear le linn 20 bliain cosanta tar éis 50 bliain a chomhroinnt go cothrom idir taibheoirí agus táirgeoirí fónagram.

AIRTEAGAL 32.15

Ceart athdhíola

1. Déanfaidh gach Páirtí foráil, ar mhaithe le húdar bunsaothair ealaíne grafaice nó plaistí, maidir le ‘ceart athdhíola’, a bheidh le sainmhíniú mar cheart doshannta, nach féidir a tharscaoileadh, fiú roimh ré, maidir le ríchíos a fháil bunaithe ar an bpraghas díola a fhaightear, ar aon athdhíol ar an obair sin, tar éis an chéad uair a d’aistrigh an t- údar an saothar¹.
2. Beidh feidhm ag an gceart dá dtagraítear in mír 1 maidir leis na gníomhaíochtaí athdhíola ar fad lena bhfuil baint ag díoltóirí, ceannaithe nó idirghabhálaithe, gairmithe sa mhargadh ealaíne, ar nós seomraí díolachán, dánlanna agus, go ginearálta, aon déileálaí i saothair ealaíne.

¹ D’ainneoin an Airteagail seo, maidir leis an tSile d’fhéadfadh feidhm a bheith ag mír 1 d’Airteagal 36 de Dhlí Uimh. 17.366 an 28 Lúnasa 1970 i gcónaí, mar a leasaítear é le Dlí Uimh. 21.045 an 13 Deireadh Fómhair 2017 maidir le ríomh na ndleacht.

3. Féadfaidh gach Páirtí foráil a dhéanamh nach mbeidh feidhm ag an gceart athdhíola dá dtagraítear i mír 1 maidir le gníomhartha athdhíola ina bhfuair an díoltóir an saothar go díreach ón údar níos lú ná 3 bliana roimh an athdhíol sin agus nuair nach mó ná íosmhéid áirithe an praghas athdhíola.

AIRTEAGAL 32.16

Bainistiú ar chearta comhchoiteann

1. Cuirfidh na Páirtithe chun cinn comhar idir a n-eagraíochtaí bainistíochta comhchoitinne faoi seach chun críche infhaighteacht saothar agus ábhair chosanta eile i gcríocha na bPáirtithe a chothú agus aistriú ioncaim ó chearta idir na heagraíochtaí bainistíochta comhchoitinne faoi seach i dtaca le húsáid na saothar sin nó ábhair chosanta eile.
2. Cuirfidh na Páirtithe trédhearcacht eagraíochtaí bainistíochta comhchoitinne chun cinn, go háirithe i dtaca le cearta ioncaim a bhailíonn siad, asbhaintí a chuireann siad i bhfeidhm maidir le cearta ioncaim a bhailíonn siad, an úsáid a bhaintear as cearta ioncaim a bhailítear, an beartas leithdháilte agus a raon.
3. Áiritheoidh gach Páirtí, maidir le heagraíochtaí bainistíochta comhchoitinne atá bunaithe ina chríoch agus a dhéanann ionadaíocht ar eagraíocht bainistíochta comhchoitinne eile atá bunaithe i gcríoch an Pháirtí eile trí bhíthin comhaontú ionadaíochta, go ndéanfar na heagraíochtaí bainistíochta comhchoitinne sin a spreagadh chun na méideanna a íoc go cruinn, go tráthrialta agus go dícheallach leis an eagraíocht bainistíochta comhchoitinne a ndéantar ionadaíocht uirthi agus go ndéanfar iad a spreagadh chun an fhaisnéis a sholáthar don eagraíocht bainistíochta comhchoitinne a ndéantar ionadaíocht uirthi chomh maith le faisnéis faoin méid ceart ioncaim a bhailítear thar a ceann agus faoi aon asbhaintí ón ioncam sin ó chearta.

AIRTEAGAL 32.17

Teorainneacha agus eisceachtaí

Déanfaidh gach Páirtí foráil maidir le teorainneacha nó eisceachtaí i dtaobh na gceart a leagtar amach in Airteagail 32.9 go 32.13 i gcásanna speisialta áirithe nach bhfuil i gcoimhlint le gnáth- shaothrú na hoibre nó ábhair eile agus nach ndéantar dochar go neamhréasúnach leo do leasanna dlisteanacha shealbhóirí an chirt.

AIRTEAGAL 32.18

Bearta teicneolaíocha a chosaint

1. Cuirfidh gach Páirtí cosaint dlí leordhóthanach ar fáil in aghaidh dul timpeall ar aon bheart teicneolaíoch éifeachtach a dhéanann an duine lena mbaineann agus a fhios aige, nó forais réasúnacha aige a fhios a bheith aige, go bhfuil an duine ag gabháil don chuspóir sin.
2. Cuirfidh gach Páirtí cosaint dlí leordhóthanach ar fáil i gcoinne feistí, táirgí nó comhpháirteanna a mhonarú, a iompórtáil, a dháileadh, a dhíol, a fhógairt iad a bheith ar díol nó ar cíos, nó seilbh a fháil chun críocha tráchtála ar ghairis, táirgí nó comhpháirteanna, nó seirbhísí a sholáthar:
 - (a) a chuirtear chun cinn, a fhógraítear nó a mhargaítear chun dul timpeall ar aon bheart teicneolaíoch éifeachtach;

- (b) nach bhfuil ach cuspóir teoranta nó úsáid teoranta acu atá suntasach ó thaobh na tráchtála de seachas dul timpeall ar bheart éifeachtach teicneolaíoch; nó
- (c) a dheartar, a tháirgtear, a chuirtear in oiriúint nó a fheidhmítear go príomha chun dul timpeall ar aon bheart teicneolaíoch éifeachtach a chumasú nó a éascú.

3. Chun críocha na bhForanna seo, ciallaíonn ‘beart teicneolaíochta’, aon teicneolaíocht, aon ghaireas, nó aon chomhpháirt a cheaptar, arna oibriú sa ghnáthchúrsa, chun gníomhartha a chosc nó a shrianadh, i leith saothar nó ábhair eile¹, nach bhfuil údaraithe ag sealbhóir cirt aon chóipchirt nó aon chirt ghaolmhair, mar a fhoráiltear dó le dlí Páirtí. Measfar bearta teicneolaíochta a bheith ‘éifeachtach’ i gcás ina rialaíonn na sealbhóirí cirt úsáid saothair faoi chosaint nó úsáid ábhair eile trí rialú rochtana nó próiseas cosanta a chur i bhfeidhm, amhail criptiú, scróbhadh nó claochlú eile an tsaothair nó ábhair eile nó meicníocht um rialú cóipeanna, a bhaineann cuspóir na cosanta sin amach.

4. D’ainneoin na cosanta dlíthiúla dá bhforáiltear i mír 1 den Airteagal seo, in éagmais bearta deonacha arna ndéanamh ag na sealbhóirí cirt, féadfaidh gach Páirtí bearta iomchuí a dhéanamh, de réir mar is gá, lena áirithiú, maidir leis an gcosaint dhlíthiúil leordhóthanach ar dhul timpeall ar bhearta teicneolaíochta éifeachtacha dá bhforáiltear i gcomhréir leis an Airteagal seo, nach gcuirfidh sí cosc ar thairbhíthe eisceachtaí nó teorainneacha dá ndéantar foráil i gcomhréir le hAirteagal 32.17 leas a bhaint as eisceachtaí nó teorainneacha den sórt sin.

¹ Ar mhaithe le cinnteacht níos fearr, níl feidhm ag ‘saothair nó ábhar eile’ san abairt seo maidir le saothair nó ábhar eile a bhfuil an téarma cosanta ina leith tar éis dul in éag.

AIRTEAGAL 32.19

Oibleagáidí maidir le faisnéis faoi bhainistiú na gceart

1. Soláthróidh gach Páirtí cosaint dlí leordhóthanach in aghaidh aon duine a dhéanfaidh aon cheann de na gníomhartha seo a leanas go feasach, gan údarú, más eol do dhuine den sórt sin, nó má tá foras réasúnach aige chun a bheith ar an eolas go bhfuil sé, tríd an méid sin a dhéanamh, ag spreagadh, ag cumasú, ag éascú nó ag ceilt sárú ar aon chóipcheart nó aon chearta gaolmhara dá bhforáiltear i ndlíthe an Pháirtí sin:

- (a) faisnéis bainistithe ceart leictreonach a bhaint de nó a choigeartú; agus
- (b) saothair nó ábhar eile a chosnaítear faoin bhForoinn seo ar baineadh faisnéis bainistíochta ceart leictreonach díobh nó ar coigeartaíodh an fhaisnéis sin gan údarú, a dháileadh, nó a allmhairiú lena ndáileadh, a chraoladh, a chur in iúl nó a chur ar fáil don phobal.

2. Chun críoch an Airteagail seo, ciallaíonn ‘faisnéis bainistíochta ceart’ aon fhaisnéis a chuireann sealbhóirí cirt ar fáil, lena n-aithnítear an saothar nó ábhar eile dá dtagraítear san Airteagal seo, an t-údar nó aon sealbhóir cirt eile, nó faisnéis maidir le téarmaí agus coinníollacha úsáide an tsaothair nó an ábhair, agus aon uimhreacha nó cóid a léiríonn an fhaisnéis sin.

3. Beidh feidhm ag mír 2 má bhíonn baint ag aon cheann de na míreanna faisnéise le cóip de shaothar, nó ábhar eile dá dtagraítear san Airteagal seo nó má thagann sé chun cinn agus an saothar nó an t-ábhar sin á chur in iúl don phobal.

FOROINN 2

TRÁDMHARCANNA

AIRTEAGAL 32.20

Comhaontuithe idirnáisiúnta

Déanfaidh gach Páirtí:

- (a) an Prótacal a bhaineann le Comhaontú Mhaidrid maidir le Clárú Idirnáisiúnta Marcanna, arna ghlacadh i Maidrid an 27 Meitheamh 1989, arna leasú go deireanach an 12 Samhain 2007, a chomhlíonadh;
- (b) an Conradh um Dhlí Trádmhairc, arna dhéanamh sa Ghinéiv an 27 Deireadh Fómhair 1994 agus Comhaontú Nice a Bhaineann le hAicmiú Idirnáisiúnta Earraí agus Seirbhísí chun Críocha an Chláraithe Marcanna, an 15 Meitheamh 1957, arna leasú an 28 Meán Fómhair 1979, a chomhlíonadh; agus
- (c) gach iarracht réasúnach a dhéanamh aontú do Chonradh Singeapór ar Dhlí na dTrádmharcanna, arna dhéanamh i Singeapór an 27 Márta 2006.

AIRTEAGAL 32.21

Na cearta a thugtar le trádmharc

Déanfaidh gach Páirtí foráil don cheart eisiach a bheith ag úinéir trádmhairc chláráithe cosc a chur ar thríú páirtithe, nach bhfuil toil an úinéara acu, úsáid a bhaint, le linn dóibh trádáil a dhéanamh, as comharthaí atá comhionann nó comhchosúil leo siúd a bhfuil an trádmharc cláráithe ina leith, i gcás inar dócha go mbeadh mearbhall ann de thoradh na húsáide sin. I gcás ina n-úsáidtear comhartha comhionann le haghaidh earraí nó seirbhísí comhionanna, déanfar talamh slán de gur dócha go mbeidh mearbhall ann.

AIRTEAGAL 32.22

Nós imeachta clárúcháin

1 Déanfaidh gach Páirtí foráil maidir le córas chun trádmharcanna a chlárú ina ndéanfar gach cinneadh críochnaitheach diúltach a dhéanann an riarachán trádmhairc ábhartha, lena n-áirítear diúltú páirteach chun clárú a dhéanamh, a réasúnú go hiomchuí agus a chur in iúl i scríbhinn don pháirtí ábhartha.

2. Déanfaidh gach Páirtí foráil maidir leis an bhféidearthacht a bheith ag tríú páirtithe cur in aghaidh iarratais ar thrádmharc nó, i gcás inarb iomchuí faoin dlí dá chuid, in aghaidh clárúcháin trádmhairc. Beidh na himeachtaí freasúracha sin ina n-imeachtaí sáraíochta.

3. Cuirfidh gach Páirtí bunachar sonraí leictreonach ar fáil go poiblí ina bhfuil iarratais ar thrádmharc agus clárúcháin trádmhairc.

AIRTEAGAL 32.23

Trádmharcanna aitheanta

Chun críocha éifeacht a thabhairt do chosaint trádmharcanna aitheanta, dá dtagraítear in Airteagal 6*bis* de Choinbhinsiún Pháras agus Airteagal 16(2) agus (3) de Chomhaontú TRIPS, dearbhaíonn na Páirtithe an tábhacht a bhaineann leis an Moladh Comhpháirteach maidir le Forálacha i ndáil le Cosaint Marcanna Aitheanta, a ghlac Comhthionól Aontas Pháras chun Maoin Tionscail a Chosaint agus Comhthionól Ginearálta EDMÍ ag an 34ú Sraith de Chruinnithe Chomhthionóil Bhallstáit EDMÍ ón 20 go dtí an 29 Meán Fómhair 1999.

AIRTEAGAL 32.24

Eisceachtaí ar na cearta a thugtar le trádmharc

1. Déanfaidh gach Páirtí:

- (a) foráil maidir le húsáid chóir téarmaí tuairisciúla mar eisceacht theoranta ó na cearta a thugtar le trádmharcanna; agus

(b) foráil a dhéanamh maidir le heisceachtaí teoranta eile,

2. Beidh feidhm ag mír 1 ar choinníoll go gcuirfear san áireamh sna heisceachtaí leasanna dlisteanacha úinéirí na dtrádmharcanna agus na dtríú páirtithe.

3. Ní bheidh an dílseánach i dteideal, mar gheall ar an trádmharc, cose a chur ar thríú páirtí úsáid a bhaint as an méid seo a leanas i gcúrsa trádála:

(a) a ainm nó a sheoladh féin;

(b) tásca a bhaineann le cineál, cáilíocht, cainníocht, úsáid bheartaithe, luach, tionscnamh geografach, tráth táirgthe earraí nó soláthair seirbhíse, nó saintréithe eile earraí nó seirbhísí; nó

(c) an trádmharc, i gcás ina bhfuil gá le cuspóir beartaithe earra nó seirbhíse a chur in iúl, go háirithe mar ghabháilais nó páirteanna spártha,

4. Beidh feidhm ag mír 2 i gcás ina bhfuil an úsáid a bhaineann an tríú páirtí as i gcomhréir le cleachtais mhacánta in ábhair thionsclaíocha nó thráchtála¹.

5. Féadfaidh Páirtí foráil a dhéanamh ionas nach dtabharfar teidlíocht don dílseánach, leis an trádmharc sin, toirmeasc a chur ar thríú páirtí ceart a bhí aige cheana a úsáid le linn trádála, ar ceart é nach bhfuil feidhm aige ach amháin i limistéar áirithe, má tá an ceart sin aitheanta i ndlí an Pháirtí sin agus laistigh de theorainneacha na críche ina n- aithnítear é.

¹ Mar mhalairt air sin, féadfaidh Páirtí úsáid den sórt sin a bhaint ach faoi réir í a dhéanamh sa chaoi nach gcuirfí an pobal amú mar gheall uirthi nó nach mbeadh sí ina cúis le mearbhall a chruthú i measc cuid ábhartha den phobal.

AIRTEAGAL 32.25

Forais le cúlghairm a dhéanamh

1. Déanfaidh gach Páirtí a fhoráil go ndlífear trádmharc a chúlghairm, más rud é, laistigh de thréimhse leanúnach 5 bliana, nár baineadh fíorúsáid as an trádmharc sa chríoch ábhartha i ndáil leis na hearraí nó na seirbhísí a bhfuil sé cláraithe ina leith, agus nach ann do chúiseanna cuí maidir le neamhúsáid. Féadfaidh Páirtí foráil a dhéanamh, áfach, ionas nach bhféadfaidh aon duine a mhaíomh gur cheart cearta dílseánaigh i dtrádmharc a chúlghairm i gcás inar tosaíodh nó inar atosáíodh ar úsáid fhírinneach a bhaint as an trádmharc le linn na hidirlinne idir dul in éag na tréimhse 5 bliana agus comhdú an iarratais ar chúlghairm. Déanfar neamhaird, áfach, de thosú nó atosú úsáide laistigh de thréimhse trí mhí roimh chomhdú an iarratais nó na cúlghairme a thosaigh ar a luaithe ar dhul in éag na tréimhse leanúnaí cúig bliana neamhúsáide, i gcás nach dtarlaíonn na hullmhúcháin don tosú nó don atosú ach amháin tar éis don dílseánach teacht ar an eolas go bhféadfaí an t-iarratas nó an chúlghairm a chomhdú.

2. D'fhéadfadh sé go ndéanfaí trádmharc a chúlghairm freisin más rud é, tar éis an dáta a cláraíodh é, mar thoradh ar ghníomhartha nó neamhghníomhaíocht an dílseánaigh, gur éirigh an trádmharc ina ghnáthainm sa trádáil ar tháirge nó ar sheirbhís a bhfuil sé cláraithe ina leith¹.

¹ D'fhéadfadh sé go ndéanfaí trádmharc a chúlghairm freisin más rud é, tar éis an dáta a cláraíodh é, mar thoradh ar an úsáid a bhain dílseánach an trádmhairc as nó mar thoradh ar an úsáid a baineadh as le toiliú an dílseánaigh i ndáil leis na hearraí nó na seirbhísí a bhfuil sé cláraithe ina leith, go bhféadfadh sé go gcuirfí an pobal amú, go háirithe maidir le cineál, cáilíocht nó tionscnamh geografach na n-earraí nó na seirbhísí sin.

AIRTEAGAL 32.26

Iarratais de mheon mímhacánta

Féadfar trádmharc a dhearbhu a bheith neamhbhailí más de mheon mímhacánta a rinne an t- iarratasóir an t- iarratas ar an trádmharc a chlárú. Féadfaidh gach Páirtí foráil a dhéanamh freisin nach ndéanfar trádmharc den sórt sin a chlárú.

FOROINN 3

DEARAÍ¹

AIRTEAGAL 32.27

Comhaontuithe idirnáisiúnta

Déanfaidh gach Páirtí gach iarracht réasúnach chun aontú d'Ionstraim na Ginéive de Chomhaontú na Háige i dtaca le Clárú Idirnáisiúnta Dearaí Tionscail, arna dhéanamh sa Ghinéiv an 2 Iúil 1999.

¹ Tagairtí do dhearaí sa Chaibidil seo, is tagairtí do dhearaí tionscail iad.

AIRTEAGAL 32.28

Cosaint dearaí cláraithe¹

1. Déanfaidh gach Páirtí foráil maidir le cosaint dearaí nua nó nuachumtha a cruthaíodh go neamhspleách.² Is le clárú a sholáthrófar an chosaint sin agus a bhronnfar ceart eisiach ar a sealbhóir i gcomhréir le forálacha an Airteagail seo.
2. Beidh an ceart ag sealbhóir dearaidh chláraithe cosc a chur ar thríú páirtithe, nach bhfuil toiliú an tsealbhóra ar a laghad acu, an táirge ar a bhfuil an dearadh atá faoi chosaint agus ina n- ionchorpraítear é a dhéanamh, a dhíol, a allmhairiú, a onnmhairiú, nó úsáid a bhaint as earraí ar a bhfuil an dearadh atá faoi chosaint agus ina n- ionchorpraítear é i gcás ina ndéantar na gníomhartha sin chun críocha tráchtála, ina ndéantar dochar go mícheart do ghnáth- shaothrú an dearaidh mar gheall orthu, nó nach bhfuil siad comhoiriúnach le cleachtas na trádála córa.
3. Maidir le dearadh a úsáidtear ar tháirge nó a ionchorpraítear ann arb é atá ann comhpháirt de tháirge casta, ní mheasfar gur táirge nua nó bunaidh é:
 - (a) ach amháin má bhíonn an chomhpháirt, tar éis í a chur isteach sa táirge ilchasta, fós le feiceáil le linn gnáthúsáid an táirge ilchasta sin; agus

¹ Deonaíonn an tAontas cosaint don dearadh neamhchláraithe freisin nuair a gcomhlíontar ceanglais Rialachán (CE) Uimh. 6/2002 ón gComhairle an 12 Nollaig 2001 maidir le dearaí Comhphobail (IO AE L 3, 5.1.2002, lch. 1).

² Féadfaidh Páirtí foráil a dhéanamh ina chuid dlíthe ionas gur féidir gné shainiúil a cheangal freisin i ndáil le dearaí. Measann Páirtí an Aontais go mbíonn gné shainiúil ag roinnt le dearadh más rud é nach ionann an léiriú foriomlán a thugtar don úsáideoir eolach leis agus an léiriú foriomlán a thugtar d'úsáideoir den sórt sin le haon dearadh atá curtha ar fáil don phobal.

(b) a mhéid a chomhlíonann na gnéithe infheicthe sin den chomhpháirt dá dtagraítear i bhfomhír (a) iontu féin na ceanglais úrnuachta agus bunúlachta.

4. Chun críocha fhomhír (a) de mhír 3, ciallaíonn ‘gnáthúsáid’ an úsáid a bhaineann an t-úsáideoir deiridh as comhpháirt, gan cothabháil, seirbhísiú nó obair dheisiúcháin a áireamh.

AIRTEAGAL 32.29

Fad na cosanta

Téarma iomlán 15 bliana ar a laghad ó dháta chomhdú an iarratais a bheidh i gceist le fad na cosanta a bheidh ar fáil.

AIRTEAGAL 32.30

Eisceachtaí agus eisiaimh

1. Féadfaidh gach Páirtí foráil a dhéanamh maidir le heisceachtaí teoranta ó chosaint dearáí, ar choinníoll nach bhfuil na dearáí sin ar neamhréir go míréasúnach le gnáthshaothrú dearáí cosanta agus nach ndéantar leo dochar míréasúnach do leasanna dlisteanacha shealbhóir an dearaidh chosanta, agus leasanna dlisteanacha tríú páirtithe á gcur san áireamh.

2. Ní leathnófar cosaint dearaidh chun dearáí a chumhdach ar faoi réir gnéithe teicniúla nó feidhmiúla a leagtar síos iad tríd is tríd.

3. Ní bhronnfar le dearadh cearta i ndáil le gnéithe den chuma is gá a atáirgeadh go cruinn ó thaobh déanaimh agus toisí de ionas gur féidir leis an táirge a bhfuil an dearadh ionchorpraithe ann, nó a bhfuil sé le cur i bhfeidhm air, a cheangal go meicniúil le táirge eile, nó a chur isteach i dtáirge eile, nó timpeall air, nó ina choinne, ionas gur féidir le ceachtar den dá tháirge a fheidhm féin a chur de.

4. De mhaolú ar mhír 3, d'fhéadfadh ceart i leith dearaidh a bheith ar marthain i ndearadh a bhfuil de chuspóir aige táirgí comh- inmhalartaithe a chur le chéile nó a cheangal le chéile go hiolrach laistigh de chóras modúlach.

AIRTEAGAL 32.31

Nasc le cóipcheart

Beidh dearadh incháilithe do chosaint faoi dhlí an chóipchirt de chuid Páirtí freisin amhail ón dáta a cruthaíodh nó a fosaíodh an dearadh in aon fhoirm. Cinnfidh gach Páirtí a mhéid a thabharfar cosaint den sórt sin, lena n- áirítear an leibhéal úrnuaichta is gá, agus na coinníollacha faoina dtabharfar cosaint den sórt sin.

FOROINN 4

TÁSCA GEOGRAFACHA

AIRTEAGAL 32.32

Sainmhíniú agus raon feidhme

1. Chun críocha na Coda seo den Chomhaontú seo ciallaíonn ‘tásc geografach’ tásc lena sainiúitear earra mar earra de thionscnamh críche Páirtí, nó de thionscnamh réigiúin nó ceantair ina chríoch, i gcás ina mbeidh cáilíocht, clú nó saintréith eile áirithe den earra sin inchurtha go bunúsach i leith a thionscnaimh gheografaigh.
2. Tá feidhm ag an bhForoinn seo maidir le tásca geografacha lena sainiúitear táirgí a liostaítear in Iarscríbhinn 32- C.
3. Comhaontaíonn na Páirtithe go ndéanfaidh siad a machnamh, tar éis theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo, ar raon feidhme tásc geografach a chumhdaítear san Fhoroinn seo a leathnú chuig cineálacha eile táirgí nach bhfuil cumhdaithe le mír 2, agus i gcás lámhcheirdeanna áirithe, trí fhorbairtí reachtacha a bhaineann leis na Páirtithe a chur san áireamh.

4. Déanfaidh Páirtí tásca geografacha an Pháirtí eile a chosaint, i gcomhréir leis an bhForoinn seo, má tá na tásca geografacha sin faoi chosaint mar sin sa tír thionscnaimh.

AIRTEAGAL 32.33

Tásca geografacha a liostaítear

Agus scrúdú déanta aige ar an reachtaíocht de chuid an Pháirtí eile a dtagraítear di in Iarscríbhinn 32- A mar aon le tásca geografacha an Pháirtí eile a liostaítear in Iarscríbhinn 32- C, agus bearta poiblíochta iomchuí déanta aige, i gcomhréir leis na dlíthe agus na cleachtais dá chuid, déanfaidh gach Páirtí tásca geografacha an Pháirtí eile a liostaítear in Iarscríbhinn 32- C a chosaint i gcomhréir leis an leibhéal cosanta a leagtar síos san Fhoroinn seo.

AIRTEAGAL 32.34

Leasú ar liosta na dtásc geografach

1. Comhaontaíonn na Páirtithe maidir leis an bhféidearthacht an liosta de thásca geografacha a leasú dá dtagraítear in Airteagal 32.33, de bhun Airteagal 32.40(1). Maidir le haon tásca geografacha a bheith á gcur leis an liosta in Iarscríbhinn 32- C ag Páirtí, ní shárófar 45 thásc gheografacha gach 3 bliana tar éis dháta theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo. Cuirfidh na Páirtithe tásca geografacha nua leis an liosta tar éis don nós imeachta freasúra a bheith tugtha chun críche i gcomhréir leis na critéir a leagtar amach in Iarscríbhinn 32 agus tar éis dóibh scrúdú a dhéanamh ar na tásca geografacha, chun sástacht an dá Pháirtí.

2. Nuair a bhaineann leasú an táisc gheografaigh a liostaítear in Iarscríbhinn 32- C le mionathrú atá gaolmhar le litriú táisc gheografaigh nó leis an tagairt d'ainmniú an limistéir gheografaigh a bhfuil sé inchurtha ina leith, beidh feidhm ag an nós imeachta da dtagraítear in Airteagal 32.40(4).

3. Déanfar tásc geografach de bhun mhíreanna 1 agus 2 a liostú le toil frithpháirteach na bPáirtithe.

AIRTEAGAL 32.35

Raon feidhme chosaint na dtásc geografach

1. Déanfar na tásca geografacha a liostaítear in Iarscríbhinn 32- C a chosaint ar an méid seo a leanas chomh maith leis na tásca geografacha arna gcur isteach de bhun Airteagal 32.34:

(a) aon úsáid tráchtála a bhaintear as tásc geografach, maidir le táirge ar den chineál céanna é agus ar fíor an méid seo a leanas ina leith:

(i) nach bhfuil de thionscnamh na háite tionscnaimh a shonraítear in Iarscríbhinn 32-C i leith an táisc gheografaigh sin; nó

- (ii) is de thionscnamh na háite tionscnaimh a shonraítear in Iarscríbhinn 32- C i leith an táisc gheografaigh sin é ach níor táirgeadh nó níor monaraíodh é i gcomhréir le sonraíocht táirge an ainm cosanta, fiú amháin i gcás ina ngabhann téarmaí amhail ‘cineál’, ‘saghas’, ‘stíl’, ‘blas’ nó léirithe eile den sórt sin leis an ainm;;
- (b) úsáid aon mhodha chun táirge a ainmniú nó a chur i láthair lena léirítear nó lena dtugtar le fios go bhfuil an táirge atá i gceist de thionscnamh limistéir gheografaigh seachas de thionscnamh na háite iarbhír, ar ainmniú nó cur i láthair é a dhéantar ar bhealach a ngabhann an baol leis go gcuirfí an pobal amú maidir le tionscnamh geografach an táirge;
- (c) aon úsáid arb ionann í agus gníomh iomaíochta éagóraí de réir bhrí Airteagal 10bis de Choinbhinsiún Pháras, lena n- áirítear clú táisc gheografaigh a shaothrú nó aon fhaisnéis bhréagach nó mhíthreorach eile faoi fhoinse, tionscnamh, cineál nó cáilíochtaí bunúsacha an táirge, ar an bpacáistiú laistigh nó ar an bpacáistiú lasmuigh, ar an ábhar fógraíochta nó ar na doiciméid a bhaineann leis na hearraí iad féin, agus aon chleachtas lena bhféadfaí an tomhaltóir a chur amú i ndáil le tionscnamh iarbhír an táirge.
2. Na tásca geografacha a chosnaítear, ní bheidh siad ina dtásca geografacha cineálacha i gcríocha na bPáirtithe.
3. Ní bheidh aon oibleagáid faoin bhForoinn seo tásca geografacha a chosaint nach bhfuil cosanta ina gcríoch tionscnaimh féin, nó a dtagann deireadh leis an gcosaint a bhí acu inti.

4. Ní choisfidh Páirtí an fhéidearthacht go ndéanfadh na húdaráis inniúla i gcríoch a thionscnaimh cosaint ná aithint táisc gheografaigh a chealú ar an mbonn nach gcomhlíonann an téarma atá cosanta nó aitheanta na coinníollacha a thuilleadh faoinar deonaíodh an chosaint nó an t- aitheantas i gcríoch tionscnaimh an téarma i gcéaduair.
5. Tabharfaidh gach Páirtí fógra don Pháirtí eile má scoireann tásc geografach de bheith cosanta ina chríoch tionscnaimh. Tabharfar fógra den sórt sin i gcomhréir leis na nósanna imeachta a leagtar síos in Airteagal 32.40.
6. Ní dhéanfaidh aon rud san Fhoroinn seo dochar do cheart aon duine úsáid a bhaint, i gcúrsa na trádála, as ainm an duine sin nó ainm réamhtheachtaí gnó an duine sin, ach amháin má úsáidtear an t- ainm sin chun críche an pobal a chur amú.
7. Beidh feidhm ag an gcosaint a sholáthraítear faoin bhForoinn seo maidir leis an aistriúchán ar na tásca geografacha a liostaítear in Iarscríbhinn 32- C, má ghabhann an baol le húsáid an aistriúcháin sin go gcuirfead an pobal amú.
8. Má tá aistriúchán ar thásca geografach comhionann le téarmaí cineálacha nó tuairisciúla, lena n- áirítear ainmfhocail nó aidiachtaí, nó téarmaí is gnách sa teanga chomónta mar an t- ainm comónta ar tháirge i gcríoch Páirtí, nó más ann dóibh san aistriúchán, nó mura bhfuil tásc geografach comhionann le téarma den sórt sin, ach go gcuimsítear ann téarma den sórt sin, ní dhéanfaidh forálacha na Foroinne seo dochar do cheart aon duine an téarma sin a úsáid i ndáil leis an táirge sin.

9. Níl feidhm ag an gcosaint dá bhforáiltear faoin bhForoinn seo maidir le comhpháirt shainiúil de théarma a bhfuil comhpháirteanna iolracha aige atá cosanta mar thásca geografacha a liostaítear i bhFoscúbhinn 32- C- 1, más téarma é an chomhpháirt shainiúil¹ sa teanga chomónta mar an t- ainm comónta atá ar an táirge lena mbaineann.

10. Níl aon ní san Fhoroinn seo lena gcuirfear cosc, i gcríoch Páirtí, ar aon táirge, ainm cineáil planda nó póir ainmhí a úsáid.²

11. Maidir le tásca geografacha nua a bheidh le cur isteach i gcomhréir le hAirteagal 32.34, ní cheanglófar ar Pháirtí le haon ní tásca geografacha a chosaint atá comhionann leis an téarma is gnách sa teanga chomónta mar an t- ainm comónta ar an táirge lena mbaineann i gcríoch an Pháirtí sin.³

¹ I gcomhréir le Foscúbhinn 32- C- 1 ina bhfuil téarmaí nach n- iarrtar cosaint ina leith.

² I nótaí míniúcháin in Iarscúbhinn 32- C sainmhínítear na cineálacha plandaí agus na póirtha ainmhí nach gcuirfear cosc ar iad a úsáid.

³ Agus cinneadh á dhéanamh maidir le tásca geografacha nua a bheidh le cur isteach, is cuma más téarma é is gnách sa teanga chomónta mar an t- ainm comónta ar an earra ábhartha ina chríoch, beidh an t- údar ag údaráis Páirtí an bealach a thuigeann tomhaltóirí an téarma sin i gcríoch an Pháirtí sin a chur san áireamh. D'fhéadfaí tosca atá ábhartha maidir leis an tuiscint sin i measc tomhaltóirí a áireamh leis an méid seo a leanas: (a) cé acu a úsáidtear nó nach n- úsáidtear an téarma chun tagairt don chineál táirge i gceist, mar a léirítear i bhfoinsí inniúla amhail foclóirí, nuachtáin agus suíomhanna gréasáin ábhartha; nó (b) an chaoi a ndéantar an táirgeadh dá dtagraíonn an téarma a chur ar an margadh agus a úsáid i dtrádáil i gcríoch an Pháirtí sin.

AIRTEAGAL 32.36

Ceart úsáide na dtásc geografach

1. Aon oibreoir a chuireann táirge ar an margadh atá i gcomhréir leis an tsonraíocht chomhfhreagrach, féadfaidh sé ainm atá faoi chosaint faoin bhForoinn seo a úsáid mar thásc geografach.
2. Ní bheidh ainm atá faoi chosaint faoin bhForoinn seo mar thásc geografach faoi réir aon chlárúchán úsáideoirí ná aon mhuirir bhreise.

AIRTEAGAL 32.37

An gaol idir trádmharcanna agus tásca geografacha

1. Diúltóidh na Páirtithe do thrádmharc a chlárú a mbeadh a úsáid ag sárú Airteagal 32.35 agus a bhaineann leis an gcineál céanna táirge, ar choinníoll go gcuirtear isteach an t- iarratas ar an trádmharc sin a chlárú tar éis an dáta a cuireadh isteach an t- iarratas ar an tásc geografach a chosaint i gcríoch an Pháirtí lena mbaineann.
2. Maidir le trádmharcanna a chláraítear de shárú ar mhír 1, déanfar iad a neamh- bhailíochtú, *ex officio* nó arna iarraidh sin do pháirtí leasmhar, i gcomhréir le dlí agus cleachtas na bPáirtithe.

3. Maidir le tásca geografacha dá dtagraítear in Airteagal 32.33, is é a bheidh sa dáta a chuirfear isteach an t- iarratas ar chosaint dá dtagraítear i míreanna 1 agus 2 an 1 Samhain 2022.

4. Maidir le tásca geografacha a chuirfear isteach in Iarscríbhinn 32- C i geomhréir le hAirteagal 32.34, is é a bheidh sa dáta a chuirfear isteach an t- iarratas ar chosaint an dáta a tharchuirfear iarraidh chuig an bPáirtí eile ar thásc geografach a chosaint faoi réir thabhairt i gcrích faoi rath an phróisis chun leasú a dhéanamh ar an liosta de thásca geografacha faoi chosaint a dtagraítear dó in Airteagal 32.34.

5. Déanfaidh na Páirtithe tásca geografacha a chosaint i gcás inarb ann do réamh- thrádmharc freisin. Is féidir trádmharcanna a bhí ann roimhe a chlárú de mheon macánta agus is féidir iad a bheith faoi réir éagsúlaithe lena gceanglaítear iarratais nua ar thrádmharc a chur isteach, ar choinníoll nach mbaintear an bonn de chosaint tásc geografach mar gheall ar an éagsúlú sin agus nach ann d'aon fhoras leis an trádmharc a neamh- bhailíochtú faoi dhlí na bPáirtithe.

6. Chun críocha mhír 5 den Airteagal seo, ciallaíonn 'réamh- thrádmharc' trádmharc a sáraítear Airteagal 32.35 trína úsáid agus ar trádmharc é ar cuireadh iarratas isteach air nó ar bunaíodh é trí úsáid, má dhéantar foráil maidir leis an bhféidearthacht sin leis an reachtaíocht lena mbaineann, de mheon macánta i gcríoch Páirtí amháin, roimh dháta chur isteach iarratais ar chosaint an táisc gheografaigh ag an bPáirtí eile faoin gCuid seo den Chomhaontú.

AIRTEAGAL 32.38

An chosaint a fhorfheidhmiú

Déanfaidh gach Páirtí an chosaint dá ndéantar foráil in Airteagail 32.35, 32.36 agus 32.37 a fhorfheidhmiú de bhíthin gníomhaíocht riaracháin arna iarraidh sin do cheachtar páirtí leasmhar. Déanfaidh gach Páirtí foráil, faoin dlí agus faoin gcleachtas dá chuid, maidir le céimeanna breise riaracháin agus breithiúnacha chun úsáid mhídhleathach tásca geografach faoi chosaint a chosc nó a stopadh.

AIRTEAGAL 32.39

Rialacha ginearálta

1. Ní éileofar ar Pháirtí ainm a chosaint mar thásca geografach faoin bhForoinn seo, i gcás ina mbeadh an t- ainm sin i neamhréir le hainm cineál planda nó pór ainmhí agus inar dócha go ndéanfadh an t- ainm, dá dheasca sin, an tomhaltóir a chur amú maidir le fíorchéannacht an earra.
2. Má tá tásca geografacha na bPáirtithe comhainmneach, deonóidh an Páirtí eile cosaint do gach tásca geografach, ar choinníoll go bhfuil idirdhealú leordhóthanach i gcleachtas idir coinníollacha úsáide agus cur i láthair na n- ainmneacha ionas nach gcuirfear an tomhaltóir amú.

3. Más rud é go mbeartaíonn Páirtí, i gcomhthéacs na caibidlíochta déthaobhaí le tríú tír, cosaint a thabhairt do thásca geografach den tríú tír sin atá comhainmneach le tásca geografach de chuid an Pháirtí eile, cuirfidh sé an Páirtí eile ar an eolas, agus tabharfaidh sé deis dó barúil a thabhairt sula gcosnófar an tásca geografach sin.
4. Táirgí atá comhfhreagrach leis na tásca geografacha dá dtagraítear in Iarscríbhinn 32- C, déanfar iad a allmhairiú, a onnmhairsiú agus a mhargú i gcomhréir leis na dlíthe agus na rialacháin is infheidhme i gcríoch an Pháirtí ina gcuirtear na táirgí ar an margadh.
5. Aon ábhar a thiocfaidh as sonraíochtaí táirge de thásca geografacha faoi chosaint, is é an Fochoiste dá dtagraítear in Airteagal 32.40 a bheidh ag plé leis.
6. Is é Páirtí áit tionscnaimh an táirge agus é sin amháin a fhéadfaidh tásca geografacha atá faoi chosaint faoin bhForóinn seo a chealú. Tabharfaidh Páirtí fógra don Pháirtí eile má thagann deireadh le cosaint tásca gheografaigh ina chríoch a liostaítear in Iarscríbhinn 32- C. Déanfar Iarscríbhinn 32- C a leasú de bhun Airteagal 32.40(3) tar éis na fógartha sin.
7. Is éard a bheidh i sonraíocht táirge dá dtagraítear san Fhoróinn seo an tsonraíocht táirge a fhorghníomhaíodh údarais an Pháirtí, lena n-áirítear aon leasú a bheidh formheasta freisin, sa chríoch óna dtionscnaíonn an táirge.

AIRTEAGAL 32.40

An Fochoiste, comhar agus trédhearcacht

1. Chun críocha na Foroinne seo, féadfaidh an Fochoiste dá dtagraítear in Airteagal 32.66 a mholadh don Chomhairle Chomhpháirteach leasú a dhéanamh, de bhun mhír (a) d'Airteagal 8.5(1) ar:

- (a) Iarscríbhinn 32- A a mhéid a bhaineann leis na tagairtí don dlí is infheidhme sna Páirtithe;
- (b) Iarscríbhinn 32- B a mhéid a bhaineann leis na critéir a bheidh le háireamh sa nós imeachta freasúra; agus
- (c) Iarscríbhinn 32- C a mhéid a bhaineann leis na tásca geografacha.

2. Chun críocha na Foroinne seo, beidh an Fochoiste dá dtagraítear in Airteagal 32.66 freagrach as faisnéis a mhalartú faoin méid seo a leanas:

- (a) forbairtí reachtaíochta agus beartais maidir le tásca geografacha;
- (b) tásca geografacha chun críche a gcosaint a mheas i gcomhréir leis an bhForoinn seo; agus
- (c) aon ábhar leasa choitinn eile i réimse na dtásc geografach.

3. Tar éis na fógartha dá dtagraítear in Airteagal 32.39(6), molfaidh an Fochoiste don Chomhairle Chomhpháirteach Iarscríbhinn 32- C a leasú i gcomhréir le fomhír (c) de mhír 1 den Airteagal seo chun deireadh a chur leis an gcosaint faoin gCuid seo den Chomhaontú seo.
4. I gcás inar ann do mhionathrú a bhaineann le litriú táisc gheografaigh atá ar an liosta nó leis an tagairt d'ainmniú an limistéir gheografaigh lena bhfuil an mionathrú inchurtha, tabharfaidh Páirtí fógra don Pháirtí eile san Fhochoiste faoin athrú sin mar aon le míniúchán maidir leis. Molfaidh an Fochoiste don Chomhairle Chomhpháirteach leasú a dhéanamh ar Iarscríbhinn 32- C, de bhun fomhír (a) d'Airteagal 8.5(6), de bhíthin an mhionathraithe sin.
5. Maidir le gach ábhar a bhaineann le cur chun feidhme agus feidhmiú na Foroinne seo, coinneoidh na Páirtithe teagmháil ar bun, go díreach nó tríd an bhFochoiste. Go háirithe, féadfaidh Páirtí faisnéis faoi shonraíochtaí táirge agus faoi leasuithe orthu a iarraidh ar an bPáirtí eile, chomh maith le pointí teagmhála le haghaidh forfheidhmiú riaracháin.
6. Féadfaidh na Páirtithe sonraíochtaí táirgí, nó achoimre orthu, a chur ar fáil go poiblí, agus pointí teagmhála le haghaidh forfheidhmiú riaracháin atá comhfhreagrach do thásca geografacha an Pháirtí eile a gcosnaítear iad de bhun na Foroinne seo.

AIRTEAGAL 32.41

Cosaint eile

1. Beidh feidhm ag an bhForoinn seo gan dochar do chearta agus oibleagáidí na bPáirtithe i gcomhréir le Comhaontú EDT, nó le haon chomhaontú iltaobhach eile maidir le dlí na maoinne intleachtúla a bhfuil Páirtí an Aontais agus an tSile ina bpáirtithe iontu.
2. Tá an Fhoroinn seo gan dochar don cheart féachaint le haitheantas agus cosaint a fháil le haghaidh tasc geografach faoi reachtaíocht ábhartha na bPáirtithe.

FOROINN 5

PAITINNÍ

AIRTEAGAL 32.42

Comhaontuithe idirnáisiúnta

Comhlíonfaidh gach Páirtí¹ an Conradh Comhair Paitinní, arna dhéanamh in Washington an 19 Meitheamh 1970, arna leasú an 28 Meán Fómhair 1979, arna leasú go deireanach an 3 Deireadh Fómhair 2001.

¹ Maidir le Páirtí an Aontais, comhlíonann na Ballstáit an oibleagáid faoin Airteagal seo.

AIRTEAGAL 32.43

Cosaint fhorlíontach i gcás moilleanna ar fhorpheas margáíochta le haghaidh táirgí cógaisíochta

1. Aithníonn na Páirtithe go bhféadfaidh táirgí cógaisíochta a chosnaítear le paitinn ina gcríoch faoi seach a bheith faoi réir formheas margáíochta nó nós imeachta um cheadúnas sláintíochta sula gcuirfear ar an margadh iad.
2. Déanfaidh gach Páirtí foráil maidir le sásra leormhaith éifeachtach lena soláthrófar téarma breise cosanta chun úinéir na paitinne a chúiteamh as an laghdú ar chosaint éifeachtach na paitinne mar thoradh ar mhoilleanna míréasúnta¹ ar an gcéad fhorpheas margáíochta nó ceadúnas sláintíochta a dheonú ina chríoch. Ní mhairfidh an téarma bhreise cosanta níos faide ná 5 bliana.

¹ Chun críocha an Airteagail seo, áirítear le moill mhíréasúnta moill de bhreis ar 2 bhliain ar a laghad ar an gcéad fhreagairt shubstainteach chuig an iarratasóir tar éis an dáta a comhdaíodh an t- iarratas ar fhorpheas margáíochta nó ar cheadúnas sláintíochta. Aon mhoill a thagann ar dheonú formheasa margáíochta nó ceadúnais sláintíochta de bharr tréimhsí is inchurtha i leith an iarratasóra nó aon tréimhse nach bhfuil smacht ag an údarás a phróiseálann an t- iarratas ar mhaithe le formheas margáíocht uirthi nó ag an údarás cláráithe sláintíochta, ní gá iad a chur san áireamh agus moill den sórt sin á cinneadh.

3. D'ainneoin mhír 2, féadfaidh Páirtí foráil a dhéanamh maidir le tuilleadh cosanta, i gcomhréir lena dhlíthe agus a rialacháin, le haghaidh táirge atá faoi chosaint paitinne agus a bhí faoi réir nós imeachta formheasa margaióchta nó ceadúnais sláintíochta, chun cúiteamh a thabhairt don sealbhóir paitinne i ngeall ar laghdú ar chosaint éifeachtach na paitinne. Ní mhairfidh an chosaint bhreise sin níos faide ná 5 bliana.¹

4. Ar mhaithe le cinnteacht níos fearr, agus oibleagáidí an Airteagail seo á gcur chun feidhme aige, féadfaidh gach Páirtí foráil a dhéanamh maidir le coinníollacha agus teorainneacha, ar choinníoll go leanfaidh an Páirtí d'éifeacht a thabhairt don Airteagal seo.

5. Déanfaidh gach Páirtí a dhícheall iarratais ar fhormheas margaióchta nó clárú sláintíochta táirgí cógasaióchta a phróiseáil ar bhealach éifeachtúil tráthúil, d'fhonn moilleanna míchuí nó moilleanna gan ghá a sheachaint. Agus é de chuspóir leis sin moilleanna míreasúnta a sheachaint, féadfaidh Páirtí nósanna imeachta a ghlacadh nó a choinneáil ar bun lena mbrostaítear an phróiseáil ar iarratais ar fhormheas margaióchta nó ar cheadúnas sláintíochta.

¹ Tá an uastréimhse sin gan dochar do shíneadh eile a d'fhéadfaí a chur ar an téarma cosanta i gcás táirgí íocshláinte a bhfuil staidéir phéidiatraiceacha déanta ina leith, agus léirítear torthaí na staidéar sin san fhaisnéis faoin táirge.

FOROINN 6

COSAINT FAISNÉISE NEAMHNOCHTA

AIRTEAGAL 32.44

Raon feidhme cosanta na rún ceirde

1. Agus a oibleagáid maidir le Comhaontú TRIPS á comhlíonadh, agus go háirithe míreanna 1 agus 2 d'Airteagal 39 de Chomhaontú TRIPS á chomhlíonadh aige, déanfaidh gach Páirtí foráil maidir le nósanna imeachta breithiúnacha sibhialta agus leigheasanna iomchuí le haghaidh aon sealbhóra rúin ceirde chun cosc a chur ar rún ceirde a éadáil, a úsáid nó a nochtadh aon uair a dhéantar sin ar neamhréir le cleachtais tráchtála mhacánta, agus sásamh a fháil i leith sin.
2. Chun críocha na Foroinne seo:
 - (a) ciallaíonn 'rún ceirde' faisnéis ar fíor an méid seo a leanas ina leith:
 - (i) gur rún é faisnéis sa chiall nach bhfuil daoine laistigh de na ciorcail a dhéileálann de ghnáth leis an gcineál sin faisnéise lena mbaineann ar an eolas go ginearálta fúithi, ina hiomláine nó i bhfoirmíocht agus cóimeáil bheacht a comhpháirteanna;
 - (ii) a bhfuil luach tráchtála uirthi toisc gur rún í; agus

- (iii) bhí sí faoi réir bearta réasúnta, i bhfianaise na staide, a bhí déanta ag an duine a bhí i gceannas go dleathach ar an bhfaisnéis chun í a choinneáil faoi rún;
- (b) ciallaíonn ‘sealbhóir rúin ceirde’ aon duine nádúrtha nó dlítheanach a rialaíonn rún ceirde go dleathach.
3. Chun críocha na Foroinne seo, measfar an iompraíocht seo a leanas a bheith ar neamhréir le cleachtais tráchtála mhacánta:
- (a) rún ceirde a fháil gan toiliú an tsealbhóra rúin ceirde, aon uair a dhéantar é le rochtain neamhúdaraíthe ar aon doiciméid, earraí, ábhair, substaintí, nó comhaid leictreonacha, nó iad a leithreasú nó a chóipeáil, is é sin doiciméid, earraí, ábhair, substaintí, nó comhaid leictreonacha atá go dleathach faoi rialú an tsealbhóra rúin ceirde, ina bhfuil an rún ceirde nó ónar féidir an rún ceirde a oibriú amach;
- (b) rún ceirde a úsáid nó a nochtadh aon uair a dhéanann duine é gan toiliú an tsealbhóra rúin ceirde, duine a bhfaightear amach ina leith go gcomhlíonann sé aon cheann de na coinníollacha seo a leanas:
- (i) tá an rún ceirde faighte aige ar bhealach dá dtagraítear i bhfomhír (a);
- (ii) a bhfuil aon chomhaontú rúndachta sáraithe aige nó aon dualgas gan an rún ceirde a nochtadh; nó
- (iii) a bhfuil aon dualgas conarthach sáraithe aige nó aon dualgas eile úsáid an rúin ceirde a theorannú;

(c) fáil, úsáid nó nochtadh rúin ceirde aon uair a dhéanann duine é arbh eol dó, ag an am a rinneadh an rún ceirde a fháil, a úsáid nó nochtadh, nó go mba cheart gurbh eol dó, sna cásanna sin, go bhfuarthas an rún ceirde go díreach nó go neamhdhíreach ó dhuine eile a bhí ag úsáid nó ag nochtadh an rúin ceirde go neamhdhleathach de réir bhrí phointe (b).

4. Níl aon ní san Fhoroinn seo a dtuigfear go gceanglaíonn sé ar cheachtar Páirtí a bhreith go bhfuil an t-iompar seo a leanas ina shárú ar chleachtais tráchtála mhacánta:

- (a) fionnachtain nó cruthú neamhspleách na faisnéise ábhartha ag duine;
- (b) ais- innealtóireacht ar tháirge ag duine a bhfuil an táirge ina sheilbh aige go dleathach agus atá saor ó aon dualgas atá bailí go dlíthiúil chun teorainn a chur le fáil na faisnéise ábhartha;
- (c) fáil, úsáid nó nochtadh na faisnéise a cheanglaítear nó a cheadaítear faoi dhlí an Pháirtí sin; nó
- (d) úsáid a bheith á baint ag fostaithe as an taithí agus na scileanna a fuair siad go macánta i ngnáthchúrsa a bhfostaíochta.

5. Níl aon ní san Fhoroinn seo a thuigfear mar shrian a chur ar an tsaoirse chun tuairimí a nochtadh agus faisnéis a fháil, lena n- áirítear saoirse na meán, mar a chosnaítear i ngach Páirtí.

AIRTEAGAL 32.45

Nósanna imeachta breithiúnacha sibhialta agus leigheasanna ar rúin trádála

1. Áiritheoidh gach Páirtí, maidir le haon duine atá rannpháirteach sna himeachtaí breithiúnacha sibhialta dá dtagraítear in Airteagal 32.44 nó a bhfuil rochtain aige ar dhoiciméid ar cuid de na himeachtaí dlí sin iad, nach gceadófar don duine sin aon rún ceirde nó rún ceirde líomhnaithe a úsáid nó a nochtadh atá sainaitheanta mar rúnda ag na húdaráis bhreithiúnacha inniúla mar fhreagairt ar iarratas atá réasúnaithe go cuí ó pháirtí leasmhar, agus a bhfuil eolas orthu faighte ag an duine sin de bharr na rannpháirtíochta nó na rochtana sin.
2. Sna himeachtaí breithiúnacha sibhialta dá dtagraítear in Airteagal 32.44, déanfaidh gach Páirtí foráil go mbeidh údarás ag a údaráis bhreithiúnacha an méid seo a leanas a dhéanamh ar a laghad:
 - (a) bearta sealadacha a ordú, i gcomhréir le dlíthe agus rialacháin Páirtí, chun cosc a chur ar fháil, úsáid nó nochtadh an rúin ceirde ar bhealach a bheadh ar neamhréir le cleachtais tráchtála mhacánta;
 - (b) faoiseamh urghaire a ordú chun cosc a chur ar fháil, úsáid nó nochtadh an rúin ceirde ar bhealach a bheadh ar neamhréir le cleachtais tráchtála mhacánta;

- (c) ordú a thabhairt don duine arbh eol dóibh nó ar cheart gurbh eol dóibh go raibh rún ceirde á fháil, á úsáid nó á nochtadh aige ar bhealach a bheadh ar neamhréir le cleachtais tráchtála mhacánta chun damáistí iomchuí a íoc leis an sealbhóir rún ceirde a oireann don dochar iarbhír a d'fhulaing sé de thoradh fháil, úsáid nó nochtadh an rún ceirde;
- (d) bearta sonracha a ghlacadh chun rúndacht aon rún ceirde nó aon rún ceirde líomhnaithe arna gcur i láthair i nósanna imeachta breithiúnacha sibhialta a chaomhnú ar rún ceirde nó rún ceirde líomhnaithe é a bhaineann le fáil, úsáid agus nochtadh líomhnaithe rún ceirde ar bhealach a bheadh ar neamhréir le cleachtais tráchtála mhacánta. d'fhéadfaí a bheith san áireamh le bearta sonracha den sórt sin, i gcomhréir le dlí an Pháirtí lena mbaineann, an fhéidearthacht go ndéanfaí:
- (i) srian a chur le rochtain ar dhoiciméid áirithe go hiomlán nó go páirteach;
 - (ii) srian a chur le rochtain ar éisteachtaí agus ar a dtaifid chomhfhreagracha agus a dtras-scríobh;
 - (iii) leagan neamhrúnda den chinneadh breithiúnach a chur ar fáil ina bhfuil na sleachta maidir le rún ceirde bainte amach nó folaithe;
- (e) smachtbhannaí a fhorchur ar pháirtithe nó ar aon duine eile atá rannpháirteach sna himeachtaí dlí agus nach ndéanann nó a dhiúltaíonn orduithe ó údaráis bhreithiúnacha inniúla a chomhlíonadh a bhaineann le cosaint an rún ceirde nó an rún ceirde líomhnaithe.

3. Áiritheoidh gach Páirtí nach mbeidh ar a údaráis bhreithiúnacha na nósanna imeachta breithiúnacha agus na leigheasanna dá dtagraítear in Airteagal 32.44 a chur i bhfeidhm má dhéantar an iompraíocht atá ar neamhréir le cleachtais tráchtála mhacánta, i gcomhréir lena dhlí, chun mí- iompar, éagóiritheoireacht nó gníomhaíocht neamhdhleathach a nochtadh nó chun críche leas dlisteanach a aithnítear le dlí an Pháirtí sin a chosaint.

AIRTEAGAL 32.46

Cosaint sonraí neamhnocta a bhaineann le táirgí cógaisíochta

1. Má cheanglaíonn Páirtí, mar choinníoll a ghabhann le formheas margáíochta nó ceadúnas sláintíochta le haghaidh táirge cógaisíochta a n- úsáidtear eintiteas ceimiceach i ndáil leis nach bhfuarthas formheas ina leith cheana, go gcuirfear isteach tástáil neamhnocta nó sonraí eile a bhfuil gá leo le cinneadh cé acu an bhfuil nó nach bhfuil sé sábháilte agus éifeachtach an táirge sin a úsáid, déanfaidh an Páirtí na sonraí sin a chosaint ar nochtadh do thríú páirtithe, más rud é go bhfuil iarracht nach beag i gceist le sonraí den sórt sin a thionscnamh, ach amháin i gcás ina mbeidh an nochtadh riachtanach ar mhaithe le leas poiblí sáraitheach nó mura ndéantar bearta lena áirithiú go gcosnófar na sonraí ar úsáid tráchtála éagórach.

2. Áiritheoidh gach Páirtí, ar feadh 5 bliana ar a laghad ó dháta an chéad fhorhmeasa margáíochta nó an chéad cheadúnais sláintíochta sa Pháirtí lena mbaineann, nach gcuirfear táirge cógaisíochta ar an margadh a fhorhmeastar ina dhiaidh sin ar bhonn torthaí tástálacha réamhchliniciúla agus trialacha cliniciúla a cuireadh isteach san iarratas ar an gcéad fhorhmeas margáíochta nó ar an gcéad cheadúnas sláintíochta, gan comhthoilíú sainráite shealbhóir an chéad fhorhmeasa margáíochta nó an chéad cheadúnais sláintíochta.

3. Ní bheidh aon teorannú ar cheachtar Páirtí i dtaobh nósanna imeachta údaraithe giorraithe a chur chun feidhme le haghaidh táirgí cógaisíochta ar bhonn staidéir bhithchoibhéise agus bhith- infhaighteachta.

4. Féadfaidh gach Páirtí foráil a dhéanamh maidir le coinníollacha agus teorainneacha i gcur chun feidhme oibleagáidí an Airteagail seo, ar choinníoll go leanfaidh an Páirtí d'éifeacht a thabhairt don Airteagal seo.

AIRTEAGAL 32.47

Sonraí a bhaineann le táirgí agraiceimiceáin a chosaint

1. Má cheanglaíonn Páirtí, mar choinníoll i dtaca le formheas margáíochta a dheonú le haghaidh táirge ceimiceáin a n- úsáidtear eintiteas nua lena aghaidh, go gcuirfeadh isteach tuarascálacha ar thástálacha nó ar staidéar a bhaineann le sábháilteacht agus éifeachtúlacht an táirge sin, ní dheonóidh an Páirtí sin an t- údarú le haghaidh táirge eile ar bhonn na dtuarascálacha ar na tástálacha nó an staidéir sin gan comhthoiliú an duine a chuir isteach iad cheana, le haghaidh tréimhse 10 mbliana ar a laghad tar éis dháta an fhorhmeasa margáíochta don táirge ceimiceáin.

2. Féadfaidh Páirtí teorainn a chur leis an gcosaint faoin Airteagal seo a thugtar do thuarascálacha ar thástálacha nó ar staidéar lena gcomhlíontar na coinníollacha seo a leanas:

(a) is gá iad chun údarú a fháil nó chun údarú a leasú le go gceadófaí iad a úsáid ar bharr eile;
agus

- (b) deimhníodh gur thuarascálacha iad a chomhlíon prionsabail an dea- chleachtais saotharlainne nó an dea- chleachtais thurgnamhaigh.
3. Féadfaidh gach Páirtí rialacha a shuí chun tástáil dhúblach ar ainmhithe veirteabracha a sheachaint.
4. Agus oibleagáidí an Airteagail seo á gcur chun feidhme aige, féadfaidh gach Páirtí foráil a dhéanamh maidir le coinníollacha agus teorainneacha, ar choinníoll go leanfaidh an Páirtí d'éifeacht a thabhairt don Airteagal seo.

FOROINN 7

CINEÁLACHA PLANDAÍ

AIRTEAGAL 32.48

Ceartha chun cineálacha plandaí a chosaint

Déanfaidh na Páirtí cearta maidir le cineálacha plandaí a chosaint, i gcomhréir leis an gCoinbhinsiún Idirnáisiúnta an 2 Nollaig 1961 do Chosaint Cineálacha Nua Plandaí, arna athbhreithniú go deireanach sa Ghinéiv an 19 Márta 1991 ('Coinbhinsiún UPOV'), lena n- áirítear na heisceachtaí ar cheart an phóraitheora dá dtagraítear in Airteagal 15 de Choinbhinsiún UPOV, agus oibreoidh siad i gcomhar chun na cearta sin a chur chun cinn agus a fhorfheidhmiú.

ROINN C

CEARTA MAOINE INTLEACTÚLA A FHORFHEIDHMIÚ

FOROINN 1

FORFHEIDHMIÚ SIBHIALTA AGUS RIARACHÁIN

AIRTEAGAL 32.49

Oibleagáidí ginearálta

1. Athdhearbhaíonn gach Páirtí a ghealltanais faoi Chomhaontú TRIPS agus áiritheoidh sé go gcuirfear cearta maoinne intleachtúla chun feidhme i gcomhréir lena dhlí agus lena chleachtas. Déanfaidh na Páirtithe foráil maidir leis na bearta, na nósanna imeachta agus na leigheasanna dá bhforáiltear faoin bhForoinn seo.
2. Ní bheidh feidhm ag an Roinn seo maidir leis na cearta a chumhdaítear le Foroinn 6 de Roinn B.
3. Déanfaidh Páirtí foráil maidir le bearta, nósanna imeachta agus leigheasanna a bheidh cóir agus cothromasach, agus ní bheidh castacht ná costas gan ghá ag baint leo, ná ní bheidh teorainneacha ama míréasúnta ná moilleanna gan údar i gceist leo.

4. Ina theannta sin, beidh na bearta, na nósanna imeachta agus na leigheasanna sin éifeachtach, comhréireach agus athchomhairleach agus cuirfear i bhfeidhm iad ar bhealach lena seachnófar bacainní a chur ar thrádáil dhlísteanach agus lena ndéanfar foráil maidir le coimircí i gcoinne a mí-úsáide.

5. Níl aon ní sa Roinn seo lena gcruthaítear oibleagáid ar cheachtar Páirtí an méid seo a leanas a dhéanamh:

- (a) córas breithiúnach a chur i bhfeidhm chun cearta maoine intleachtúla a fhorghníomhú a bheadh difriúil leis an gcóras chun an dlí i gcoitinne a fhorfheidhmiú; nó
- (b) maidir le dáileadh acmhainní idir forfheidhmiú ceart maoine intleachtúla agus forfheidhmiú an dlí i gcoitinne.

AIRTEAGAL 32.50

Daoine atá i dteideal a iarraidh go gcuirfear bearta forfheidhmithe, nósanna imeachta agus leigheasanna i bhfeidhm

Aithneoidh gach Páirtí na daoine seo a leanas mar dhaoine atá i dteideal a lorg go gcuirfear i bhfeidhm na bearta, na nósanna imeachta agus na leigheasanna dá dtagraítear sa Roinn seo agus i gCuid III de Chomhaontú TRIPS:

- (a) sealbhóirí ceart maoine intleachtúla i gcomhréir le dlí gach Páirtí;

- (b) gach duine eile atá údaraithe chun na cearta sin a úsáid, ceadúnaithe go háirithe, a mhéid a cheadaítear é sin le dlí gach Páirtí agus i gcomhréir leis na dlíthe sin;
- (c) comhlachtaí bainistíochta ceart comhchoiteann maoiné intleachtúla a aithnítear go tráthrialta go bhfuil sé de cheart acu ionadaíocht a dhéanamh ar shealbhóirí ceart maoiné intleachtúla, a mhéid a cheadaítear le dlí gach Páirtí agus i gcomhréir leis na dlíthe sin;
- (d) eintitis¹ a aithnítear go tráthrialta go bhfuil sé de cheart acu ionadaíocht a dhéanamh ar shealbhóirí ceart maoiné intleachtúla, a mhéid a cheadaítear le dlí gach Pháirtí agus i gcomhréir leis na dlíthe sin;

AIRTEAGAL 32.51

Fianaise

1. Áiritheoidh gach Páirtí go bhféadfaidh na húdaráis bhreithiúnacha inniúla, fiú roimh thosach feidhme na n- imeachtaí ar fhiúntais an cháis, ar iarratas ó pháirtí a chuir i láthair fianaise atá ar fáil go réasúnta chun tacú lena mhaíomh go ndearnadh sárú ar a cheart maoiné intleachtúla nó go bhfuil an ceart sin ar tí a shárú, a ordú go ndéanfar bearta sealadacha atá pras agus éifeachtach chun fianaise ábhartha a chaomhnú i leith an tsáraithe a líomhnáitear, faoi réir cosaint faisnéise faoi rún faoi dhlí an Pháirtí sin. Agus bearta sealadacha á n- ordú acu, cuirfidh na húdaráis bhreithiúnacha san áireamh leasanna dlisteanacha an tsáraitheora líomhnaithe.

¹ Maidir leis an tSile, ciallaíonn an téarma ‘eintitis’ ‘cónaidhmeanna agus comhlachais’. Maidir le Páirtí an Aontais Eorpaigh ciallaíonn an téarma ‘eintitis’ ‘comhlachtaí cosanta gairmiúla’.

2. D'fhéadfaí go n- áireofaí leis na bearta sealadacha dá dtagraítear i mír 1 tuairisc mhionsonraithe, agus samplaí á dtógáil nó gan iad á dtógáil, ar na hearraí a líomhnaítear gur earraí sárraitheacha iad, nó iad a urghabháil go fisiceach, agus, i gcásanna iomchuí, tuairisc mhionsonraithe a thabhairt ar na hábhair agus na huirlisí a úsáideadh go príomha chun na hearraí sin a tháirgeadh nó a dháileadh agus na doiciméid a bhaineann leo.

3. Déanfaidh gach Páirtí na bearta is gá, i gcás sárú líomhnaithe ar cheart maoinne intleachtúla arna dhéanamh ar scála tráchtála, lena chur ar chumas na n- údarás breithiúnach inniúla a ordú, más iomchuí agus ar iarratais ó pháirtí, cur in iúl doiciméad baincéireachta, airgeadais nó tráchtála atá faoi rialú an duine freasúra, faoi réir chosaint na faisnéise faoi rún.

AIRTEAGAL 32.52

An ceart chun faisnéise

1. Áiritheoidh gach Páirtí, le linn imeachtaí sibhialta a bhaineann le sárú ar cheart maoinne intleachtúla agus mar fhreagairt ar iarraidh chuí- údaraithe, chomhréireach ón éilitheoir, go bhféadfaidh na húdaráis bhreithiúnacha inniúla a ordú don duine a rinne an sárú, nó aon duine eile, faisnéis maidir le tionscnamh agus líonraí dáileacháin na n- earraí nó na seirbhísí lena ndéantar sárú ar cheart maoinne intleachtúla a sholáthar.

2. Chun críocha mhír 1, ciallaíonn ‘aon duine eile’ duine a bhfuil an méid seo a leanas ar a laghad fíor ina leith:

- (a) fuarthas go raibh na hearraí sáraitheacha ar seilbh aige ar scála tráchtála;
- (b) fuarthas go raibh na seirbhísí sáraitheacha á n-úsáid aige ar scála tráchtála;
- (c) fuarthas go raibh seirbhísí arna n-úsáid i ngníomhaíochtaí sáraitheacha á soláthar aige ar scála tráchtála; nó
- (d) chuir an duine dá dtagraítear sa mhír in iúl go raibh sé páirteach i dtáirgeadh, monarú nó dáileadh na n-earraí sáraitheacha nó i soláthar na seirbhísí sáraitheacha;

3. D’fhéadfaí a chuimsiú san fhaisnéis dá dtagraítear i mír 1, de réir mar is iomchuí, an méid a leanas:

- (a) ainmneacha agus seoltaí tháirgeoirí, mhonaróirí, dháileoírí, sholáthróirí agus iarshealbhóirí eile na n-earraí nó na seirbhísí, chomh maith leis na mórdhíoltóirí agus na miondhíoltóirí atá beartaithe; agus
- (b) faisnéis ar na cainníochtaí a táirgeadh, a monaraíodh, a seachadadh, a fuarthas nó a ordaíodh, chomh maith leis an bpraghas a fuarthas ar na hearraí nó na seirbhísí atá i gceist.

4. Beidh feidhm ag an Airteagal seo gan dochar do dhlíthe eile de chuid Páirtí:
- (a) lena ndeonaítear don sealbhóir cirt cearta chun faisnéis níos iomláine a fháil;
 - (b) lena rialaítear úsáid na faisnéise a cuireadh in iúl de bhun an Airteagail seo in imeachtaí sibhialta nó coiriúla;
 - (c) lena rialaítear an fhreagracht as mí-úsáid an chirt chun faisnéise;
 - (d) lena dtugtar an deis chun diúltú faisnéis a sholáthar lena gcuirfí iallach ar an duine dá dtagraítear i mír 1 a admháil go raibh sé féin nó garghaolta leis rannpháirteach i sárú ar cheart maoinne intleachtúla; nó
 - (e) lena rialaítear cosaint rúndachta foinsí faisnéise nó próiseáil sonraí pearsanta.

AIRTEAGAL 32.53

Bearta sealadacha agus bearta réamhchúraim

1. Áiritheoidh gach Páirtí go bhféadfaidh a údaráis bhreithiúnacha, arna iarraidh sin don iarratasóir, urghaire idirbhreitheach, a eisiúint i gcoinne an tsáraitheora líomhnaithe lena mbeartaítear cosc a chur ar aon sárú atáthar ar tí a dhéanamh ar cheart maoinne intleachtúla, nó a thoirmeasc, ar bhonn sealadach agus faoi réir, i gcás inarb iomchuí, íocaíocht pionóis athfhillteach sa chás ina ndéantar foráil maidir leis sin i ndlí an pháirtí, go leanfar ag aghaidh leis na sárúithe líomhnaithe ar an gceart sin, nó leanúint ar aghaidh amhlaidh a chur faoi réir ráthaíochtaí a thaisceadh atá beartaithe lena áirithiú go ndéanfar an sealbhóir cirt a chúiteamh. Féadfar urghaire idirbhreitheach a eisiúint freisin, faoi na coinníollacha céanna, i gcás inarb iomchuí, in aghaidh tríú páirtí¹ a bhfeidhmíonn an t- údarás breithiúnach ábhartha dlínse os a chionn agus a bhfuil a chuid seirbhísí á n- úsáid chun ceart maoinne intleachtúla a shárú.

2. Déanfaidh gach Páirtí a fhoráil go bhféadfaidh a údaráis bhreithiúnacha, arna iarraidh sin don iarratasóir, a ordú go ndéanfar na hearraí a bhfuil amhras fúthu go sáraíonn siad ceart maoinne intleachtúla a urghabháil nó a chur faoi choimeád ar shlí eile² lena chosc go rachaidh siad isteach chuig na bealaí tráchtála nó go mbeidh siad ar gluaiseacht iontu.

¹ Chun críocha an Airteagail seo, féadfaidh Páirtí foráil a dhéanamh go n- áirítear idirghabhálaí le ‘tríú páirtí’.

² Féadfaidh Páirtí rogha a dhéanamh idir urghabháil agus cur faoi choimeád chun an mhír seo a chur chun feidhme.

3. I gcás sárú líomhnaithe arna dhéanamh ar scála tráchtála, áiritheoidh na gach Páirtí, má léiríonn an páirtí díobhálaíthe gurb ann do chúinsí a fhágann gur dócha go gcuirfear i mbaol aisghabháil na ndamáistí, go bhféadfaidh na húdaráis bhreithiúnacha a ordú go ndéanfar urghabháil réamhchúraim ar mhaoin shochorraithe agus dhochorraithe an tsáraitheora líomhnaithe, lena n-áirítear a chuid cuntas bainc agus sócmhainní eile dá chuid a bhlocáil. Chun na gcríoch sin, féadfaidh na húdaráis inniúla a ordú go gcuirfear doiciméid bhainc, airgeadais nó tráchtála in iúl, nó go dtabharfar rochtain iomchuí ar an bhfaisnéis ábhartha.

AIRTEAGAL 32.54

Leigheasanna

1. Áiritheoidh gach Páirtí go mbeidh sé d'údarás ag na húdaráis bhreithiúnacha a ordú, ar iarraidh ón iarratasóir agus gan dochar d'aon damáistí atá dlite don sealbhóir cirt mar gheall ar an sárú, agus gan cúiteamh d'aon sórt, go ndéanfaí earraí a dhíothú nó a bhaint go cinntitheach as na bealaí tráchtála earraí ar chinn siad a bhfuil sárú á dhéanamh acu ar cheart maoine intleachtúla. Féadfaidh na húdaráis bhreithiúnacha a ordú, más iomchuí, go ndíothófar ábhair agus uirlisí a úsáidtear go príomha chun na hearraí sin a chruthú nó a mhonarú.
2. Beidh an t-údarás ag údaráis bhreithiúnacha gach Páirtí ordú a thabhairt go ndéanfar na bearta sin a chur i gcrích ar speansais an duine a dhéanann an sárú, mura ndéanfar cúiseanna ar leith a agairt gan é sin a dhéanamh.

3. Agus iarraidh ar leigheasanna á meas, cuirfear san áireamh an gá atá le comhréireacht idir tromchúis an tsáraithe agus na leigheasanna a ordófar, chomh maith le leasanna tríú páirtithe.

AIRTEAGAL 32.55

Urghairí

Áiritheoidh gach Páirtí, i gcás ina ndéantar cinneadh breithiúnach lena bhfaightear sárú ar cheart maoinne intleachtúla, go bhféadfaidh na húdaráis bhreithiúnacha urghaire ar aidhm léi cosc a chur ar leanúint den sárú a eisiúint in aghaidh an tsáraitheora agus, más iomchuí, in aghaidh tríú páirtí¹ ar a bhfeidhmíonn údarás breithiúnach ábhartha dlínse agus a bhfuil a sheirbhísí á n-úsáid ag tríú páirtí chun sárú a dhéanamh ar cheart maoinne intleachtúla.

¹ Chun críocha an Airteagail seo, féadfaidh Páirtí foráil a dhéanamh go n-áirítear idirghabhálai le ‘tríú páirtí’.

AIRTEAGAL 32.56

Bearta malartacha

Féadfaidh gach Páirtí a fhoráil, i gcásanna iomchuí agus arna iarraidh don duine a d'fhéadfaí a chur faoi réir na mbeart dá bhforáiltear in Airteagal 32.54 nó 32.55, go bhféadfaidh húdaráis bhreithiúnacha inniúla a ordú go n- íocfar cúiteamh airgid leis an bpáirtí díobháilithe seachas na bearta dá bhforáiltear in Airteagal 32.54 nó 32.55 a chur i bhfeidhm, más rud é gur ghníomhaigh an duine go neamhbheartaithe agus gan faillí, dá mba rud é go ndéanfadh forfheidhmiú na mbeart atá i gceist dochar doleigheasta dó agus dá ndealródh sé go mbeadh cúiteamh airgid don pháirtí díobháilithe réasúnta sásúil.

AIRTEAGAL 32.57

Damáistí

1. Áiritheoidh gach Páirtí go n- ordóidh na húdaráis bhreithiúnacha ar iarratas ón bpáirtí díobháilithe, don sáraitheoir a bhí ag gabháil go feasach do ghníomhaíocht sháraitheach nó a bhí ag gabháil di agus forais réasúnacha aige a bheith feasach ina leith, damáistí a íoc leis an sealbhóir cirt ar damáistí iad is leordhóthanach don díobháil iarbhír a d'fhulaing sé mar gheall ar an sárú.

2. Nuair a bheidh méid na ndamáistí á chinneadh faoi mhír 1, beidh sé d'údarás ag údaráis bhreithiúnacha gach Páirtí, *inter alia*, aon bheart dlisteanach luacha a chuireann an sealbhóir cirt isteach a bhreithniú, lena n-áirítear brabúis chaillte, luach na n-earraí nó na seirbhísí arna dtomhas de réir an mhargadhphraghais, nó an phraghais miondíola mholta¹. Ar a laghad i gcásanna sárú ar chóipcheart nó ar chearta gaolmhara agus góchumadh trádmhaire, déanfaidh gach Páirtí foráil, in imeachtaí breithiúnacha sibhialta, go mbeidh sé d'údarás ag a údaráis bhreithiúnacha ordú a thabhairt don sáraitheoir brabúis an tsáraitheora atá inchurtha i leith an tsáraithe a íoc leis an sealbhóir cirt, cibé ar mar mhalairt ar dhamáistí, nó ina dteannta.

3. Mar mhalairt ar mhír 2, féadfaidh gach Páirtí foráil a dhéanamh de go bhfuil údarás ag a údaráis bhreithiúnacha, i gcásanna iomchuí, na damáistí a shocrú mar chnapshuim ar bhonn gnéithe amhail ar a laghad méid na ríchíosanna nó na dtáillí a bheadh dlite dá mba rud é gur iarr an duine a rinne an sárú údarú chun leas a bhaint as an gceart maoinne intleachtúla a bhí i gceist.

4. Ní chuireann aon ní san Airteagal seo cosc ar cheachtar Páirtí ó fhoráil a dhéanamh, mura ndearna an sáraitheoir go feasach, nó forais réasúnacha aige a fhios a bheith aige, tabhairt faoi ghníomhaíocht sháraitheach, go mbeidh a údaráis bhreithiúnacha in ann a ordú i bhfabhar an pháirtí dhíobhálaíthe, go ndéanfaí brabús a aisghabháil nó damáistí a d'fhéadfadh a bheith réamhbhunaithe a íoc.

¹ Maidir le Páirtí an Aontais, d'áireofaí ansin freisin, de réir mar is iomchuí, gnéithe seachas tosca eacnamaíocha, amhail an dochar morálta a rinneadh don sealbhóir cirt de bharr an tsáraithe.

AIRTEAGAL 32.58

Costais dlí

Déanfaidh gach Páirtí a fhoráil go mbeidh sé d'údarás ag a údaráis bhreithiúnacha, i gcás inarb iomchuí, a ordú, ag deireadh imeachtaí breithiúnacha sibhialta maidir le cearta maoinne intleachtúla a fhorfheidhmiú, go ndeonófar don pháirtí a bhuafaidh go n- íocfaidh an páirtí a chaillfidh costais dlí agus costais eile leis, amhail dá bhforáiltear faoi dhlí an Pháirtí lena mbaineann.

AIRTEAGAL 32.59

Cinntí breithiúnacha a fhoilsiú

Áiritheoidh gach Páirtí, in imeachtaí dlí arna dtionscnamh as sárú a dhéanamh ar cheart maoinne intleachtúla, go bhféadfaidh na húdaráis bhreithiúnacha, ar iarraidh ón iarratasóir agus ar chostas an duine a rinne an sárú, bearta iomchuí a ordú chun an fhaisnéis a bhaineann leis an gcinneadh a scaipeadh, lena n- áirítear an cinneadh a chur ar taispeáint agus é a fhoilsiú go hiomlán nó go páirteach.

AIRTEAGAL 32.60

Toimhde i dtaobh an údair nó an úinéara

Aithneoidh na Páirtithe, ar mhaithe leis na bearta, nósanna imeachta agus na leigheasanna dá bhforáiltear sa Roinn seo a chur i bhfeidhm:

- (a) i gcás údar saothair litríochta nó ealaíne, in éagmais cruthúnas ar a mhalairt, gur leor ainm an údair a bheith le feiceáil ar an saothar ar an ngnáthbhealach ionas go measfar gurb é an t-údar é agus dá dhroim sin go mbeidh sé i dteideal imeachtaí sáraithe a thionscnamh; agus
- (b) beidh feidhm ag fómhír (a) *mutatis mutandis* maidir le sealbhóirí ceart a bhaineann le cóipcheart i ndáil leis an ábhar dá gcuid atá faoi chosaint.

AIRTEAGAL 32.61

Nósanna imeachta riaracháin

A mhéid is féidir aon leigheas sibhialta a ordú de bharr imeachtaí riaracháin ar fhiúntais cháis, beidh na himeachtaí sin i gcomhréir le prionsabail atá coibhéiseach ó thaobh substainte de leis na prionsabail a leagtar amach sna forálacha ábhartha den Fhoroinn seo.

FOROINN 2

FORFHEIDHMIÚ TEORANN

AIRTEAGAL 32.62

Bearta teorann

1. I dtaca leis na hearraí faoi rialú custaim, déanfaidh gach Páirtí nósanna imeachta a ghlacadh, nó a choinneáil ar bun, faoinar féidir le sealbhóir cirt iarratais a chur isteach lena n-iarrtar ar údaráis chustaim earraí a scaoileadh nó a choinneáil. Chun críocha na Foroinne seo, ciallaíonn ‘earraí faoi amhras’ earraí a bhfuil a bhfuil amhras fúthu go sáraíonn siad trádmarcanna, cóipchearta, agus cearta gaolmhara, táscairí geografacha, paitinní, deimhnithe áisiúlachta, deartha tionsclaíocha agus topografaíochtaí ciorcad comhtháite.
2. Beidh córais leictreonacha ar bun ag gach Páirtí le go ndéanfaidh na húdaráis inniúla na hiarratais a dheonófar nó a thaifeadfar a bhainistiú.
3. Áiritheoidh gach Páirtí nach ngearrfaidh a údaráis chustaim inniúla táille chun na costais riaracháin a eascraíonn as próiseáil iarratais nó as taifead a chumhdach.
4. Áiritheoidh gach Páirtí go ndéanfaidh a údaráis inniúla cinneadh maidir le hiarratais a dheonú nó a thaifeadadh laistigh de thréimhse réasúnach ama.

5. Áiritheoidh gach Páirtí go bhfuil feidhm ag an iarratas a deonaíodh nó a taifeadadh maidir le hil- lastais.
6. I dtaca leis na hearraí faoi rialú custaim, áiritheoidh gach Páirtí go bhféadfaidh a údaráis chustaim gníomhú ar a thionscnamh féin chun scaoileadh earraí a bhfuil amhras fúthu maidir le trádmharcanna nó cóipcheart a shárú a chur ar fionraí nó iad a choinneáil.
7. Úsáidfidh údaráis chustaim anailís riosca chun earraí a bhfuil amhras fúthu maidir le cearta maoinne intleachtúla a shárú a shainnithint. Cuirfidh gach Páirtí an mhír seo chun feidhme i gcomhréir lena dhlí.
8. Féadfaidh nósanna imeachta a bheith i bhfeidhm ag gach Páirtí lena gceadófar earraí a bhfuil amhras fúthu maidir le cearta maoinne intleachtúla a shárú a scriosadh, gan an gá roimh ré le himeachtaí riaracháin nó breithiúnacha chun na sáruithe a chinneadh go foirmiúil, i gcásanna ina gcomhthoilíonn na daoine i gceist leis an scriosadh nó nach bhfuil siad ina choinne. Mura ndéantar earraí den sórt sin a dhíothú, áiritheoidh gach Páirtí, ach amháin in imthosca eisceachtúla, go ndíúscrófar earraí den sórt sin lasmuigh den bhealach tráchtála, ar bhealach lena seachnófar aon díobháil don sealbhóir cirt.
9. Féadfaidh gach Páirtí nósanna imeachta a bheith i bhfeidhm aige lena gceadaítear trádmharc góchumtha agus earraí bradacha a sheoltar trí choinsíneachtaí poist nó mearchúiréirí a scriosadh go pras.
10. Féadfaidh gach Páirtí a chinneadh gan an tAirteagal seo a chur i bhfeidhm maidir le hallmhairiú earraí a chuirtear ar an margadh i dtríú tír ag na sealbhóirí cirt nó lena dtoiliú. Féadfaidh Páirtí cinneadh a dhéanamh gan an tAirteagal seo a chur chun feidhme ar earraí de chineál neamhthráchtála i mbagáiste pearsanta daoine atá ag taisteal.

11. Coinneoidh údaráis chustaim na bPáirtithe idirphlé tráthrialta ar bun agus cuirfidh siad comhar chun cinn leis na páirtithe leasmhara ábhartha agus le húdaráis eile a bhfuil baint acu le cearta maoinne intleachtúla a fhorfheidhmiú.

12. Oibreoidh na Páirtithe i gcomhar le chéile maidir le trádáil idirnáisiúnta in earraí faoi amhras. Go háirithe, a mhéid is féidir, malartóidh na Páirtithe faisnéis maidir le trádáil in earraí faoi amhras a dhéanann difear don Pháirtí eile.

13. Gan dochar do chineálacha comhair eile, beidh feidhm ag an bPrótacal maidir le Cúnamh Riaracháin Frithpháirteach in Ábhair Chustaim i dtaca le sárúithe ar reachtaíocht maidir le cearta maoinne intleachtúla a bhfuil údaráis chustaim Páirtí inniúil chun iad a fhorfheidhmiú i gcomhréir leis an Airteagal seo.

AIRTEAGAL 32.63

Comhsheasmhacht le Comhaontú CGTT agus TRIPS

Agus bearta teorann á gcur chun feidhme acu i dtaca le forfheidhmiú cearta maoinne intleachtúla ag údaráis chustaim an Pháirtí, má chumhdaítear sin leis an bhForoinn seo nó mura gcumhdaítear, áiritheoidh gach Páirtí comhsheasmhacht lena n- oibleagáidí faoi GATT 1994 agus Comhaontú TRIPS agus, go háirithe le hAirteagal V de GATT 1994, Airteagal 41 agus Roinn 4 de Chuid III de Chomhaontú TRIPS.

ROINN D

FORÁLACHA CRÍOCHNAITHEACHA

AIRTEAGAL 32.64

Comhar

1. Comhaontóidh na Páirtithe go n- oibreoidh siad i gcomhar le chéile d'fhonn tacú le cur chun feidhme na ngealltanais agus na n- oibleagáidí ar tugadh fúthu sa Chaibidil seo.
2. D'fhéadfaí a áireamh ar na réimsí comhair maidir le hábhair chosanta agus chur chun feidhme cearta maoinne intleachtúla, i measc nithe eile, na gníomhaíochtaí seo a leanas:
 - (a) malartú faisnéise faoin gcreat dlíthiúil maidir le cearta maoinne intleachtúla agus rialacha ábhartha cosanta agus forfheidhmithe;
 - (b) taithí ar dhul chun cinn reachtach á mhalartú idir na Páirtithe;
 - (c) malartú taithí idir na Páirtithe maidir le cearta maoinne intleachtúla a fhorfheidhmiú;
 - (d) taithí a mhalartú idir na Páirtithe maidir le forfheidhmiú ar an leibhéal lárnach agus ar an leibhéal folárnach ag údarais chustaim, póilíní agus údarais riaracháin agus bhreithiúnacha;

- (e) comhordú, le tríú tíortha san áireamh, chun onnmhairiú earraí góchumtha a chosc;
- (f) cúnaimh teicniúil - fothú acmhainneachta malartú pearsanra agus oiliúint a chur orthu;
- (g) cearta maoinne intleachtúla a chosaint agus faisnéis i leith an mhéid sin a scaipeadh, *inter alia*, ar chiorcail ghnó agus an tsochaí shibhialta;
- (h) feasacht phoiblí ar thomhaltóirí agus sealbhóirí cirt, chomh maith le feabhas a chur ar an gcomhar institiúideach, idir na hoifigí maoinne intleachtúla go háirithe;
- (i) cur chun cinn gníomhach ar fheasacht agus oideachas an phobail i gcoitinne i dtaca le beartais maidir le cearta maoinne intleachtúla;
- (j) comhar poiblí- príobháideach a bhíonn ag plé le FBManna, lena n- áirítear ag imeachtaí nó tionóil atá dírithe ar FBManna, maidir le cearta maoinne intleachtúla a chosaint agus a fhorfheidhmiú agus a sárú a laghdú; agus
- (k) straitéisí éifeachtacha agus cláir chumarsáide a fhoirmiú chun lucht éisteachta/féachana a shainaithint chun méadú a dhéanamh ar fheasacht tomhaltóirí agus meán ar an éifeacht a bhíonn ag sárúithe maoinne intleachtúla, lena n-áirítear an riosca do shláinte agus do shábháilteacht agus an nasc leis an gcoireacht eagraithe.

3. Féadfaidh gach Páirtí na sonraíochtaí táirgí, nó achoimre orthu, a chur ar fáil go poiblí, agus pointí teagmhála ábhartha chun tásca geografacha an Pháirtí eile a chosnaítear de bhun Fhoroinn 4 de Roinn B a rialú nó a bhainistiú.

4. Coinneoidh na Páirtithe teagmháil ar bun maidir le gach ábhar a bhaineann le cur chun feidhme agus feidhmiú na Caibidle seo, go díreach nó tríd an bhFochoiste dá dtagraítear in Airteagal 32.66.

AIRTEAGAL 32.65

Tionscnaimh dheonacha páirtithe leasmhara

Féachfaidh gach Páirtí le tionscnaimh dheonacha páirtithe leasmhara a éascú chun sárú ar chearta maoinne intleachtúla a laghdú, lena n-áirítear sárú ar líne agus i margaí eile a dhíríonn ar fhadhbanna coinchréiteacha agus ar réitigh phraiticiúla atá réadúil, comhréireach agus cóir do gach duine lena mbaineann, ar na bealaí seo a leanas san áireamh:

- (a) féachfaidh gach Páirtí le páirtithe leasmhara a thabhairt le chéile go toiliúil ina chríoch chun tionscnaimh dheonacha a éascú d'fhonn teacht ar réitigh agus easaontais a réiteach i dtaca le cearta maoinne intleachtúla a chosaint agus a fhorfheidhmiú agus sárú a laghdú;
- (b) féachfaidh gach Páirtí le faisnéis a mhalartú leis an bPáirtí eile maidir le hiarrachtaí tionscnaimh dheonacha páirtithe leasmhara ina chríoch a éascú; agus

- (c) déanfaidh na Páirtithe iarracht idirphlé oscailte agus comhar a chur chun cinn i measc pháirtithe leasmhara na bPáirtithe, agus páirtithe leasmhara na bPáirtithe a spreagadh chun teacht ar réitigh i gcomhpháirt agus chun easaontais a réiteach maidir le cearta maoin intleachtúla a chosaint agus a fhorfheidhmiú agus maidir le sárú a laghdú.

AIRTEAGAL 32.66

An Fochoiste um Maoin Intleachtúil

Déanfaidh an Fochoiste um Maoin Intleachtúil ('Fochoiste'), arna bhunú de bhun Airteagal 8.8(1), faireachán ar chur chun feidhme agus feidhmiú ceart na Caibidle seo agus Iarscríbhinní 32- A, 32- B agus 32- C agus áiritheoidh sé go ndéantar i gceart é. Déanfaidh an Fochoiste freisin cúraimí sonracha a shanntar dó sa Chaibidil seo, lena n- áirítear Airteagal 32.40.

CAIBIDIL 33

TRÁDÁIL AGUS FORBAIRT INBHUANAITHE

ROINN A

FORÁLACHA COITEANNA

AIRTEAGAL 33.1

Cuspóirí

1. Meabhraíonn na Páirtithe Clár 21 maidir le Comhshaol agus Forbairt, arna ghlacadh ag Comhdháil na Náisiún Aontaithe ar Chomhshaol agus Forbairt in Rio de Janeiro, an 3 go 14 Meitheamh 1992, Plean Cur Chun Feidhme an Chruinnithe Mhullaigh Dhomhanda um Fhorbairt Inbhuanaithe Johannesburg 2002, Dearbhú na hEagraíochta Idirnáisiúnta Saothair ('EIS') maidir le Ceartas Sóisialta don Domhandú Cothrom, arna ghlacadh ag an gComhdháil Idirnáisiúnta Saothair ag a 97ú Seisiún, a réachtáladh sa Ghinéiv an 10 Meitheamh 2008 (dá ngairtear 'Dearbhú EIS maidir le Ceartas Sóisialta le haghaidh an Domhandaithe Chóir' anseo feasta), an Doiciméad Deiridh ó Chomhdháil na Náisiún Aontaithe maidir leis an bhForbairt Inbhuanaithe 2012 dar teideal The Future We Want [An Todhchaí atá Uainn] agus Clár Oibre 2030 agus Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe a ghabhann leis.

2. Sa chomhthéacs sin, aithníonn na Páirtithe go bhfuil forbairt eacnamaíoch, forbairt shóisialta agus cosaint an chomhshaoil ina gcomhpháirteanna den fhorbairt inbhuanaithe atá idirspleách agus a threisiú a chéile ar mhaithe le leas na glúine reatha agus na nglún le teacht.
3. I bhfianaise an mhéid thuas, is é cuspóir na Caibidle seo an ghaolmhaireacht sa trádáil agus san infheistíocht idir na Páirtithe a bhreisiú ar bhealach a chuireann le forbairt inbhuanaithe, go háirithe maidir leis na gnéithe saothair¹ agus comhshaoil atá ábhartha don trádáil agus don infheistíocht.
4. Léirítear sa Chaibidil seo cur chuige comhoibritheach bunaithe ar luachanna agus leasanna coiteanna.

AIRTEAGAL 33.2

An ceart chun rialáil agus leibhéal chosanta

1. Aithníonn na Páirtithe an ceart atá ag gach Páirtí chun a bheartais agus a thosaíochtaí forbartha inbhuanaithe féin a chinneadh, go háirithe chun a leibhéal chosanta saothair intíre agus comhshaoil dílse a leagan síos, agus chun a dhlí a bhaineann le beartais saothair agus comhshaoil a ghlacadh nó a mhodhnú dá réir sin.
2. Beidh na leibhéal chosanta, dlíthe agus beartais dá dtagraítear i mír 1 i gcomhréir le tiomantas gach Páirtí do na comhaontuithe comhshaoil iltaobhacha ('MEAnna') agus na caighdeáin agus na comhaontuithe saothair iltaobhacha, dá dtagraítear sa Chaibidil seo ar páirtí iontu é.

¹ Chun críocha na Caibidle seo, ciallaíonn an téarma 'saothar' cuspóirí straitéiseacha EIS faoin gClár Oibre um Obair Chuibhiúil, a léirítear i nDearbhú na hEagraíochta Idirnáisiúnta Saothair (EIS) maidir le Ceartas Sóisialta le haghaidh an Domhandaithe Chóir.

3. Déanfaidh gach Páirtí a dhícheall a áirithiú go ndéanfar foráil ina dhlíthe, ina rialacháin agus ina bheartais chomhshaoil agus saothair agus spreagfaidh sé ardleibhéal cosanta comhshaoil agus saothair agus déanfaidh sé a dhícheall chun leanúint ar aghaidh le feabhas a chur ar na leibhéil cosanta comhshaoil agus saothair dá ndéantar foráil ina dhlíthe, ina rialacháin agus ina bheartais..
4. Ní dhéanfaidh Páirtí na leibhéil chosanta a thugtar ina dhlíthe agus ina rialacháin chomhshaoil agus saothair a lagú ná a laghdú chun trádáil nó infheistíocht a spreagadh.
5. Ní dhéanfaidh Páirtí a dhlíthe agus a rialacháin chomhshaoil agus saothair a tharscaoileadh ná a mhaolú ar bhealach eile, ná tairiscint a dhéanamh iad a tharscaoileadh nó a mhaolú ar bhealach eile, ar bhealach a lagaíonn nó a laghdaíonn na leibhéil chosanta a thugtar sna dlíthe agus sna rialacháin sin chun trádáil nó infheistíocht a spreagadh.
6. Ní mhainneoidh Páirtí, trí ghníomhaíocht nó neamhghníomhaíocht leanúnach nó athfhillteach, a dhlí agus rialacháin chomhshaoil agus saothair a fhorfheidhmiú go héifeachtach a bhealach a dhéanfaidh difear do thrádáil nó infheistíocht.
7. Coinníonn gach Páirtí an ceart le discréd réasúnach a fheidhmiú agus chun cinntí *bona fide* a dhéanamh maidir le leithdháileadh acmhainní forfheidhmithe i gcomhréir leis na tosaíochtaí maidir le forfheidhmiú a dhlíthe agus a rialacháin chomhshaoil agus saothair.
8. Ní chuirfidh Páirtí a dhlíthe agus a rialacháin chomhshaoil agus saothair i bhfeidhm ar bhealach arb é a bheadh ann srian faoi cheilt ar thrádáil nó infheistíocht.

AIRTEAGAL 33.3

Trádáil agus iompar gnó freagrach agus bainistíocht slabhraí soláthair

1. Aithníonn na Páirtithe an tábhacht a bhaineann le slabhraí soláthair a bhainistiú ar bhealach freagrach trí iompar gnó freagrach / trí chleachtais maidir le freagracht shóisialta chorparáideach agus ról na trádála chun an cuspóir sin a bhaint amach.
2. I gcomhréir le mír 1, déanfaidh gach Páirtí an méid a leanas:
 - (a) iompar gnó freagrach nó freagracht shóisialta chorparáideach a chur chun cinn trí ghnólachtaí a spreagadh chun na cleachtais ábhartha a ghlacadh atá comhsheasmhach le prionsabail, caighdeáin agus treoirlínte a aithnítear go hidirnáisiúnta, lena n-áirítear treoirlínte earnála maidir le dícheall cuí, a d'fhormhuinigh nó ar thacaigh an Páirtí sin leo; agus
 - (b) tacú le scaipeadh agus úsáid ionstraimí idirnáisiúnta ábhartha a d'fhormhuinigh nó ar thacaigh an Páirtí sin leo, amhail Treoirlínte ECFE le haghaidh Fiontair Ilnáisiúnta, an Dearbhú Trípháirteach Prionsabal maidir le Fiontair Ilnáisiúnta agus Beartas Sóisialta ó EIS a glacadh sa Ghinéiv i mí na Samhna 1977, (dá ngairtear 'Dearbhú Trípháirteach Prionsabal maidir le Fiontair Ilnáisiúnta agus Beartas Sóisialta EIS' anseo feasta), Comhshocrú Domhanda NA agus Prionsabail Threoracha NA maidir le Gnó agus Cearta an Duine arna bhformhuiniú ag an gComhairle um Chearta an Duine le Rún 17/4 an 16 Meitheamh 2011.

3. Aithníonn na Páirtithe áirgiúlacht treoirlínte idirnáisiúnta a bhaineann go sonrach le hearnáil faoi leith i réimse na freagrachta sóisialta corparáidí / i réimse an iompair fhreagraigh gnó agus cuirfidh siad obair chomhpháirteach chun cinn ina leith sin. Cuirfidh na Páirtithe freisin bearta i bhfeidhm chun cloí le Treoirlínte um Dhícheall Cuí ECFE a chur chun cinn.

4. Aithníonn na Páirtithe an tábhacht a bhaineann le cur chun cinn trádála earraí a chuireann le dálaí sóisialta feabhsaithe agus cleachtais atá fóna ó thaobh an chomhshaoil, amhail earraí agus seirbhísí comhshaoil a rannchuidíonn le geilleagar tíosach ar acmhainní, ísealcharbóin, nach nasctar a dtáirgeadh le dífhoraioisiú agus earraí atá faoi réir scéimeanna agus sásraí dearbhaithe inbhuanaitheachta deonacha.

5. Malartóidh na Páirtithe faisnéis chomh maith le dea- chleachtais agus, de réir mar is iomchuí, rachaidh siad i gcomhar le chéile, go réigiúnach agus i bhfóiraim idirnáisiúnta, maidir le saincheisteanna a chumhdaítear leis an Airteagal seo.

AIRTEAGAL 33.4

Faisnéis eolaíoch agus theicniúil

1. Agus bearta á mbunú nó á gcur chun feidhme ag na Páirtithe arb é is aidhm dóibh an comhshaoil nó dálaí saothair a d'fhéadfadh difear a dhéanamh do thrádáil nó d'infheistíocht idir na Páirtithe a chosaint, déanfaidh gach Páirtí faisnéis eolaíoch agus theicniúil, ó chomhlachtaí aitheanta teicniúla agus eolaíochta más féidir, chomh maith le caighdeáin ábhartha idirnáisiúnta, treoirlínte nó moltaí, áit ar ann dóibh, a chur san áireamh.

2. Má tá fianaise nó faisnéis eolaíoch neamh- leordhóthanach nó neamhchinntitheach ann agus go bhfuil riosca díghrádú comhshaoil tromchúiseach nó riosca le sláinte agus sábháilteacht ghairme ina chríoch, féadfaidh Páirtí bearta a ghlacadh bunaithe ar phrionsabal an réamhchúraim. Beidh bearta den sórt sin faoi réir athbhreithniú má thagann faisnéis eolaíocht nua nó bhreise chun cinn.

3. Má bhíonn tionchar ag beart a ghactar i gcomhréir le mír 2 ar thrádáil nó infheistíocht idir na Páirtithe, féadfaidh Páirtí a iarraidh ar an bPáirtí a rinne an beart faisnéis a sholáthar ina dtugtar le fios go bhfuil an beart comhsheasmhach lena leibhéal féin chosanta, agus féadfaidh sé plé a iarraidh ar an ábhar san Fhochoiste um Thrádáil agus um Fhorbairt Inbhuanaithe.

4. Ní chuirfear bearta den sórt sin i bhfeidhm ar bhealach a bheadh ina mhodh d'idirdealú treallach nó gan údar, nó srian faoi cheilt ar thrádáil nó infheistíocht.

AIRTEAGAL 33.5

Trédhearcacht agus dea- chleachtais rialála

Aithníonn na Páirtithe an tábhacht a bhaineann le cur i bhfeidhm na rialacha maidir le trédhearcacht agus dea- chleachtais rialála i gcomhréir le Caibidlí 35 agus 36, go háirithe na rialacha ina dtugtar deiseanna do dhaoine ar suim leo tuairimí a chur isteach i leith:

- (a) bearta arb é is aidhm dóibh an comhshaol agus dálaí saothair a d'fhéadfadh difear a dhéanamh do thrádáil nó d'infheistíocht a chosaint; agus

- (b) bearta trádála nó infheistíochta a d'fhéadfadh difear a dhéanamh do chosaint an chomhshaoil nó do chosaint dálaí saothair.

AIRTEAGAL 33.6

Feasacht phoiblí, faisnéis, rannpháirtíocht agus ráthaíochtaí nós imeachta

1. Déanfaidh gach Páirtí feasacht phoiblí a chur chun cinn maidir lena dhlíthe agus lena rialacháin saothair agus chomhshaoil, lena n-áirítear trína áirithiú go bhfuil a dhlíthe agus a rialacháin saothair agus chomhshaoil agus a nósanna imeachta forfheidhmithe agus comhlíontachta ar fáil go poiblí.
2. Déanfaidh gach Páirtí iarracht freastal ar iarrataí ar fhaisnéis ó aon duine maidir le cur chun feidhme na Caibidle seo ag Páirtí.
3. Úsáidfidh gach Páirtí na sásraí dá dtagraítear Airteagail 40.5, 40.6 agus 40.7 chun tuairimí a lorg ar ábhair a bhaineann le cur chun feidhme na Caibidle seo.
4. Déanfaidh gach Páirtí foráil maidir le fáil, agus tabharfaidh sé aird chuí ar chumarsáidí agus tuairimí trí aighneachtaí scríofa ó dhuine den Pháirtí sin ar ábhair a bhaineann le cur chun feidhme na Caibidle seo i gcomhréir lena nósanna imeachta intíre. Freagróidh Páirtí aighneachtaí den sórt sin i scríbhinn agus go tráthúil. Féadfaidh sé fógra a thabhairt faoi chumarsáidí agus tuairimí den sórt sin don ghrúpa comhairleach intíre arna bhunú de bhun Airteagal 40.6 agus pointe teagmhála an Pháirtí eile, arna ainmniú de bhun Airteagal 33.19(6).

5. Áiritheoidh gach Páirtí, i gcomhréir lena dhlí, go mbeidh rochtain ar nósanna imeachta riaracháin nó breithiúnacha ar fáil do dhaoine a bhfuil leas a aithnítear go dlíthiúil acu in ábhar ar leith nó a áitíonn go sáraítear a gceart, chun gníomhaíocht a cheadú in aghaidh sárúithe ar a dhlí comhshaoil nó saothair, lena n- áirítear leigheasanna iomchuí i leith sárúithe ar an dlí sin.

6. Déanfaidh gach Páirtí, i gcomhréir lena dhlí, a áirithiú go gcomhlíonann na nósanna imeachta dá dtagraítear i mír 5 le próis chuí, nach mbeidh siad róchostasach, agus nach mbeidh teorainneacha ama míreasúnacha ná moilleanna gan údar i gceist leo, go soláthrófar faoiseamh urghaire leo, más iomchuí, agus go mbeidh siad cothrom, cothromasach agus trédhearcach.

AIRTEAGAL 33.7

Gníomhaíochtaí comhair

1. Aithníonn na Páirtithe an tábhacht a bhaineann le gníomhaíochtaí comhair ar ghnéithe a bhaineann le trádáil de na beartais chomhshaoil agus saothair chun cuspóirí an Chomhaontaithe seo a bhaint amach agus an Chaibidil seo a chur chun feidhme.

2. Is féidir gníomhaíochtaí comhair a fhorbairt agus a chur chun feidhme le rannpháirtíocht eagraíochtaí idirnáisiúnta agus réigiúnacha chomh maith le tríú tíortha, gnólachtaí, eagraíochtaí fostóirí agus oibríthe, eagraíochtaí oideachais agus taighde agus eagraíochtaí neamhrialtasacha eile, de réir mar is iomchuí.
3. Déanfar gníomhaíochtaí comhair ar shaincheisteanna agus topaicí ar a n- aontaíonn na Páirtithe chun dul i ngleic le hábhair leasa choitinn.
4. Féadfaidh na Páirtithe comhoibriú ar shaincheisteanna mar a shonraítear síos tríd an gCaibidil seo chomh maith le, *inter alia*:
- (a) gnéithe saothair agus comhshaoil na trádála agus na forbartha inbhuanaithe i bhfóraim idirnáisiúnta, lena n- áirítear go háirithe an Eagraíocht Dhomhanda Trádála, Fóram Polaitiúil Ardleibhéil NA um an Fhorbairt Inbhuanaithe, Clár Comhshaoil na Náisiún Aontaithe ('UNEP'), EIS agus MEAnna;
 - (b) tionchar na ndlíthe saothair agus comhshaoil agus na gcaighdeán saothair agus comhshaoil ar thrádáil agus ar infheistíocht;
 - (c) tionchar an dlí maidir le thrádáil agus infheistíocht ar chúrsaí saothair agus an comhshaoil. agus

(d) gnéithe a bhaineann le trádáil díobh seo a leanas:

- (i) tionscnaimh maidir le tomhaltas agus táirgeadh inbhuanaithe, lena n- áirítear na tionscnaimh sin arb é is aidhm dóibh geilleagar ciorclach agus fás glas agus laghdú ar thruailliú a chur chun cinn; agus
- (ii) tionscnaimh chun earraí agus seirbhísí comhshaoil a chur chun cinn, lena n- áirítear trí aghaidh a thabhairt ar bhacainní gaolmhara neamhtharaifí.

5. Cinnfidh na Páirtithe i gcomhpháirt na tosaíochtaí maidir le gníomhaíochtaí comhair bunaithe ar réimsí leasa choitinn agus na hacmhainní atá ar fáil.

6. Féadfaidh na Páirtithe gníomhaíochtaí a dhéanamh sna réimsí comhair a leagtar amach sa Chaibidil i láthair go pearsanta nó ar aon mhodh teicneolaíochta a bheidh ar fáil do na Páirtithe.

ROINN B

AN COMHSHAOL AGUS TRÁDÁIL

AIRTEAGAL 33.8

Cuspóirí

1. Tá sé mar aidhm ag na Páirtithe beartais trádála agus chomhshaoil atá tacúil go frithpháirteach, ardleibhéil cosanta comhshaoil i gcomhréir le MEAnna a bhfuil siad ina bpáirtí iontu faoi seach agus cur chun feidhme éifeachtach a ndlíthe agus a rialacháin chomhshaoil faoi seach a chur chun cinn, agus a gcumas chun dul i ngleic le saincheisteanna comhshaoil a bhaineann le trádáil, lena n- áirítear trí chomhar.
2. Maidir le tairbhí ag comhar breisithe chun an comhshaoil a chosaint agus a chaomhnú agus a n- acmhainní nádúrtha a bhainistiú go hinbhuanaithe, aithníonn na Páirtithe go bhfuil tairbhí leo is féidir rannchuidiú le forbairt inbhuanaithe, a rialachas comhshaoil a neartú agus cuspóirí an Chomhaontaithe seo a chomhlánú.
3. Aithníonn na Páirtithe an tábhacht a bhaineann le beartais agus cleachtais trádála agus chomhshaoil thacúla chun cosaint chomhshaoil a fheabhsú chun forbairt inbhuanaithe a chur chun cinn.

AIRTEAGAL 33.9

Rialachas agus comhaontuithe comhshaoil iltaobhacha

1. Aithníonn na Páirtithe an tábhacht a bhaineann le Tionól Comhshaoil na Náisiún Aontaithe de UNEP. Aithníonn na Páirtithe ról ríthábhachtach MEAnna chun dul i ngleic le dúshlán chomhshaoil dhomhanda, réigiúnacha agus intíre. Aithníonn na Páirtithe a thuilleadh an gá le tacaíocht fhrithpháirteach idir beartais trádála agus comhshaoil a bhreisiú. Dá réir sin, cuirfidh gach Páirtí MEAnna agus prótacail a bhfuil siad ina bpáirtí iontu i bhfeidhm go héifeachtach.
2. Aithníonn na Páirtithe ceart gach Páirtí bearta a ghlacadh nó a choinneáil ar bun chun cuspóirí comhaontuithe iltaobhacha comhshaoil ar páirtí iontu é a chur chun cinn.
3. Tabharfaidh na Páirtithe faoi idirphlé agus comhar, de réir mar is iomchuí, maidir le saincheistanna trádála agus comhshaoil de leas coiteann, go háirithe i ndáil le MEAnna. Áireofar ansin malartuithe tráthrialta faisnéise maidir le tionscnaimh gach Páirtí a mhéid a bhaineann le daingnithe MEAnna, lena n-áirítear a bprótacail agus a leasuithe.

AIRTEAGAL 33.10

Trádáil agus athrú aeráide

1. Aithníonn na Páirtithe a thábhachtaí atá MEAnna i réimse an athraithe aeráide, go háirithe an gá le cuspóir Chreat- Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe ar an Athrú Aeráide, a rinneadh i Nua- Eabhrac an 9 Bealtaine 1992 ('UNFCCC') a bhaint amach, agus cuspóir agus spriocanna Chomhaontú Pháras, chun dul i ngleic le bagairt phráinneach an athraithe aeráide. Dá réir sin, aithníonn na Páirtithe ról na trádála chun sprioc na forbartha inbhuanaithe a bhaint amach agus dul i ngleic leis an athrú aeráide, chomh maith le tábhacht na n- iarrachtaí aonair agus cnuasaitheacha le dul i ngleic le tionchair an athraithe aeráide trí ghníomhaíochtaí maolaithe agus oiriúnaithe.
2. I gcomhréir le mír 1, déanfaidh gach Páirtí an méid a leanas:
 - (a) UNFCCC agus Comhaontú Pháras a chur chun feidhme go héifeachtach arna nglacadh fúthu, lena n- áirítear a ghealltanais i ndáil le rannchuidithe arna gcinneadh go náisiúnta;
 - (b) rannchuidiú dearfach na trádála leis an aistriú chuig geilleagar íseal i dtaobh astaíochtaí gás ceaptha teasa agus an geilleagar ciorclach agus le forbairt aeráid- díonach, lena n- áirítear gníomhaíochta maidir le maolú ar an athrú aeráide agus oiriúnú don athrú aeráide; agus
 - (c) trádáil agus infheistíocht in earraí agus seirbhísí a bhfuil ábharthacht ar leith acu don mhaolú ar an athrú aeráide agus oiriúnú don athrú aeráide a éascú agus a chur chun cinn, le haghaidh fuinneamh inathnuaite inbhuanaithe agus le haghaidh éifeachtúlacht fuinnimh, ar bhealach atá comhsheasmhach le forálacha eile an Chomhaontaithe seo.

3. Go comhsheasmhach le hAirteagal 33.7, oibreoidh na Páirtithe i gcomhar, de réir mar is iomchuí, maidir le gnéithe den athrú aeráide, go déthaobhach, go réigiúnach agus i bhfóram idirnáisiúnta, lena n-áirítear in UNFCCC, san Eagraíocht Dhomhanda Trádála agus i bPrótacal Montréal um Shubstaintí a Ídíonn an Ciseal Ózóin, arna chur i gcrích in Montréal an 16 Meán Fómhair 1987 ('Prótacal Montréal'). Thairis sin, féadfaidh na Páirtithe dul i gcomhar, de réir mar is iomchuí, ar na saincheisteanna seo freisin san Eagraíocht Mhuirí Idirnáisiúnta.

4. I gcomhréir le mír 1, oibreoidh na Páirtithe i gcomhar i réimsí amhail:

- (a) eolas agus taithí a mhalartú maidir le cur chun feidhme Chomhaontú Pháras, chomh maith le tionscnaimh chun athléimneacht i gcoinne an athraithe aeráide, fuinneamh in-athnuaite, teicneolaíochtaí ísealcharbóin, éifeachtúlacht fuinnimh, praghsáil charbóin, iompar inbhuanaithe, forbairt bonneagair inbhuanaithe agus aeráidseasmhach, faireachán ar astaíochtaí agus réitigh dúlrahunaithe; chomh maith le roghanna a fhiosrú chun comhoibriú i réimsí amhail truailleáin aeráide ghearrshaolacha agus ceapadh carbóin ithreach; agus
- (b) eolas agus taithí a mhalartú maidir le deireadh uailmhianach a chur le substaintí ídithe ózóin agus hidreafluoracarbóin a laghdú de réir a chéile faoi Phrótacal Montréal trí bhearta chun a dtáirgeadh, a dtomhaltas agus a dtrádáil a rialú, táirgí malartacha nach ndéanann díobháil don chomhshaol a thabhairt isteach, sábháilteacht agus caighdeáin ábhartha eile a thabhairt cothrom le dáta, trádáil neamhdhleathach substaintí atá rialaithe ag Prótacal Montréal a chomhrac, de réir mar is iomchuí.

AIRTEAGAL 33.11

Trádáil agus foraoisí

1. Aithníonn na Páirtithe an tábhacht a bhaineann le bainistiú inbhuanaithe ar fhoraoisí, agus ról na trádála chun an cuspóir sin a shaothrú.
2. I gcomhréir le mír 1, déanfaidh gach Páirtí an méid a leanas:
 - (a) bearta a chur chun feidhme chun lománaíocht neamhdhleathach agus trádáil ghaolmhar a chomhrac, lena n-áirítear trí ghníomhaíochtaí comhair le tríú tíortha, de réir mar is iomchuí;
 - (b) caomhnú agus bainistíocht foraoisí ar bhealach inbhuanaithe a spreagadh;
 - (c) trádáil agus tomhailt adhmaid agus táirgí adhmaid a fhaightear go dlíthiúil ó fhoraoisí a bhainistítear go hinbhuanaithe a chur chun cinn; agus
 - (d) faisnéis a mhalartú agus, de réir mar is iomchuí, comhoibriú leis an bPáirtí eile faoi thionscnaimh a bhaineann le trádáil maidir le lománaíocht neamhdhleathach a chomhrac, bainistiú inbhuanaithe foraoisí, dífhoraoisiú agus díghrádú foraoise, rialachas foraoisí agus caomhnú cumhdaigh foraoise, agus tionchar agus tacaíocht fhrithpháirteach a mbeartas leasa chomhchoitinn faoi seach a uasmhéadú.

3. Ag aithint go bhfuil príomhról ag foraoisí agus a mbainistiú inbhuanaithe chun an t- athrú aeráide a chomhrac agus bithéagsúlacht a chothú, cuirfidh gach Páirtí tionscnaimh chun cinn ina dtéitear i ngleic le dífhoraoisiú, lena n- áirítear trí shlabhraí soláthair saor ó dhífhoraoisiú. Ina theannta sin, oibreoidh na Páirtithe i gcomhar, de réir mar is iomchuí agus go comhsheasmhach le hAirteagal 33.7, go déthaobhach, go réigiúnach agus i bhfóraim idirnáisiúnta ábhartha, chun dífhoraoisiú agus díghrádú foraoise a íoslaghdú ar fud an domhain.

AIRTEAGAL 33.12

Trádáil agus flóra agus fána fiáin

1. Aithníonn na Páirtithe an tábhacht a bhaineann le trádáil idirnáisiúnta fána agus flóra fhiáin nach mbagraíonn a marthanas a áirithiú, mar a leagtar amach sa Choinbhinsiún maidir le Trádáil Idirnáisiúnta i Speicis Fauna agus Flora Fiáine i mBaol, arna dhéanamh in Washington, D.C. an 3 Márta 1973 ('CITIES').

2. I gcomhréir le mír 1, déanfaidh gach Páirtí an méid a leanas:

(a) bearta éifeachtacha a chur chun feidhme chun trádáil neamhdhleathach i bhflóra agus fána fiáin a chomhrac, lena n- áirítear trí ghníomhaíochtaí comhair le tríú tíortha, de réir mar is iomchuí; agus

(b) caomhnú agus úsáid inbhuanaithe fhadtéarmach na speiceas a liostaítear sna hAguisíní a ghabhann le CITIES a chur chun cinn, lena n- áirítear trí chomhoibriú sna comhlachtaí CITIES ábhartha chun na hAguisíní a ghabhann le CITIES a choinneáil cothrom le dáta agus trí áireamh speiceas a mheastar a bheith i mbaol mar gheall ar thrádáil idirnáisiúnta a chur chun cinn agus critéir eile arna mbunú faoi CITIES.

3. Go comhsheasmhach le hAirteagal 33.7, féadfaidh na Páirtithe, de réir mar is iomchuí, oibriú i gcomhar nó faisnéis a mhalartú go déthaobhach, go réigiúnach agus i bhfóraim idirnáisiúnta maidir le saincheistanna leasa choitinn a bhaineann le dul i ngleic le trádáil neamhdhleathach i bhflóra agus fána fiáin, lena n- áirítear trí fheasacht a ardú chun éileamh a laghdú ar tháirgí agus tionscnaimh fiadhúlra neamhdhleathacha chun comhar maidir le malartú faisnéise agus forfheidhmiú a bhreisiú.

AIRTEAGAL 33.13

Trádáil agus bithéagsúlacht

1. Aithníonn na Páirtithe a thábhachtaí atá sé an bithéagsúlacht a chaomhnú agus a úsáid ar bhonn inbhuanaithe, agus ról na trádála chun na cuspóirí sin a bhaint amach, i gcomhréir leis an gCoinbhinsiún maidir leis an mBithéagsúlacht, a rinneadh in Rio de Janeiro an 5 Meitheamh 1992 ('CBD') agus MEAnna eile a bhfuil siad ina bpáirtí iontu, agus na cinntí arna nglacadh fúthu sin.

2. I gcomhréir le mír 1, déanfaidh gach Páirtí bearta chun an bithéagsúlacht a chaomhnú nuair atá sí faoi réir brúnna atá nasctha le trádáil agus infheistíocht, lena n-áirítear trí mhalartú faisnéise agus taithí, agus bearta chun scaipeadh speicis choimhthíocha ionracha a chosc, ag aithint gur féidir le gluaiseacht speiceas coimhthíoch ionrach talún agus uisceach thar teorainneacha trí chosáin a bhaineann le trádáil drochthionchar a imirt ar an gcomhshaol, ar ghníomhaíochtaí agus forbairt eacnamaíoch, agus ar shláinte an duine.

3. Aithníonn na Páirtithe a thábhachtaí atá sé meas a léiriú ar eolas, nuálaíochtaí agus cleachtais pobal dúchasach agus pobal áitiúil lena gcorpraítear stíleanna maireachtála traidisiúnta, agus iad a chaomhnú agus a choinneáil ar bun, rud a chuireann le caomhnú agus úsáid inbhuanaithe na bithéagsúlachta, chomh maith le ról na trádála ansin.

4. Aithníonn na Páirtithe an tábhacht a bhaineann le rochtain ar acmhainní géiniteacha agus comhroinnt chothrom agus chothromasach tairbhí a eascraíonn as úsáid acmhainní géiniteacha a chur chun cinn, comhsheasmhach lena mbearta intíre faoi seach agus oibleagáidí idirnáisiúnta gach Páirtí.

5. Aithníonn na Páirtithe freisin an tábhacht a bhaineann le rannpháirtíocht agus comhairliúchán poiblí, i gcomhréir lena ndlí nó a mbeartas faoi seach, i bhforbairt agus cur chun feidhme beart a bhaineann le caomhnú agus úsáid inbhuanaithe na bithéagsúlachta.

6. Go comhsheasmhach le hAirteagal 33.7, féadfaidh na Páirtithe, de réir mar is iomchuí, cur chun cinn, oibriú i gcomhar nó faisnéis a mhalartú go déthaobhach, go réigiúnach agus i bhfóiraim idirnáisiúnta, maidir le gnéithe a bhaineann le trádáil de bheartais bithéagsúlachta agus bearta leasa choitinn, amhail:

- (a) tionscnaimh agus dea- chleachtais a bhaineann le trádáil i dtáirgí bunaithe ar acmhainní a fhaightear ó úsáid inbhuanaithe acmhainní bitheolaíocha agus a chuireann le caomhnú na bithéagsúlachta;
- (b) caomhnú agus úsáid inbhuanaithe na bithéagsúlachta, agus cosaint, athchóiriú agus luacháil éiceachóras agus a gcuid seirbhísí agus ionstraimí eacnamaíocha gaolmhara; agus
- (c) rochtain ar acmhainní géiniteacha agus na tairbhí a eascraíonn óna úsáid a roinnt go cothrom agus go cothromasach.

AIRTEAGAL 33.14

Trádáil agus bainistíocht inbhuanaithe iascaigh agus do Bharshaothrú

1. Aithníonn na Páirtithe a thábhachtaí atá sé acmhainní bitheolaíocha na mara agus éiceachórais mhuirí a chaomhnú agus a bhainistiú ar bhealach inbhuanaithe, mar aon leis an ról atá ag an trádáil chun na cuspóirí sin a bhaint amach.
2. Fad is a fhorbraítear agus a chuirtear chun feidhme bearta caomhnaithe agus bainistíochta, cuirfidh na Páirtithe san áireamh inní shóisialta, thrádála, forbartha agus chomhshaoil agus an tábhacht a bhaineann le hiascaigh cheardaíochta nó ar scála beag le slite beatha na bpobal iascaigh áitiúil.

3. Aithníonn na Páirtithe go bhféadfadh tionchair dhiúltacha thromchúiseacha a bheith ag iascaireacht neamhdhleathach, neamhthuiriscithe agus neamhrialáilte (NNN)¹ ar stoic éisc, ar inbhuanaitheacht na trádála i dtáirgí iascaigh, ar fhorbairt agus ar an gcomhshaol, agus deimhníonn siad an gá atá le gníomhaíocht chun aghaidh a thabhairt ar fhadhbanna na ró- iascaireachta agus úsáid neamh- inbhuanaithe acmhainní iascaigh.

4. I gcomhréir le míreanna 1 go 3, déanfaidh gach Páirtí an méid a leanas:

(a) prionsabail na gcomhaontuithe a leanas a chur chun feidhme agus gníomhú i gcomhréir leo: Coinbhinsiún na Náisiún Aontaithe maidir le Dlí na Farraige a rinneadh in Montego Bay an 10 Nollaig 1982, Comhaontú na Náisiún Aontaithe maidir le Forálacha Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe maidir le Dlí na Farraige an 10 Nollaig 1982 i ndáil le Caomhnú agus le Bainistiú Stoc Éisc Traslimistéir agus Stoc Éisc Mór- imirceach a chur chun feidhme, arna ghlacadh i Nua- Eabhrac an 4 Lúnasa 1995, Comhaontú Eagraíocht Bhia agus Talmhaíochta na Náisiún Aontaithe ('FAO'), Comhaontú chun Comhlíontacht Bád Iascaireachta ar an Mórmhuir i dtaca le Bearta Idirnáisiúnta Caomhantais agus Bainistíochta a chur chun cinn, arna ghlacadh sa Róimh, an 24 Samhain 1993, an Cód Iompair d'Iascaigh Fhreagracha de chuid na hEagraíochta Bia agus Talmhaíochta arna ghlacadh i Rún 4/95 an 31 Deireadh Fómhair 1995, agus Comhaontú na hEagraíochta Bia agus Talmhaíochta maidir le Bearta Stát an Chalafoirt chun Iascaireacht Neamhdhleathach, Neamhthuiriscithe agus Neamhrialáilte a Chosc, a Dhíspreagadh agus a Dhíothú, arna dhéanamh sa Róimh, an 22 Samhain 2009;

¹ Tuigtear leis an téarma 'iascaireacht neamhdhleathach, neamhthuiriscithe agus neamhrialáilte' go bhfuil an bhrí chéanna leis mar a leagtar amach i mír 3 den Phlean Idirnáisiúnta Gníomhaíochta chun Iascaireacht Neamhdhleathach, Neamhthuiriscithe agus Neamhrialáilte a Chosc, a Dhíspreagadh agus a Dhíothú de chuid na hEagraíochta Bia agus Talmhaíochta, arna ghlacadh sa Róimh, 2001 ('Plean Gníomhaíochta Iascaireachta NNN 2001').

- (b) bheith rannpháirteach i dtionscnamh na hEagraíochta Bia agus Talmhaíochta maidir le Taifead Domhanda na Soithí Iascaireachta, Soithí Iompair Cuisnithe agus Soithí Soláthair;
- (c) iarracht a dhéanamh córas bainistíochta iascaigh a oibriú bunaithe ar an bhfianaise eolaíoch is fearr atá ar fáil agus ar dhea- chleachtais atá aitheanta go hidirnáisiúnta le haghaidh bainistíocht agus caomhnú iascaigh, mar a léirítear sna forálacha ábhartha ar ionstraimí idirnáisiúnta dírithe ar úsáid inbhuanaithe agus caomhnú speiceas muirí a áirithiú¹, agus deartha, *inter alia*, chun:
- (i) ró-iascaireacht agus róthoilleadh a chosc;
 - (ii) foghabháil speiceas nach spriocspeicis iad a laghdú;
 - (iii) athshlánú stoc a ndearnadh ró- iascaireacht orthu a chur chun cinn le haghaidh gach iascach muirí; agus
 - (iv) bainistíocht iascaigh ina bhfuil cur chuige éiceachórais a chur chun cinn, lena n- áirítear trí chomhar i measc Páirtithe;

¹ Áirítear leis na hionstraimí sin, i measc eile agus de réir mar is infheidhme iad, Coinbhinsiún na Náisiún Aontaithe maidir le Dlí na Farraiige, an Comhaontú maidir le Forálacha Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe maidir le Dlí na Farraiige an 10 Nollaig 1982 i ndáil le Caomhnú agus le Bainistiú Stoc Éisc Traslimistéir agus Stoc Éisc Mór- imirceach a chur chun feidhme, Cód Iompair d'Iascaigh Fhreagracha na hEagraíochta Bia agus Talmhaíochta, Comhaontú FAO chun Comhlíontacht Bád Iascaireachta ar an Mórmhuir i dtaca le Bearta Idirnáisiúnta Caomhantais agus Bainistíochta a chur chun cinn, Plean Gníomhaíochta Iascaireachta um Iascaireacht neamhdhleathach, neamhthuariscithe agus neamhrialáilte 2001, agus Comhaontú FAO ar Bhearta Stát an Chalafoirt chun Iascaireacht Neamhdhleathach, Neamhthuariscithe agus Neamhrialáilte a Chosc, a Dhíspreagadh agus a Dhíothú.

- (d) chun tacú le hiarrachtaí chun dul i ngleic le cleachtais iascaireachta NNN agus chun cuidiú le trádáil earraí a thagann ó speicis arna mbuain leis na cleachtais sin a dhíspreagadh:
- (i) bearta éifeachtacha a chur chun feidhme chun dul i ngleic le hiascaireacht NNN;
 - (ii) úsáid córas faireacháin, rialaithe, faireachais, comhlíontachta agus forfheidhmithe a áirithiú, chun:
 - (A) i gcomhréir lena oibleagáidí idirnáisiúnta agus a dhlí, soithí a bhfuil a bhrat ar foluain acu agus a dhaoine nádúrtha a chosc agus a dhíspreagadh ó bheith páirteach i ngníomhaíochtaí iascaireachta NNN; agus
 - (B) aghaidh a thabhairt ar thrasloingsiú ar muir iasc nó táirgí éisc chun gníomhaíochtaí iascaireachta NNN a dhíspreagadh agus a sheachaint;
 - (iii) bearta stát an chalafoirt a chur chun feidhme; agus
 - (iv) bearta a chur chun feidhme chun iascaireacht NNN agus táirgí éisc a chosc ó shlabhraí soláthair gach Páirtí a iontráil agus oibriú i gcomhar chuige sin, lena n- áirítear trí mhalartú faisnéise a éascú;

- (e) páirt ghníomhach a ghlacadh in obair na n- eagraíochtaí réigiúnacha bainistithe iascaigh ('ERBInna') ina bhfuil sé ina chomhalta, ina bhreathnóir, nó ina pháirtí comhoibritheach neamhchonarthach, arb é is aidhm dó dea- rialachas iascaigh agus iascach inbhuanaithe a bhaint amach, amhail trí thaighde eolaíochta a chur chun cinn agus bearta caomhnaithe a dhéanamh bunaithe ar an bhfianaise eolaíoch is fearr atá ar fáil, trí shásraí comhlíonta a neartú, athbhreithnithe tréimhsiúla ar fheidhmíocht a dhéanamh agus rialú, faireachán agus forfheidhmiú éifeachtach ar bhearta bainistithe de chuid ERBInna a dhéanamh agus, i gcás inarb infheidhme, doiciméadacht ghabhála nó scéimeanna deimhniúcháin bearta stát an chalafoirt a dhéanamh agus a chur chun feidhme;
- (f) iarracht a dhéanamh feidhmiú go comhsheasmhach le bearta caomhnaithe agus bainistíochta ábhartha arna nglacadh ag ERBInna nach bhfuil sé ina gcomhalta díobh ionas nach ndéantar dochar do na bearta sin agus féachaint le gan dochar a dhéanamh do scéimeanna doiciméadachta ghabhála nó trádála arna n- oibriú ag ERBInna nó socruithe nach bhfuil sé ina chomhalta dóibh; agus
- (g) forbairt do bharshaothraithe inbhuanaithe agus fhreagraigh a chur chun cinn, agus na gnéithe eacnamaíocha, sóisialta agus comhshaoil de á gcur san áireamh, de réir chur chun feidhme na gcuspóirí agus na bprionsabal atá i gCód Iompair na hEagraíocht Bia agus Talmhaíochta maidir le hIascach Freagrach.

5. Oibreoidh na Páirtithe i gcomhar, de réir mar is iomchuí agus go comhsheasmhach le hAirteagal 33.7, go déthaobhach agus laistigh de ERBInna agus é mar aidhm acu cleachtais inbhuanaithe iascaireachta agus trádáil i dtáirgí éisc a chur chun cinn ó iascaigh a bhainistítear go hinbhuanaithe. Ina theannta sin, féadfaidh na Páirtithe oibriú i gcomhar chun faisnéis agus dea- chleachtais a mhalartú le tacú le cur chun feidhme an Airteagail seo.

ROINN C

SAOTHAR AGUS TRÁDÁIL

AIRTEAGAL 33.15

Cuspóirí

1. Aithníonn na Páirtithe go dtugann trádáil agus infheistíocht deiseanna chun poist a chruthú agus obair chuibhiúil, lena n-áirítear le haghaidh daoine óga, le téarmaí agus coinníollacha fostaíochta a chloíonn leis na prionsabail a leagtar síos i nDearbhú na hEagraíochta Idirnáisiúnta Saothair EIS maidir le Prionsabail Bhunúsacha agus Cearta Bunúsacha san Obair, a glacadh ag an gComhdháil Idirnáisiúnta Saothair sa Ghinéiv an 18 Meitheamh 1998 agus arna leasú in 2022 (dá ngairtear ‘Dearbhú EIS na hEagraíochta Idirnáisiúnta Saothair maidir le Prionsabail Bhunúsacha agus Cearta Bunúsacha san Obair’ anseo feasta) agus i nDearbhú na hEagraíochta Idirnáisiúnta Saothair (EIS) maidir le Ceartas Sóisialta le haghaidh an Domhandaithe Chóir 2008 arna leasú in 2022.
2. Tá sé mar aidhm ag na Páirtithe ardleibhéil cosanta saothair a áirithiú i gcomhréir leis na caighdeáin saothair idirnáisiúnta lena gcloíonn siad agus chun beartais trádála agus saothair tacúil go frithpháirteach d’fhonn coinníollacha oibre agus cáilíocht saoil fostaithe a fheabhsú. Déanfaidh siad iarracht forbairt agus bainistíocht caipitil dgaonna a fheabhsú le haghaidh infhostaitheacht, sármhaitheas gnó, agus táirgiúlacht níos mó ar mhaithe le leas oibríthe agus fiontar araon. Dá réir sin, féachann na Páirtithe le deiseanna a sholáthar do dhaoine óga chun na scileanna is gá a fhorbairt chun rochtain a fháil go rathúil ar an margadh saothair agus fanacht ann.

3. Tá sé mar aidhm ag na Páirtithe oibriú i gcomhar ar shaincheisteanna saothair de leas coiteann a bhaineann le trádáil d'fhonn an caidreamh níos leithne idir na Páirtithe a neartú.

AIRTEAGAL 33.16

Caighdeáin agus comhaontuithe iltaobhacha saothair

1. Dearbhaíonn na Páirtithe a thiomanta atá siad d'fhorbairt na trádála idirnáisiúnta a chur chun cinn ar bhealach a chuideoidh le hobair chuibhiúil do chách, go háirithe mná, daoine óga agus daoine faoi mhíchumas, i gcomhréir lena n- oibleagáidí faoi seach faoi EIS, lena n- áirítear iad sin a luaitear i nDearbhú na hEagraíochta Idirnáisiúnta Saothair (EIS) maidir le Prionsabail Bhunúsacha agus Cearta Bunúsacha san Obair mar a leasaíodh in 2022 agus i nDearbhú na hEagraíochta Idirnáisiúnta Saothair maidir le Ceartas Sóisialta le haghaidh an Domhandaithe Chóir mar a leasaíodh in 2022..

2. Ag tabhairt chun cuimhne Dhearbhú na hEagraíochta Idirnáisiúnta Saothair (EIS) maidir le Ceartas Sóisialta le haghaidh an Domhandaithe Chóir, arna leasú in 2022, tugann na Páirtithe faoi deara nach féidir sárú ar chearta agus prionsabail bhunúsacha ag an obair a agairt ná a úsáid ar bhealach eile mar bhuntáiste inchomparáide dlisteanach agus nár cheart caighdeáin saothair a úsáid chun críoch caomhnaitheachta trádála.

3. Cuirfidh gach Páirtí chun feidhme go héifeachtach Coinbhinsiún EIS atá daingnithe ag an Sile agus na Ballstáit faoi seach.

4. I gcomhréir le Bunreacht EIS, arna ghlacadh mar Chuid XIII de Chonradh Versailles, arna shíniú an 28 Meitheamh 1919 agus le Dearbhú EIS maidir le Prionsabail Bhunúsacha agus Cearta Bunúsacha ag an Obair arna leasú in 2022, déanfaidh gach Páirtí na croíchaighdeáin saothair a aithnítear go hidirnáisiúnta, mar a shainmhínítear i gCoinbhinsiún bhunúsacha EIS a urramú, a chur chun cinn agus a chur chun feidhme go héifeachtach, arb iad:

- (a) saoirse comhlachais agus aitheantas éifeachtach don cheart chun margála comhchoitinne;
- (b) gach cineál saothair éignithe nó éigeantaigh a dhíchur;
- (c) cealú éifeachtach saothair leanaí lena n-áirítear cosc ar na foirmeacha is measa den saothar leanaí;
- (d) idirdhealú a dhíchur i leith fostaíochta agus gairm bheatha. agus
- (e) timpeallacht oibre shábháilte agus shláintiúil.

5. Malartóidh na Páirtithe faisnéis go tráthrialta faoin dul chun cinn atá déanta acu faoi seach maidir le Coinbhinsiún EIS nó prótacail a aicmítear amhail suas chun dáta ag EIS agus nach bhfuil siad ina bPáirtithe iontu go fóill.

6. Déanfaidh gach Páirtí Clár Oibre um Obair Chuibhiúil EIS a chur chun cinn mar a leagtar amach i nDearbhú na hEagraíochta Idirnáisiúnta Saothair maidir le Ceartas Sóisialta le haghaidh an Domhandaithe Chóir arna leasú in 2022, go háirithe maidir leis an méid seo a leanas:

- (a) dálaí cuibhiúla oibre do chách, i ndáil le, inter alia, pá agus tuilleamh, uaireanta oibre, dálaí oibre eile agus cosaint shóisialta; agus
- (b) idirphlé sóisialta faoi chúrsaí saothair i measc oibrithe agus fostóirí, agus a n- eagraíochtaí faoi seach, agus le húdaráis rialtais ábhartha.

7. Comhsheasmhach lena ghealltanais faoi EIS, déanfaidh gach Páirtí an méid a leanas:

- (a) bearta agus beartais maidir le sláinte agus sábháilteacht cheirde a ghlacadh agus a chur chun feidhme; agus
- (b) córas cigireachta saothair a choinneáil ar bun i gcomhréir le caighdeáin EIS ábhartha maidir le cigireacht saothair.

AIRTEAGAL 33.17

Saothar éignithe nó éigeantach

1. Ag meabhrú go bhfuil díothú an tsaothair éignithe i measc na gcuspóirí de Chlár 2030, cuireann na Páirtithe i dtábhacht daingniú dearbhaithe agus cur chun feidhme éifeachtach Phrótacal 2014 a ghabhann leis an gCoinbhinsiún maidir le hObair Éigeantais, 1930, a ghlacadh sa Ghinéiv, an 11 Meitheamh 2014.

2. Aithníonn na Páirtithe an sprioc de gach cineál saothair éignithe nó éigeantach a dhíothú, lena n- áirítear saothar leanaí éignithe nó éigeantach.

3. Dá dhroim sin, sainaitheoidh na Páirtithe deiseanna le haghaidh comhair, ag comhroinnt faisnéise, eispéireas agus dea- chleachtas a bhaineann le gach foirm saothair éignithe nó éigeantaigh a dhíothú.

AIRTEAGAL 33.18

Comhar maidir le saincheisteanna trádála agus saothair

Go comhsheasmhach le hAirteagal 33.7, rachaidh na Páirtithe i gcomhairle agus comhoibreoidh siad le chéile, de réir mar is iomchuí, go déthaobhach agus i gcomhthéacs EIS, maidir le saincheisteanna saothair leasa choitinn, lena n- áirítear ach gan a bheith teoranta díobh seo a leanas:

- (a) cruthú post agus fostaíocht tháirgiúil, ardcháilíochta a chur chun cinn, lena n- áirítear beartais chun fás ina mbeidh poist ar fáil go flúirseach a ghiniúint agus fiontair agus fiontraíocht inbhuanaithe a chur chun cinn;
- (b) feabhsúcháin i dtáirgiúlacht ghnó agus saothair a chur chun cinn, go háirithe i leith fiontair bheaga agus mheánmhéide;

- (c) forbairt caipitil dhaonna, rochtain ar mhargadh saothair agus infhostaitheacht a bhreisiú, go háirithe i leith daoine óga, lena n- áirítear trí fhoghlaim ar feadh an tsaoil agus gairmoiliúint, oideachas leanúnach, oiliúint agus forbairt agus uasghrádú scileanna, lena n- áirítear i dtionscail atá ag teacht chun cinn agus tionscail chomhshaoil;
- (d) cothromaíocht oibre agus saoil agus cleachtais nuálacha san áit oibre chun folláine oibrithe a bhreisiú;
- (e) feasacht maidir le Clár Oibre um Obair Chuibhiúil EIS a chur chun cinn, lena n- áirítear maidir leis na hidirnáisc idir trádáil agus fostaíocht iomlán tháirgiúil, coigeartú mhargadh an tsaothair, croíchaighdeáin saothair, obair chuibhiúil sna slabhraí soláthair domhanda, cosaint shóisialta agus cuimsiú sóisialta, idirphlé sóisialta agus combhionannas inscne;
- (f) poist de cháilíocht mhaith a chur chun cinn trí thrádáil, lena n- áirítear sábháilteacht agus sláinte oibrithe toircheasacha agus oibrithe atá tar éis leanbh a shaolú le deireanaí;
- (g) sábháilteacht agus sláinte gairme agus cigireacht saothair, mar shampla, sásraí comhlíontachta agus forfheidhmithe a fheabhsú;
- (h) dul i ngleic le dúshláin agus deiseanna a bhaineann le lucht saothair éagsúil, ilghlúine, tríd an méid a leanas:
- (i) combhionannas a chur chun cinn agus idirdhealú i gcúrsaí fostaíochta agus slí bheatha a dhíothú; agus

- (ii) oibrithe soghonta a chosaint;
- (i) caidreamh saothair a fheabhsú, mar shampla, dea- chleachtas i réiteach malartach díospóidí agus comhairliúchán tríthaobhach;
- (j) cur chun feidhme Choinbhinsiúin EIS bhunúsacha, tosaíochta agus eile atá cothrom le dáta, chomh maith le Dearbhú Trípháirteach Prionsabal maidir le Fiontair Ilnáisiúnta agus Beartas Sóisialta EIS, agus Prionsabail Threoracha maidir le Gnó agus Cearta an Duine na Náisiún Aontaithe; agus
- (k) staitisticí saothair.

ROINN D

SOCRUITHE INSTITIÚIDEACHA

AIRTEAGAL 33.19

An Fochoiste um Thrádáil agus um Fhorbairt Inbhuanaithe agus pointí teagmhála

1. Beidh an Fochoiste um Thrádáil agus um Fhorbairt Inbhuanaithe ('Fochoiste') arna bhunú de bhun Airteagal 8.8(1) comhdhéanta, don tSile, d'oifigigh ó na hinstitiúidí atá freagrach as trádáil, saothar, comhshaol agus saincheisteanna inscne.

2. Beidh seisiúin shonracha ag an bhFochoiste maidir le hábhair chomhshaoil agus shaothair¹, faoi seach, chomh maith le maidir le saincheisteanna trasghearrtha a bhaineann le trádáil agus forbairt inbhuanaithe.

3. Is iad feidhmeanna an Fhochoiste:

- (a) éascú, faireachán agus athbhreithniú a dhéanamh ar chur chun feidhme na Caibidle seo;
- (b) na gníomhaíochtaí comhair a leagtar síos sa Chaibidil seo a chinneadh, a eagrú, a mhaoirsiú agus a mheasúnú, lena n- áirítear malartú faisnéise agus eispéiris ar réimsí leasa choitinn;
- (c) moltaí a thuirisciú agus a chur faoi bhráid an Chomhchoiste ar aon ábhar a bhaineann leis an gCaibidil seo, lena n- áirítear i ndáil le hábhair atá le plé leis na sásraí sochaí sibhialta dá dtagraítear in Airteagal 40.5;
- (d) na cúraimí dá dtagraítear in Airteagail 33.21 agus 33.22 a chomhlíonadh;
- (e) comhordú le Fochoistí eile arna mbunú faoin gcuid seo den Chomhaontú seo, de réir mar is iomchuí, lena n- áirítear i ndáil le hiarrachtaí chun saincheisteanna, breithnithe agus gníomhaíochtaí a bhaineann le hinscne a chomhtháthú ina gcuid oibre dá dtagraítear in Airteagal 34.4(8); agus
- (f) aon fheidhm eile a dhéanamh de réir mar a chomhaontóidh na Páirtithe.

¹ Is féidir na hábhair chomhshaoil agus shaothair a phlé i seisiúin aonair nó i seisiúin i ndiaidh a chéile.

4. Féadfaidh an Fochoiste, mar a comhaontaíodh go frithpháirteach, dul i gcomhairle le páirtithe leasmhara nó saineolaithe nó a gcomhairle a lorg ar ábhair a bhaineann le cur chun feidhme na Caibidle seo.

5. Ullmhóidh an Fochoiste, de chomhthoil, tuarascáil ar gach cruinniú agus foilseoidh sé é tar éis gach cruinnithe.

6. Ainmneoidh gach Páirtí pointe teagmhála laistigh dá riarachán chun cumarsáid agus comhordú idir na Páirtithe a éascú ar aon ábhar a bhaineann le cur chun feidhme na Caibidle seo. Maidir leis an tSile, beidh pointí teagmhála sonracha d'ábhair shaothair, chomhshaoil agus inscne laistigh dá Forúnaíocht um Chaidreamh Eacnamaíoch Idirnáisiúnta den Aireacht Gnóthaí Eachtracha nó a chomharba. Tabharfaidh gach Páirtí fógra pras don Pháirtí eile maidir lena phointí teagmhála agus soláthróidh sé a fhaisnéis theagmhála.

7. Déanfaidh na pointí teagmhála na nithe seo a leanas:

(a) cumarsáid agus comhordú tráthrialta idir na Páirtithe a éascú;

(b) d'ainneoin Airteagal 8.7(2), cuidiú leis an bhFochoiste lena n- áirítear an clár oibre a bhunú agus na hullmhúcháin uile eile is gá a dhéanamh do chruinnithe an Fhochoiste.

- (c) cumarsáid a dhéanamh lena sochaí shibhialta faoi seach, de réir mar is iomchuí; agus
- (d) oibriú le chéile, lena n- áirítear le comhlachtaí eile iomchuí a riarachán, chun gníomhaíochtaí comhair a fhorbairt agus a chur chun feidhme.

AIRTEAGAL 33.20

Réiteach díospóide

1. Déanfaidh na Páirtithe gach iarracht is féidir trí idirphlé, trí mhalartú faisnéise agus trí chomhar chun aghaidh a thabhairt ar aon easaontas idir na Páirtithe maidir le léirmhíniú nó cur i bhfeidhm na Caibidle seo.
2. I gcás easaontais idir na Páirtithe maidir leis an mbrí a bhaintear as an gCaibidil seo nó a cur i bhfeidhm, beidh teacht ag na Páirtithe, go heisiach, ar na nósanna imeachta um réiteach díospóidí arna mbunú de bhun Airteagail 33.21 agus 33.22.

AIRTEAGAL 33.21

Comhairliúcháin

1. Féadfaidh Páirtí ('an Páirtí iarrthach'), tráth ar bith, comhairliúcháin a iarraidh leis an bPáirtí eile ('an Páirtí is freagróir') maidir le ní ar bith a eascraínn as léirmhíniú nó cur i bhfeidhm na Caibidle seo trí iarraidh i scríbhinn a sheachadadh chuig pointe teagmhála an Pháirtí is freagróir. Leagfar amach na cúiseanna le comhairliúcháin a iarraidh san iarraidh sin, lena n-áirítear tuairisc atá sonrach go leordhóthanach ar an ábhar atá i gceist agus forálacha na Caibidle seo a mheasann sé a bheith infheidhme.
2. Soláthróidh an Páirtí is freagróir, mura gcomhaontaítear ina mhalairt de chás é leis an bPáirtí iarrthach, freagra i scríbhinn tráth nach déanaí ná 10 lá tar éis dháta fháil na hiarrata.
3. Tosóidh na Páirtithe ar chomhairliúcháin tráth nach déanaí ná 30 lá tar éis dháta fháil na hiarrata ag an bPáirtí is freagróir, mura gcomhaontaíonn na Páirtithe a mhalairt.
4. Féadfar na comhairliúcháin a réachtáil i láthair go pearsanta nó ar aon mhodh teicneolaíochta a bheidh ar fáil do na Páirtithe. Má réachtáiltear comhairliúcháin i láthair go pearsanta, réachtálfar iad i gcríoch an Pháirtí is freagróir, mura gcomhaontóidh na Páirtithe a mhalairt.
5. Déanfaidh na Páirtithe an méid a leanas sna comhairliúcháin:
 - (a) faisnéis leordhóthanach a sholáthar ionas gur féidir scrúdú iomlán a dhéanamh ar an ábhar;
agus

(b) aon fhaisnéis a mhalartaítear le linn na gcomhairliúchán a chóireáil go rúnda.

6. Rachaidh na Páirtithe i mbun comhairliúcháin arb é is aidhm dóibh teacht ar réiteach ar an ábhar atá sásúil don dá thaobh, ag tabhairt san áireamh na deiseanna le haghaidh comhair a bhaineann leis an ábhar. I ndáil le hábhair a bhaineann le comhaontuithe iltaobhacha dá dtagraítear sa Chaibidil seo, déanfaidh na Páirtithe breith ar fhaisnéis ó EIS nó ó chomhlachtaí ábhartha arna mbunú faoi na comhaontuithe sin. I gcás inarb ábhartha, féadfaidh na Páirtithe comhaontú chun comhairle a lorg go comhpháirteach ar na heagraíochtaí sin nó ar na comhlachtaí, nó ar aon saineolaí nó comhlacht eile a mheasfaidh siad a bheith iomchuí cuidiú leo ina gcomhairliúcháin..

7. Mura bhfuil na Páirtithe in ann an t- ábhar a réiteach laistigh de 60 lá ó sheachadadh na hiarrata i scríbhinn ar chomhairliúcháin de bhun mhír 1, féadfaidh gach Páirtí, trí iarraidh i scríbhinn a sheachadadh chuig pointe teagmhála an Pháirtí eile, a iarraidh go dtionólfai an Fochoiste chun an t- ábhar a bhreith. Tionólfaidh an Fochoiste go pras agus féachfaidh siad le comhaontú ar réiteach an ábhair.

8. Féadfaidh gach Páirtí nó an Fochoiste a tionóladh de bhun mhír 7, más iomchuí, tuairimí na nGrúpaí Comhairleacha Baile dá dtagraítear in Airteagal 40.6 nó comhairle ó shaineolaithe eile a lorg.

9. Má tá na Páirtithe in ann an t- ábhar a réiteach, déanfaidh siad doiciméadú ar an toradh lena n- áirítear, más iomchuí, céimeanna sonracha agus amlínte a comhaontaíodh. Cuirfidh na Páirtithe an toradh ar fáil don phobal, mura n- aontaíonn siad a mhalairt.

AIRTEAGAL 33.22

Painéal saineolaithe

1. Más rud é, laistigh de 60 lá tar éis iarraidh i scríbhinn chun Fochoiste a thionól dá dtagraítear in Airteagal 33.21(7) a sheachadadh nó, mura ndearnadh iarraidh ar bith den sórt sin, laistigh de 120 lá tar éis iarraidh ar chomhairliúcháin i scríbhinn de bhun Airteagal 33.21(1), féadfaidh Páirtí a iarraidh go mbunófaí painéal saineolaithe chun scrúdú a dhéanamh ar an ábhar.

Ní mór aon iarraidh den sórt sin a dhéanamh i scríbhinn chuig pointe teagmhála an Pháirtí is freagróir. Sainithneofar san iarraidh na cúiseanna le painéal saineolaithe a bhunú, lena n-áirítear tuairisc atá sonrach go leordhóthanach ar an ábhar atá i gceist, agus míneofar inti an chaoi ar ionann an t-ábhar sin agus sárú ar fhorálacha sonracha na Caibidle seo.

2. Seachas mar a dhéantar foráil dó ina mhalairt de chás san Airteagal seo, beidh feidhm ag Airteagail 38.6, 38.10, 38.13, 38.14 (1), 38.15, 38.19, 38.20 (2), 38.21, 38.22, 38.24, 38.32, 38.33, 38.34, 38.35, chomh maith le Rialacha Nós Imeachta in Iarscríbhinn 38- A agus an Cód Iompair in Iarscríbhinn 38- B *mutatis mutandis*.

3. Ag an gcéad chruinniú a bheidh ag an bhFochoiste, molfaidh siad don Chomhchoiste 15 dhuine aonair ar a laghad a bhunú atá toilteanach agus in ann feidhmiú ar an bpainéal saineolaithe. Bunaithe ar an moladh sin, déanfaidh an Comhchoiste, tráth nach déanaí ná 1 bhliain amháin tar éis theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo, liosta de dhaoine aonair den sórt sin a bhunú. Beidh trí fholiosta sa liosta:

(a) foliosta amháin de dhaoine aonair a bhunófar ar bhonn moltaí ó Pháirtí an Aontais;

(b) foliosta amháin de dhaoine aonair a bhunófar ar bhonn moltaí ón tSile; agus

(c) foliosta amháin de dhaoine aonair nach náisiúnaigh de cheachtar Páirtí iad agus a fheidhmeoidh mar chathaoirleach ar an bpainéal saineolaithe.

4. Aireofar cúigear ar a laghad ar gach foliosta. Áiritheoidh an Comhchoiste go gcoinnítear an liosta cothrom le dáta agus go mbeidh an líon seo daoine ar a laghad ar an liosta.

5. Ní mór saineolas a bheith ag na daoine dá dtagraítear i mír 3 ar an dlí saothair nó comhshaoil, ar shaincheisteanna a dtugtar aghaidh orthu sa Chaibidil seo, nó ar réiteach díospóidí a thagann chun cinn faoi chomhaontuithe idirnáisiúnta. Ní mór dóibh a bheith neamhspleách, a bheith ag fónamh ina gcumas aonair agus gan treoracha a thógáil ó aon eagraíocht nó rialtas maidir le saincheisteanna a bhaineann leis an díospóid, ná ní bheidh siad cleamhnaithe le rialtas aon Pháirtí, agus comhlíonfaidh siad an Cód Iompair in Iarscríbhinn 38- B.

6. I gcás ina mbíonn an painéal saineolaithe sin comhdhéanta de réir na nósanna imeachta a leagtar amach in Airteagal 38.6(3), (4) agus (6), roghnófar na saineolaithe ó na foliostaí dá dtagraítear ábhartha dá dtagraítear i mír 3 den Airteagal seo.

7. Mura gcomhaontóidh na Páirtithe a mhalairt laistigh de 5 lá ó dháta bunaithe an phainéil saineolaithe, is é an méid seo a leanas a bheidh sna téarmaí tagartha:

‘scrúdú a dhéanamh, i bhfianaise forálacha ábhartha de 33 den Chreat- Chomhaontú Forbartha idir an tAontas Eorpach agus a Bhallstát, de pháirt amháin, agus Poblacht na Síle, den pháirt eile, ar an ábhar dá dtagraítear san iarraidh ar bhunú an phainéil saineolaithe, agus chun tuarascáil a eisiúint, i gcomhréir le hAirteagal 33.23 den Chomhaontú sin, lena thorthaí agus a mholtaí chun an t- ábhar a réiteach’.

8. Maidir le hábhair a bhaineann le comhaontuithe iltaobhacha dá dtagraítear sa Chaibidil seo, ba cheart don phainéal saineolaithe faisnéis a lorg ó EIS nó ó chomhlachtaí ábhartha arna mbunú faoi na comhaontuithe sin, lena n- áirítear aon treoraíocht léiriúcháin, torthaí nó cinntí ábhartha atá ar fáil arna nglacadh ag EIS nó na comhlachtaí sin. Cuirfear aon fhaisnéis den sórt sin ar fáil don dá Pháirtí chun a mbarúlacha ina leith a fháil.

9. Déanfaidh an painéal saineolaithe forálacha na Caibidle seo a léirmhíniú i gcomhréir leis na rialacha gnácha maidir le léirmhíniú ar dhlí poiblí idirnáisiúnta, lena n- áirítear iad sin a chodaítear i gCoinbhinsiún Vín maidir le Dlí na gConarthaí.

10. Eiseoidh an painéal saineolaithe tuarascáil eatramhach agus tuarascáil chríochnaitheach do na Páirtithe ina leagfar amach na torthaí fíorais, infheidhmeacht na bhforálacha ábhartha agus an réasúnaíocht taobh thiar d’aon toradh, conclúid agus moladh a dhéanann sé.

11. Déanfaidh an painéal saineolaithe an tuarascáil eatramhach a sheachadadh chuig na Páirtithe laistigh de 100 lá tar éis dháta bunaithe an phainéil saineolaithe. I gcás ina measfaidh an painéil saineolaithe nach féidir teorainn ama sin a bhaint amach, tabharfaidh cathaoirleach an phainéil saineolaithe fógra i scríbhinn do na Páirtithe, agus sonróidh sé na cúiseanna atá leis an moill agus an dáta atá sé beartaithe ag an bpainéal saineolaithe a thuairisc eatramhach a thabhairt. D'fhéadfaí an teorainn ama a leagtar amach sa mhír seo a shíneadh le comhaontú frithpháirteach na bPáirtithe.

12. Féadfaidh Páirtí iarraidh i scríbhinn a sheachadadh chuig an mbinse eadrána chun gnéithe beachta na tuarascála eatramhaí a athbhreithniú laistigh de 25 lá tar éis sheachadadh na tuarascála eatramhaí. Féadfaidh Páirtí trácht a dhéanamh ar iarraidh an Pháirtí eile laistigh de 15 lá ón iarraidh a sheachadadh.

13. Tar éis an iarraidh agus na barúlacha sin a bhreithniú, ullmhóidh an painéal saineolaithe an tuarascáil chríochnaitheach. Mura seachadfar aon iarraidh chun athbhreithniú a dhéanamh ar ghnéithe ar leith den tuarascáil eatramhach laistigh den tréimhse ama dá dtagraítear i mír 11, is í an tuarascáil eatramhach a bheidh i rialú an bhinse eadrána.

14. Déanfaidh an Painéal Saineolaithe an tuarascáil chríochnaitheach a sheachadadh chuig na Páirtithe laistigh de 175 lá tar éis dháta bunaithe an phainéil sin. I gcás ina measfaidh an painéil saineolaithe nach féidir an teorainn ama sin a bhaint amach, tabharfaidh cathaoirleach an phainéil fógra i scríbhinn do na Páirtithe, agus sonróidh sé na cúiseanna atá leis an moill agus an dáta atá sé beartaithe ag an bpainéal saineolaithe a thuairisc chríochnaitheach a thabhairt. D'fhéadfaí an teorainn ama a leagtar amach sa mhír seo a shíneadh le comhaontú frithpháirteach na bPáirtithe.

15. Áireofar sa tuarascáil chríochnaitheach plé ar aon iarraidh a fuarthas i scríbhinn ó na Páirtithe maidir leis an tuarascáil eatramhach agus tabharfar aghaidh go soiléir ar bharúil a thabharfaidh na Páirtithe.

16. Cuirfidh na Páirtithe an tuarascáil chríochnaitheach ón bpainéal saineolaithe ar fáil don phobal laistigh de 15 lá tar éis don phainéal saineolaithe í a chur isteach.

17. Má chinneann an painéal saineolaithe sa tuarascáil chríochnaitheach nár chomhlíon Páirtí a oibleagáidí faoin gCaibidil seo, déanfaidh na Páirtithe bearta iomchuí a bheidh le cur chun feidhme a phlé, agus tuarascáil agus moltaí an phainéil saineolaithe á gcur i gcuntas. Cuirfidh an Páirtí is freagróir a Ghrúpa Comhairleach Baile dá dtagraítear in Airteagal 40.6 agus an Páirtí eile ar an eolas faoina chinntí maidir le haon ghníomhaíocht nó beart a bheidh le cur chun feidhme tráth nach déanaí ná 3 mhí tar éis don tuarascáil a bheith curtha ar fáil go poiblí.

18. Déanfaidh an Fochóiste faireachán ar na bearta leantacha i leith na tuarascála críochnaithí agus moltaí an phainéil saineolaithe. Féadfaidh na Grúpaí Comhairleacha Baile dá dtagraítear in Airteagal 40.6 barúlacha a chur faoi bhráid an Fhochóiste ina leith sin.

AIRTEAGAL 33.23

Athbhreithniú

1. Chun críche baint amach chuspóirí na Caibidle seo a bhreisiú, pléifidh na Páirtithe trí chruinnithe an Fhochóiste a chur chun feidhme éifeachtach, ag tabhairt san áireamh, *inter alia*, mórforbairtí beartais i ngach Páirtí agus forbairtí i gcomhaontuithe idirnáisiúnta.

2. Ag tabhairt san áireamh toradh pléití den sórt sin, féadfaidh Páirtí athbhreithniú ar an gCaibidil seo a iarraidh tráth ar bith tar éis theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo. Chun na críche seo, féadfaidh an Fochoiste leasuithe ar fhorálacha ábhartha na Caibidle seo i gcomhréir leis an nós imeachta maidir le leasú arna bhunú in Airteagal 41.6(1) a mholadh do na Páirtithe.

CAIBIDIL 34

TRÁDÁIL AGUS COMHIONANNAS INSCNE

AIRTEAGAL 34.1

Comhthéacs agus cuspóirí

1. Comhaontaíonn na Páirtithe ar a thábhachtaí atá sé gné inscne a ionchorprú i bhfás eacnamaíoch cuimsitheach a chur chun cinn, agus ar an bpríomhról atá ag beartais inscne- fhreagrúla ina leith sin. Áirítear air sin bacainní ar rannpháirtíocht na mban sa gheilleagar agus i dtrádáil idirnáisiúnta a bhaint, lena n- áirítear trí chomhionannas deiseanna rochtana a fheabhsú ar fheidhmeanna agus earnálacha oibre d'fhir agus do mhná sa mhargadh saothair.
2. Aithníonn na Páirtithe gur innill den fhás eacnamaíoch iad trádáil agus infheistíocht idirnáisiúnta agus aithníonn siad freisin an rannchuidiú tábhachtach a chuireann mná leis an bhfás eacnamaíoch trína rannpháirtíocht i ngníomhaíocht eacnamaíoch, lena n- áirítear gnó agus trádáil idirnáisiúnta.

3. Aithníonn na Páirtithe gur féidir le rannpháirtíocht na mban sa trádáil idirnáisiúnta rannchuidiú lena gcumhachtú eacnamaíoch agus a neamhspleáchas eacnamaíoch a chur ar aghaidh. Thairis sin, cuireann rochtain ban ar acmhainní eacnamaíocha agus a n-úinéireacht ar acmhainní eacnamaíocha le fás eacnamaíoch ionchuimsitheach, rathúnas, iomaíochas, agus folláine na sochaí inbhuanaithe. Dá réir sin, cuireann na Páirtithe i dtábhacht a rún chun an Chuid seo den Chomhaontú seo a chur chun feidhme ar bhealach lena gcothaítear agus lena bhfeabhsaítear comhionannas idir fir agus mná.

4. Meabhraíonn na Páirtithe Clár Oibre don Fhorbairt Inbhuanaithe 2030 de chuid na Náisiún Aontaithe agus na Spriocanna a bhaineann le comhionannas trádála agus inscne, go háirithe Sprioc 5: Comhionannas inscne a bhaint amach agus na mná agus na cailíní uile a chumhachtú.

5. Meabhraíonn na Páirtithe cuspóirí an Dearbhaithe Chomhpháirtigh ar Thrádáil agus Cumhachtú Eacnamaíoch na mBan ar ócáid Chomhdháil Aireachta na hEagraíochta Domhanda Trádála in Buenos Aires i mí na Nollag 2017.

6. Meabhraíonn na Páirtithe a ngealltanais maidir le comhionannas inscne a phríomhshruthú agus cumhachtú na mban agus na gcailíní chomh maith leis an urraim ar phrionsabail dhaonlathacha agus ar chearta an duine agus ar shaoirsí bunúsacha mar a leagtar síos i nDearbhú Uilechoiteann Chearta an Duine, arna ghlacadh ag Comhthionól Ginearálta na Náisiún Aontaithe an 10 Nollaig 1948 agus in ionstraimí ábhartha idirnáisiúnta eile maidir le cearta an duine a bhaineann le comhionannas inscne a bhfuil siad ina bpáirtí iontu.

7. Athdhearbhaíonn na Páirtithe a ngealltanais faoi Dhearbhú agus Clár Oibre Gníomhaíochta Bhéising, arna ghlacadh ag Ceathrú Comhdháil Dhomhanda na mBan, a reáchtáladh i mBéising ón 4 go dtí an 15 Meán Fómhair 1995, ag tabhairt faoi deara go háirithe na cuspóirí agus na forálacha a bhaineann le rochtain chomhionann na mban ar acmhainní, fostaíocht, margáí agus trádáil.

8. Athdhearbhaíonn na Páirtithe an tábhacht a bhaineann le beartais trádála ionchuimsitheacha a rannchuidíonn le cearta comhionanna, cóir chomhionann agus comhionannas deiseanna idir fir agus mná a chur chun cinn chomh maith le gach foirm idirdhealaithe in aghaidh na mban a dhíothú.

9. Cuireann na Páirtithe i dtábhacht ról na hearnála príobháidí chun comhionannas inscne a chothú trí bheartas neamh- idirdhealaitheacha agus éagsúlachta a chur i bhfeidhm ina n- oibríochtaí corparáideacha i gcomhréir le treoirlínte agus caighdeáin idirnáisiúnta arna bhformhuiniú nó arna dtacú ag na Páirtithe.

10. Tá sé mar aidhm ag na Páirtithe:

- (a) a gcaidreamh trádála, comhar agus idirphlé a bhreisiú ar bhealaí atá fabhrach do chomhionannas deiseanna agus cóir chomhionann do mhná agus fir, mar oibríthe, táirgeoirí, trádálaithe nó tomhaltóirí, i gcomhréir lena ngealltanais idirnáisiúnta.
- (b) comhar agus idirphlé a éascú leis an aidhm chun acmhainneacht, coinníollacha agus rochtain na mban ar dheiseanna arna gcruthú ag an trádáil a bhreisiú.
- (c) a n- acmhainneachtaí a fheabhsú a thuilleadh chun aghaidh a thabhairt ar shaincheisteanna inscne a bhaineann le trádáil, lena n- áirítear trí mhalartú faisnéise agus dea- chleachtais.

AIRTEAGAL 34.2

Comhaontuithe iltaobhacha

1. Athdhearbhaíonn gach Páirtí a ghealltanais chun a oibleagáidí a chur chun feidhme go héifeachtach faoin gCoinbhinsiún maidir le gach cineál Idirdhealaithe in aghaidh na mBan a Dhíothú, a ghlac Comhthionól Ginearálta na Náisiún Aontaithe an 18 Nollaig 1979, agus aird á tabhairt go háirithe ar na forálacha sin a bhaineann le hidirdhealú in aghaidh na mban a dhíothú sa saol eacnamaíoch agus i réimse na fostaíochta.
2. Meabhraíonn na Páirtithe a n- oibleagáidí faoi seach faoi Airteagal 33.16 den Chuid seo den Chomhaontú seo maidir le Coinbhinsiún EIS a bhaineann le comhionannas inscne agus idirdhealú i leith fostaíochta agus gairm bheatha a dhíothú arna dhaingniú ag na Ballstáit agus ag an tSile.
3. Athdhearbhaíonn gach Páirtí a ghealltanais chun a oibleagáidí faoi chomhaontuithe iltaobhacha eile ar páirtí iontu é a chur chun feidhme ina dtéitear i ngleic le comhionannas inscne nó cearta na mban.

AIRTEAGAL 34.3

Forálacha ginearálta

1. Aithníonn na Páirtithe ceart gach Páirtí a raon feidhme agus a ráthaíochtaí comhionannais deiseanna féin d'fhir agus mná a bhunú agus chun a dhlíthe agus a bheartais ábhartha féin a ghlacadh nó a mhodhnú, i gcomhsheasmhacht lena chuid gealltanais faoi chomhaontuithe idirnáisiúnta dá dtagraítear in Airteagal 34.2.

2. Déanfaidh gach Páirtí iarracht a áirithiú go ndéantar foráil ina dhlíthe agus ina bheartais ábhartha maidir le cearta comhionanna, cóir chomhionann agus comhionannas deiseanna idir fir agus mná a chur chun cinn, i gcomhréir lena ghealltanais idirnáisiúnta. Déanfaidh gach Páirtí iarracht na dlíthe agus na beartais sin a fheabhsú.
3. Féachfaidh gach Páirtí le sonraí imdhealaithe de réir gnéis a bhaineann le trádáil agus inscne a bhailiú d'fhonn tuiscint níos fearr a fháil ar na tionchair dhifriúla atá ag ionstraimí um beartas trádála ar mhná agus ar fhir ina róil mar oibrithe, táirgeoirí, trádálaithe nó tomhaltóirí.
4. Cuirfidh gach Páirtí feasacht phoiblí chun cinn ina chríoch ar a dhlíthe agus a bheartais maidir le comhionannas inscne, lena n- áirítear an tionchar a bhíonn acu ar fhás eacnamaíoch cuimsitheach agus ar bheartas trádála agus a n- ábharthacht ina leith.
5. Déanfaidh gach Páirtí, i gcás inar ábhartha, cuspóir an chomhionannais idir fir agus mná a thabhairt san áireamh agus bearta á bhfoirmlíú, á gcur chun feidhme agus á n- athbhreithniú i réimsí atá cumhdaithe faoin gCuid seo den Chomhaontú seo.
6. Spreagfaidh gach Páirtí trádáil agus infheistíocht trí chomhionannas deiseanna agus rannpháirtíocht ban agus fear sa gheilleagar agus sa trádáil idirnáisiúnta a chur chun cinn. Áirítear air sin, *inter alia*, bearta a bhfuil sé mar aidhm leo: gach cineál idirdhealaithe ar fhorais inscne a dhíothú de réir a chéile; prionsabal an phá chomhionann ar obair arb ionann a luach d'fhonn dul i ngleic leis an mbearna pá idir na hinscní agus a éascú nach ndéantar idirdhealú ar mhná san fhostaíocht agus sa ghairm, lena n- áirítear ar chúiseanna toirchis agus máithreachais.

7. Ní dhéanfaidh Páirtí lagú ná laghdú ar an gcosaint a thugtar faoina dhlíthe faoi seach atá dírithe ar chomhionannas inscne nó comhionannas deiseanna a áirithiú do mhná agus fir, d'fhonn trádáil nó infheistíocht a spreagadh.

8. Ní dhéanfaidh Páirtí a dhlíthe faoi seach atá dírithe ar chomhionannas inscne nó comhionannas deiseanna a áirithiú do mhná agus fir a tharscaoileadh ná maolú uathu ar bhealach eile a lagaíonn nó a laghdaíonn an chosaint a dheonaítear de bhun na ndlíthe sin, d'fhonn trádáil nó infheistíocht a spreagadh.

9. Ní theipfidh ar Pháirtí an chosaint a thugtar faoina dhlíthe faoi seach atá dírithe ar chomhionannas inscne nó comhionannas deiseanna a áirithiú do mhná agus fir, ar bhealach a dhéanann difear do thrádáil nó infheistíocht a fhorfheidhmiú go héifeachtach, trí ghníomhaíocht nó éighníomhaíocht mharthanach nó athfhillteach.

AIRTEAGAL 34.4

Gníomhaíochtaí comhair

1. Aithníonn na Páirtithe na tairbhí a bhaineann lena n- eispéiris faoi seach a roinnt i ndáil le dearadh, cur chun feidhme, faireachán agus neartú gnéithe a bhaineann le trádáil de bhearta um chomhionannas inscne.

2. I gcomhréir le mír 1, déanfaidh na Páirtithe gníomhaíochtaí comhair a dearadh chun acmhainneacht agus coinníollacha do mhná a fheabhsú, lena n- áirítear oibrithe, mná gnó agus fiontraithe, chun rochtain a thabhairt dóibh ar na deiseanna a chruthófar leis an gCuid seo den Chomhaontú seo agus chun tairbhiú go hiomlán de na deiseanna sin.

3. Déanfar gníomhaíochtaí comhair ar shaincheisteanna agus topaicí ar a n- aontaíonn na Páirtithe.

4. Is féidir gníomhaíochtaí comhair a fhorbairt agus a chur chun feidhme le rannpháirtíocht NA, WTO, EIS, ECFE agus eagraíochtaí idirnáisiúnta eile chomh maith le tríú tíortha, gnólachtaí, eagraíochtaí fostóirí agus oibrithe, eagraíochtaí oideachais agus taighde agus eagraíochtaí neamhrialtasacha eile, de réir mar is iomchuí.

5. D'fhéadfaí a áireamh ar réimsí comhair eispéiris agus dea- chleachtais a chomhroinnt a bhaineann le beartais agus cláir chun rannpháirtíocht mhéadaithe na mban i dtrádáil idirnáisiúnta a spreagadh chomh maith le gnéithe a bhaineann le trádáil díobh seo a leanas:

- (a) cuimsiú airgeadais agus oideachas na mban a chur chun cinn chomh maith le rochtain ar mhaoiniú agus cúnamh airgeadais;
- (b) dul chun cinn ar cheannaireacht na mban agus forbairt líonraí na mban;
- (c) rannpháirtíocht iomlán na mban sa gheilleagar a chur chun cinn trína rannpháirtíocht, ceannaireacht agus oideachas a spreagadh, go háirithe i réimsí ina ndéantar tearcionadaíocht orthu, amhail eolaíocht, teicneolaíocht, innealtóireacht agus matamaitic (ETIM), chomh maith le nuálaíocht agus gnó;
- (d) cur chun cinn an chomhionannais inscne laistigh d'fhiontair;
- (e) rannpháirtíocht na mban i bpoist chinnteoireachta sna hearnálacha poiblí agus príobháideacha;

- (f) tionscnaimh phoiblí agus phríobháideacha dírithe ar fhiontraíocht bhaineann a chur chun cinn, lena n- áirítear comhtháthú na mban in earnáil fhoirmiúil an gheilleagair, ag breisiú iomaíochais na bhfiontar faoi threoir na mban lena cheadú dóibh a bheith rannpháirteach agus iomaíoch i slabhraí luacha áitiúla, réigiúnacha agus domhanda, agus gníomhaíochtaí chun idirnáisiúnú fiontar beag agus meánmhéide arna dtreorú ag mná a chur chun cinn;
- (g) beartais agus cláir chun scileanna digiteacha agus rochtain ar uirlisí gnó ar líne agus ardáin ríomhthráchtála a fheabhsú;
- (h) dul chun cinn na mbeartas agus na glár cúraim chomh maith le bearta um chothromaíocht oibre agus saoil ag a bhfuil dearcadh inscne;
- (i) fiosrú an naisc idir rannpháirtíocht mhéadaithe na mban i dtrádáil idirnáisiúnta agus an laghdú sa bhearna pá idir na hinscní;
- (j) forbairt ar anailís inscne- bhunaithe ar bheartais trádála, lena n- áirítear dearadh, cur chun feidhme agus faireachán ar a n- éifeachtaí;
- (k) bailiúchán na sonraí imdhealaithe de réir inscne, úsáid táscairí, modheolaíochtaí faireacháin agus meastóireachta, agus an anailís ar staidreamh a bhaineann le trádáil ó dhearcadh inscne;
- (l) fiosrú na nasc idir rannpháirtíocht na mban i dtrádáil idirnáisiúnta agus réimsí amhail obair chuibhiúil, idirdheighilt fostaíochta, agus coinníollacha na mban, lena n- áirítear sábháilteacht agus sláinte ag an obair oibrithe toircheasacha agus oibrithe atá tar éis leanbh a shaolú le deireanaí, i gcomhréir le fomhír (f) d'Airteagal 33.18;

(m) beartais agus cláir chun tionchar eacnamaíoch difreáilte a bhíonn ag géarchéimeanna agus éigeandálaí ar mhná agus ar fhir a chosc, a mhaolú agus a fhreagairt; agus

(n) saincheisteanna eile mar a chomhaontaíonn na Páirtithe.

6. Cinnfidh na Páirtithe i gcomhpháirt na tosaíochtaí maidir le gníomhaíochtaí comhair bunaithe ar réimsí leasa choitinn agus na hacmhainní atá ar fáil.

7. Féadfar tabhairt faoi chomhar, lena n-áirítear sna réimsí a leagtar amach i mír 5, i láthair go pearsanta nó ar aon mhodh teicneolaíochta a bheidh ar fáil do na Páirtithe, trí ghníomhaíochtaí amhail: ceardlanna, seimineáir, comhdhálacha, cláir chomhoibritheacha agus tionscadail; malartú eispéireas, agus comhroinnt dea- chleachtas maidir le beartais agus nósanna imeachta; agus an malartú saineolaithe.

8. Tríd an bhFochoiste um Thrádáil agus um Fhorbairt Inbhuanaithe arna bhunú de bhun Airteagal 8.8(1), spreagfaidh na Páirtithe iarrachtaí de chuid na gcomhlachtaí arna mbunú sa Chuid seo den Chomhaontú seo chun saincheisteanna, breithnithe agus gníomhaíochtaí a bhaineann le hinscne ina gcuid oibre a chomhtháthú.

9. Spreagfaidh na Páirtithe rannpháirtíocht ionchuimsitheach na mban i gcur chun feidhme na ngníomhaíochtaí comhair arna mbunú de bhun an Airteagail seo, de réir mar is iomchuí.

AIRTEAGAL 34.5

Socruithe institiúideacha

1. Beidh an Fochoiste um Thrádáil agus um Fhorbairt Inbhuanaithe arna bhunú de bhun Airteagal 8.8(1) freagrach as cur chun feidhme na Caibidle seo. Beidh feidhm ag Airteagal 33.19 ar an gCaibidil seo *mutatis mutandis*¹.
2. I gcás ina bhfuiltear ag idirghníomhú leis an tsochaí sibhialta sna Grúpaí Comhairleacha Baile a cruthaíodh nó a ainmníodh de bhun Airteagal 40.6 agus san Fhóram Sochaí Sibhialta arna eagrú de bhun Airteagal 40.7, spreagfaidh na Páirtithe rannpháirtíocht eagraíochtaí a chuireann comhionannas idir fir agus mná chun cinn.

AIRTEAGAL 34.6

Réiteach díospóide

Tá feidhm ag Airteagail 33.20, 33.21 agus 33.22 maidir leis an gCaibidil seo *mutatis mutandis*².

¹ Ar mhaithe le cinnteacht níos fearr, tuigfear aon tagairt do Chaibidil 33, nó do shaincheisteanna nó ábhair chomhshaoil agus shaothair, san Airteagal sin amhail bheith ag tagairt don Chaibidil seo, nó do shaincheisteanna nó ábhair inscne, de réir mar is infheidhme.

² Ar mhaithe le cinnteacht níos fearr, tuigfear aon tagairt do Chaibidil 33, nó do shaincheisteanna, ábhair nó dlíthe comhshaoil agus saothair, sna hAirteagail sin amhail bheith ag tagairt don Chaibidil seo, nó do shaincheisteanna, ábhair nó dlíthe inscne a bhaineann leis na saincheisteanna nó na hábhair sin, de réir mar is infheidhme.

AIRTEAGAL 34.7

Athbhreithniú

1. Comhaontaíonn na Páirtithe ar a thábhachtaí atá sé faireachán agus measúnú a dhéanamh, i gcomhpháirt nó go haonarach, trína bpróisis agus a n- institiúidí faoi seach, mar aon leo sin arna mbunú faoin gCuid seo den Chomhaontú seo ar thionchar chur chun feidhme na Coda seo den Chomhaontú seo maidir le comhionannas idir fir agus mná agus deiseanna a chuirtear ar fáil do mhná i ndáil le trádáil.
2. Féadfaidh na Páirtithe athbhreithniú a dhéanamh ar an gCaibidil seo i bhfianaise an eispéiris a fhaightear trína gcur chun feidhme agus más gá, moladh a thabhairt faoin gcaoi ar féidir iad a neartú.

CAIBIDIL 35

TRÉDHEARCAHT

AIRTEAGAL 35.1

Cuspóir

1. Féadfaidh na Páirtithe, agus aitheantas á thabhairt don tionchar a fhéadfaidh a bheith ag a dtimpeallachtaí rialála faoi seach ar an infheistíocht agus an trádáil eatarthu, féachaint le timpeallacht rialála intuatha agus nósanna imeachta éifeachtúla a sholáthar d'oibreoirí eacnamaíocha, fiontair bheaga agus mheánmhéide go háirithe.

2. Athdhearbhaíonn na Páirtithe a ngealltanais faoi seach faoi Chomhaontú EDT agus sa Chaibidil seo le cur leis na gealltanais sin agus socrúithe breise don trédhearcacht a leagan síos.

AIRTEAGAL 35.2

Sainmhínte

Chun críocha na Caibidle seo:

- (a) ciallaíonn ‘cinneadh riaracháin’ cinneadh nó gníomhaíocht lena bhfuil éifeacht dhlíthiúil a bhaineann le duine, earra nó seirbhís shonrach i gcás aonair agus cumhdaítear leis gan cinneadh riaracháin a dhéanamh de réir mar a dhéantar foráil le dlí Páirtí; agus
- (b) ciallaíonn ‘rialú riaracháin a bhfuil feidhm ghinearálta aige’ rialú nó léirmhíniú riaracháin a bhfuil feidhm aige maidir le gach duine agus staid fíorais a thagann go ginearálta faoi raon an rialaithe nó an léirmhínte riaracháin sin, agus lena mbunaítear gnás iompair, ach ní áirítear leis:
 - (i) cinneadh nó rialú arna dhéanamh in imeacht riaracháin nó garbhreithiúnach a bhfuil feidhm aige maidir le duine, earra nó seirbhís ar leith de chuid an Pháirtí eile i gcás sonrach; nó
 - (ii) rialú lena ndéantar breithniú maidir le gníomh nó cleachtas ar leith;

AIRTEAGAL 35.3

Foilseachán

1. Áiritheoidh gach Páirtí go ndéanfar a dhlíthe, rialacháin, nósanna imeachta, rialuithe riarthacha a bhfuil feidhm ghinearálta leo agus cinntí breithiúnacha maidir le haon ábhar a chumhdaítear leis an gCuid seo den Chomhaontú seo a fhoilsiú go pras trí mheán a ainmnítear go hoifigiúil agus, i gcás inar féidir, trí mheán leictreonach, nó go gcuirfear ar fáil iad ar dhóigh ina bhféadfadh aon duine eolas a fháil orthu.
2. Soláthróidh gach Páirtí míniú ar chuspóir, agus ar réasúnaíocht, a dhlíthe, a rialachán, a nósanna imeachta, a rialuithe riarthacha a bhfuil feidhm ghinearálta leo agus a chinntí breithiúnacha i ndáil le hábhar ar bith a chumhdaítear sa Chuid seo den Chomhaontú seo.
3. Soláthróidh gach Páirtí tréimhse réasúnta ama idir dáta foilsithe agus dáta theacht i bhfeidhm na ndlíthe agus na rialachán maidir le haon ábhar a chumhdaítear leis an gCuid seo den Chomhaontú seo, seachas i gcás nach féidir sin a dhéanamh ar fhorais phráinne. Ní feidhm ag an mír seo maidir le rialuithe riarthacha ag a bhfuil feidhm ghinearálta agus cinntí breithiúnacha.

AIRTEAGAL 35.4

Fiosrúcháin agus soláthar faisnéise

1. Bunóidh nó coinneoidh gach Páirtí sásraí iomchuí ar bun chun freagairt d'fhiosrúcháin ó aon duine maidir le haon dlí nó rialachán lena bhfuil feidhm ghinearálta i ndáil le haon ábhar a chumhdaítear leis an gCuid seo den Chomhaontú seo.
2. Arna iarraidh sin do Pháirtí, soláthróidh an Páirtí eile faisnéis go pras agus freagróidh sé fiosrúcháin a bhaineann le haon dlí nó rialachán, bíodh sé i bhfeidhm nó beartaithe, maidir le haon ábhar a chumhdaítear leis an gCuid seo den Chomhaontú seo, ach amháin má leagtar síos sásra sonracha faoi Chaibidil eile den Chuid seo den Chomhaontú seo.

AIRTEAGAL 35.5

Nósanna imeachta riaracháin

1. Riarfaidh gach Páirtí na dlíthe, rialacháin, nósanna imeachta agus rialuithe riarthacha uile a bhfuil feidhm ghinearálta leo maidir le haon ábhar a chumhdaítear leis an gCuid seo den Chomhaontú seo ar bhealach oibiachtúil, neamhchlaonta agus réasúnach.

2. I gcás ina dtionscnófar imeachtaí riaracháin a bhaineann le daoine, earraí nó seirbhísí de chuid an Pháirtí eile i leith cur i bhfeidhm dlíthe, rialachán, nósanna imeachta nó rialuithe riarthacha a bhfuil feidhm ghinearálta leo, dá dtagraítear i mír 1, déanfaidh gach Páirtí na nithe seo a leanas:

- (a) féachfaidh sé le fógra réasúnta a thabhairt do dhaoine dá ndéantar difear díreach le himeachtaí riaracháin, i gcomhréir lena dhlíthe agus lena rialacháin, nuair a thionscnaítear imeachtaí, lena n-áirítear tuairisc ar chineál na n-imeachtaí, ráiteas maidir leis an údarás dlíthiúil faoina dtionscnaítear na himeachtaí agus tuairisc ghinearálta ar aon saincheist i gceist; agus
- (b) tabharfaidh sé deis réasúnta do na daoine sin fíorais agus argóintí a chur i láthair mar thaca lena seasamh roimh aon chinneadh riaracháin críochnaitheach a mhéid a cheadaítear le ham, cineál na n-imeachtaí agus an leas poiblí.

AIRTEAGAL 35.6

Athbhreithniú agus achomharc

1. Déanfaidh gach Páirtí binsí nó nósanna imeachta breithiúnacha, eadrána nó riaracháin a bhunú nó a choinneáil ar bun, chun críocha an athbhreithnithe phrais agus, i gcás ina bhfuil údar leis sin, cinntí riaracháin a cheartú maidir le haon ábhar a chumhdaítear leis an gCuid seo den Chomhaontú seo.

2. Áiritheoidh gach Páirtí go ndéanfaidh a bhinsí breithiúnacha, eadrána nó riaracháin nósanna imeachta achomhairc nó athbhreithnithe ar bhealach neamh-idirdhealaitheach neamhchlaonta. Beidh na binsí sin neamhchlaonta agus neamhspleách ar an údarás a gcuirtear forfheidhmiú riaracháin de chúram air agus ní bheidh aon leas acu i dtoradh an ábhair.

3. Maidir leis na binsí nó nósanna imeachta dá dtagraítear i mír 1, áiritheoidh gach Páirtí go soláthrófar na nithe seo a leanas do na páirtithe os comhair na mbinsí sin nó i nósanna imeachta den sórt sin:

- (a) deis réasúnach tacú lena seasaimh faoi seach nó iad a chosaint; agus
- (b) cinneadh atá bunaithe ar fhianaise agus ar aighneachtaí taifead nó, i gcás ina gceanglófar faoina dhlí é, na taifid arna dtiomsú ag an údarás ábhartha.

4. Áiritheoidh gach Páirtí go ndéanfaidh an t- údarás a bhfuil cumhachtaí forfheidhmiúcháin riaracháin curtha ar a iontaoibh, faoi réir achomhairc nó athbhreithniú breise dá bhforáiltear ina dhlíthe agus a rialacháin, an cinneadh dá dtagraítear i bhfomhír (b) de mhír 3.

AIRTEAGAL 35.7

Gaol le Caibidlí eile

Tá feidhm ag na forálacha a leagtar amach sa Chaibidil seo i dteannta na rialacha sonracha a leagtar amach i gCaibidlí eile den Chuid seo den Chomhaontú.

CAIBIDIL 36

DEA- CHLEACHTAIS RIALÁLA

AIRTEAGAL 36.1

Raon feidhme

1. Tá feidhm ag an gCaibidil seo maidir le bearta rialála arna nglacadh nó arna dtionscain ag údaráis rialála i ndáil le haon ábhar a chumhdaítear leis an gCuid seo den Chomhaontú seo.
2. Níl feidhm ag an gCaibidil seo maidir le húdaráis rialála ná bearta, cleachtais ná cuir chuige rialála na mBallstát.

AIRTEAGAL 36.2

Prionsabail ghinearálta

1. Aithníonn na Páirtithe an tábhacht a bhaineann le:
 - (a) dea- chleachtais rialála a úsáid nuair atá bearta rialála á bpleanáil, á ndearadh, á n-eisiúint agus á gcur chun feidhme nó nuair atá meastóireacht nó athbhreithniú á dhéanamh orthu as cuspóirí beartais intíre a bhaint amach; agus

(b) tairbhí na Coda seo a choinneáil ar bun agus a fheabhsú chun trádáil in earraí agus seirbhísí a éascú agus infheistíocht idir na Páirtithe a mhéadú.

2. Beidh gach Páirtí in ann a sheasamh i leith dea- chleachtas rialála a chinneadh faoin gCuid seo ar bhealach a bheidh ag luí lena chreat dlíthiúil, cleachtas agus prionsabail bhunúsacha féin, lena n- áirítear prionsabal an réamhchúraim, is bunús lena chóras rialála.

3. Ní fhorléireofar le haon ní sa Chaibidil seo go gceanglófar ar Pháirtí:

(a) imeacht ó nósanna imeachta intíre chun bearta rialála a ullmhú agus a ghlacadh;

(b) gníomhartha a dhéanamh lena ndéanfaí dochar do bhearta rialála, nó iad a bhac, chun a chuspóirí beartais phoiblí a bhaint amach; nó

(c) aon toradh rialála ar leith a bhaint amach.

AIRTEAGAL 36.3

Sainmhínte

Chun críocha na Caibidle seo:

- (a) ciallaíonn ‘údarás rialála’:
 - (i) thar ceann Pháirtí an Aontais Eorpaigh: an Coimisiún Eorpach; agus
 - (ii) i gcás na Sile: aon údarás rialála den bhrainse feidhmeannach; agus
- (b) ciallaíonn ‘bearta rialála’:
 - (i) thar ceann Pháirtí an Aontais Eorpaigh:
 - (A) rialacháin agus teoracha, dá bhforáiltear in Airteagal 288 den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh; agus
 - (B) gníomhartha cur chun feidhme agus tarmligthe, dá bhforáiltear in Airteagal 290 agus in Airteagal 291 den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh, faoi seach; agus
 - (ii) i gcás na Sile: dlíthe agus foraitheanta lena bhfuil feidhm ghinearálta a ghlacann na húdaráis rialála agus a bhfuil comhlíontacht leo éigeantach¹.

¹ I gcomhréir le mír II.1 de threoir Uimh. 3 de 2019 ón uachtarán agus a mhodhnuithe.

AIRTEAGAL 36.4

Comhordú inmheánach forbartha rialála

Coinneoidh gach Páirtí próisis nó sásraí inmheánacha comhordúcháin nó athbhreithnithe ar bun le haghaidh ullmhúchán, mheastóireacht agus athbhreithniú na mbeart rialála. Leis na próisis nó na sásraí sin ba cheart féachaint, *inter alia*, le:

- (a) dea- chleachtais rialála a chothú, lena n- áirítear na cinn a leagtar amach sa Chaibidil seo;
- (b) dúbláil neamhriachtanach agus ceanglais neamhréireacha idir bearta rialála an Pháirtí a aithint agus a sheachaint;
- (c) a áirithiú go gcomhlíonfar oibleagáidí trádála idirnáisiúnta an Pháirtí; agus
- (d) breithniú ar thionchar na mbeart rialála atá á n- ullmhú a chur chun cinn, lena n- áirítear an tionchar ar fhiontair bheaga agus mheánmhéide.

AIRTEAGAL 36.5

Trédhearcacht na sásraí agus na bpróiseas rialála

Cuirfidh gach Páirtí ar fáil go poiblí tuairisc, i gcomhréir lena rialacha agus nósanna imeachta faoi seach, ar na próisis agus ar na sásraí a bhíonn in úsáid ag a údarás rialála chun bearta rialála a ullmhú chun meastóireacht a dhéanamh orthu agus chun iad a athbhreithniú. Déanfar tagairt sna tuairiscí sin do threoirlínte, rialacha nó nósanna imeachta ábhartha, lena n- áirítear iad siúd a cheadaíonn don phobal chun barúlacha a thabhairt.

AIRTEAGAL 36.6

Luathfaisnéis maidir le bearta rialála atá beartaithe

1. Féachfaidh gach Páirtí le faisnéis a fhoilsiú ar bhonn bliantúil, i gcomhréir lena rialacha agus nósanna imeachta faoi seach, maidir le mórbhearta rialála atá beartaithe¹.
2. Maidir le gach mórbheart rialála, dá dtagraítear i mír 1, féachfaidh gach Páirtí le hiad a chur ar fáil go poiblí go tráthúil:
 - (a) tuairisc ghearr ar a raon feidhme agus a chuspóirí; agus
 - (b) más infhaighte, an t- am a mheastar a ghlacfar é, lena n- áirítear, i gcás inarb infheidhme, deiseanna le haghaidh comhairliúcháin phoiblí.

¹ Féadfaidh údarás rialála gach Páirtí a chinneadh céard é mórbheart rialála chun críocha a chuid oibleagáidí faoin gCaibidil seo.

AIRTEAGAL 36.7

Comhairliúcháin phoiblí

1. Agus mórbheart rialála¹ á ullmhú aige, déanfaidh gach Páirtí, más infheidhme, i gcomhréir lena rialacha agus a nósanna imeachta:
 - (a) an dréachtbheart rialála nó na doiciméid chomhairliúcháin a fhoilsiú ina dtabharfar mionsonraí leordhóthanacha maidir leis an mbeart rialála atá á ullmhú chun go bhféadfadh aon duine² a mheas an ndéanfaí difear suntasach dá leasanna agus an chaoi a ndéanfaí an difear sin;
 - (b) deiseanna réasúnta a chur ar fáil d'aon duine, ar bhonn neamh-idirdhealaitheach, barúlacha a thabhairt; agus
 - (c) na barúlacha a gheofar a bhreithniú.
2. Ba cheart d'údarás rialála gach Páirtí úsáid a bhaint as modhanna leictreonacha cumarsáide agus ba cheart dóibh féachaint le tairseach leictreonach thiomnaithe a choinneáil ar oscailt chun faisnéis a sholáthar agus barúlacha a bhaineann le comhairliúcháin phoiblí a fháil.
3. Féachfaidh údarás rialála gach Páirtí le hachóimre ar thorthaí na gcomhairliúchán agus ar na barúlacha a fuarthas a chur ar fáil go poiblí, ach amháin a mhéid is gá chun faisnéis faoi rún a chosaint nó sonraí pearsanta nó ábhar míchuí a choimeád siar.

¹ Féadfaidh údarás rialála gach Páirtí a chinneadh céard é mórbheart rialála chun críocha a chuid oibleagáidí faoin gCaibidil seo.

² Ar mhaithe le cinnteacht níos fearr, ní choisctear aon Pháirtí ar chomhairliúcháin spriocdhírithé a dhéanamh le daoine leasmhara faoi choinníollacha a shainítear ina rialacha agus nósanna imeachta.

AIRTEAGAL 36.8

Measúnú tionchair

1. I gcomhréir leis na rialacha agus nósanna imeachta is infheidhme, cuirfidh gach Páirtí chun cinn go ndéanfaidh a údarás rialála measúnú tionchair ar na mórbhearta rialála a ullmhaíonn sé.
2. Agus measúnú tionchair á dhéanamh, cuirfidh údarás rialála gach Páirtí próisis agus sásraí chun cinn lena gcuirtear na tosca seo a leanas san áireamh:
 - (a) an gá atá leis an mbeart rialála, lena n- áirítear cineál agus suntas na faidhbe lena bhféachtar, leis an mbeart rialála, le haghaidh a thabhairt uirthi;
 - (b) aon rogha mhalartach rialála nó neamhrialála is indéanta agus is iomchuí, más ann di, lena mbainfí cuspóir beartais phoiblí an Pháirtí amach, lena n- áirítear an rogha gan rialáil a dhéanamh;
 - (c) a mhéid is féidir agus is ábhartha, tionchar sóisialta, eacnamaíoch agus comhshaoil na roghanna malartacha sin a d'fhéadfadh a bheith ann, lena n- áirítear an tionchar ar an trádáil idirnáisiúnta agus ar fhiontair bheaga agus mheánmhéide; agus
 - (d) an chaoi a mbaineann na roghanna atá á mbreithniú leis na caighdeáin idirnáisiúnta ábhartha, más ann dóibh, lena n-áirítear an chúis atá le haon éagsúlacht, i gcás inarb iomchuí.

3. I ndáil le haon mheasúnú tionchair a dhéanann údarás rialála le haghaidh beart rialála, ullmhóidh an t-údarás rialála sin tuarascáil chríochnaitheach ina mionsonrófar na tosca a rinne sé a bhreithniú le linn an mheasúnaithe agus na torthaí ábhartha. Cuirfear tuarascálacha den sórt sin ar fáil go poiblí, nuair a bheidh an beart rialála lena mbaineann curtha ar fáil go poiblí.

AIRTEAGAL 36.9

Meastóireacht shiarghabhálach

Aithníonn na Páirtithe rannchuidiú dearfach meastóireachtaí siarghabhálacha ar bhearta rialála atá in éifeacht cheana chun ualach rialála neamhriachtanach a laghdú, lena n-áirítear ar fhiontair bheaga agus mheánmhéide, agus chun cuspóirí beartais phoiblí a bhaint amach ar bhonn níos éifeachtaí. Féachfaidh na Páirtithe le húsáid meastóireachtaí siarghabhálacha tréimhsiúla a chur chun cinn ina gcórais rialála.

AIRTEAGAL 36.10

Clár rialála

Áiritheoidh gach Páirtí go bhfoilseofar bearta rialála atá in éifeacht i gclár ainmnithe lena sainithnítear bearta rialála de réir topaice agus atá ar fáil go poiblí ar shuíomh gréasáin amháin is féidir a rochtain saor in aisce. Ba cheart don suíomh gréasáin cuardaigh ar bhearta rialála de réir luanna nó de réir focail a cheadú. Déanfaidh gach Páirtí a chlár a thabhairt cothrom le dáta go tréimhsiúil.

AIRTEAGAL 36.11

Comhar agus malartú faisnéise

Féadfaidh na Páirtithe a bheith ag obair i gcomhar chun cur chun feidhme na Caibidle seo a éascú. Féadfar a áireamh leis an gcomhar sin eagrú aon ghníomhaíochta ábhartha chun an comhar idir a n-údaráis rialála a neartú chomh maith le malartú faisnéise maidir le cleachtais rialála a leagtar amach sa Chaibidil seo.

AIRTEAGAL 36.12

Pointí teagmhála

Ainmneoidh gach Páirtí pointe teagmhála chun malartú faisnéise a éascú idir na Páirtithe, laistigh de 1 mhí amháin tar éis don Chomhaontú seo teacht i bhfeidhm.

AIRTEAGAL 36.13

Gan réiteach díospóide a chur i bhfeidhm

Níl feidhm ag Caibidil 38 maidir leis an gCaibidil seo.

CAIBIDIL 37

FIONTAIR BHEAGA AGUS MHEÁNMHÉIDE

AIRTEAGAL 37.1

Cuspóirí

Aithníonn na Páirtithe an tábhacht a bhaineann le fiontair bheaga agus mheánmhéide ('FBManna') ina gcaidrimh thrádála agus infheistíochta iltaobhacha agus athdhearbhaíonn siad a ngealltanais chun cumas FBManna tairbhiú den Chuid seo den Chomhaontú seo a fheabhsú.

AIRTEAGAL 37.2

Comhroinnt faisnéise

1. Déanfaidh gach Páirtí suíomh gréasáin a bhunú nó a choinneáil ar bun, suíomh gréasáin a bhaineann go sonach le FBManna agus a mbeidh rochtain ag an bpobal air agus ar a mbeidh faisnéis maidir leis an gCuid seo den Chomhaontú seo, lena n-áirítear:

(a) achoimre ar an gCuid seo den Chomhaontú seo; agus

- (b) faisnéis arna dearadh do FBManna lena gcuimsítear:
- (i) tuairisc ar na forálacha sa Chuid seo den Chomhaontú seo a mheasann gach Páirtí a bheith ábhartha maidir le fiontair bheaga agus mheánmhéide an dá Pháirtí; agus
 - (ii) aon fhaisnéis bhreise a mheasfaidh gach Páirtí a bheadh úsáideach d'fhiontair bheaga agus mheánmhéide ar spéis leo tairbhe a bhaint as na deiseanna arna gcur ar fáil leis an gCuid seo den Chomhaontú seo.
2. Cuirfidh gach Páirtí nasc idirlín chuig an méid seo a leanas ar an suíomh gréasáin dá bhforáiltear i mír 1:
- (a) téacs na Coda seo den Chomhaontú seo, lena n- áirítear na hIarscríbhinní agus Foscríbhinní, go háirithe sceidil taraifí, agus rialacha tionscnaimh táirgeshonracha;
 - (b) suíomh gréasáin coibhéiseach an Pháirtí eile; agus
 - (c) suíomhanna gréasáin a údarás féin a mheasann an Páirtí a chuirfeadh faisnéis úsáideach ar fáil do dhaoine ar spéis leo trádáil agus gnó a dhéanamh sa Pháirtí sin.
3. Cuirfidh gach Páirtí nasc idirlín chuig suíomhanna gréasáin a údarás féin ina bhfuil faisnéis a bhaineann leis an méid seo a leanas ar an suíomh gréasáin dá bhforáiltear i mír 1:
- (a) rialacháin chustaim agus nósanna imeachta maidir le hallmhairiú, onnmhairiú agus idirthuras chomh maith le foirmeacha, doiciméid agus faisnéis ábhartha eile a cheanglaítear;

- (b) rialacháin agus nósanna imeachta maidir le cearta maoine intleachtúla, lena n-áirítear tásca geografacha;
- (c) rialacháin theicniúla lena n-áirítear, i gcás inar gá, nósanna imeachta éigeantacha um measúnú comhréireachta agus naisc chuig liostaí de chomhlachtaí um measúnú comhréireachta, i gcásanna ina bhfuil measúnú comhréireachta tríú páirtí éigeantach, dá bhforáiltear i gCaibidil 16;
- (d) bearta sláintíochta agus fíteashláintíochta a bhaineann le hallmhairiú agus onnmhairiú dá bhforáiltear i gCaibidil 13;
- (e) rialacha maidir le soláthar poiblí, bunachar sonraí ina bhfuil fógraí i ndáil le soláthar poiblí agus forálacha ábhartha eile de Chaibidil 28;
- (f) nósanna imeachta chun cuideachta a chlárú; agus
- (g) faisnéis eile a mheasfaidh an Páirtí a d'fhéadfadh a bheith ina cúnamh do FBManna.

4. Cuirfidh gach Páirtí nasc idirlín chuig bunachar sonraí is féidir a chuardach go leictreonach de réir cód Córais Chomhchuibhithe agus ina bhfuil an fhaisnéis seo a leanas maidir le rochtain ar a mhargadh ar an suíomh gréasáin dá bhforáiltear i mír 1:

- (a) rátaí dleachtanna agus cuótaí custaim, lena n-áirítear an náisiún bharrfhabhair, rátaí a bhaineann le tíortha nach náisiúin bharrfhabhair iad agus le rátaí fabhracha agus cuótaí rátaí taraife;

- (b) dleachtanna máil;
- (c) cánacha (amhail cáin bhreisluacha);
- (d) táillí custaim nó táillí eile, lena n-áirítear táillí táirgeshonracha;
- (e) rialacha tionscnaimh dá bhforáiltear i gCaibidil 10;
- (f) aisíoc nó iarchur dleachta, nó cineálacha eile faoisimh lena ndéantar dleachtanna custaim a laghdú, a aisíoc nó a tharscaoileadh;
- (g) na critéir a úsáidtear chun luach custaim an earra a chinneadh; agus
- (h) bearta taraiife eile;
- (i) faisnéis is gá le haghaidh nósanna imeachta allmhairiúcháin; agus
- (j) faisnéis a bhaineann le rialacháin nó bearta neamhtharaiife.

5. Déanfaidh gach Páirtí go tráthrialta, nó nuair a iarrann an Páirtí eile air é, an fhaisnéis agus na naisc dá dtagraítear i míreanna 1 go 4 atá á gcoinneáil aige ar a shuíomh gréasáin a thabhairt cothrom le dáta chun a áirithiú go mbeidh siad cothrom le dáta agus cruinn.

6. Áiritheoidh gach Páirtí go gcuirtear an fhaisnéis dá dtagraítear san Airteagal seo i láthair ar bhealach leordhóthanach chun gur féidir le FBManna í a úsáid. Féachfaidh gach Páirtí le faisnéis den sórt sin a chur ar fáil i mBéarla.

7. Ní ghearrfaidh Páirtí aon táille maidir le rochtain ar an bhfaisnéis a sholáthraítear le haghaidh aon duine de Pháirtí de bhun mhíreanna 1 go 4.

AIRTEAGAL 37.3

Pointí teagmhála FBManna

1. Cuirfidh gach Páirtí a phointe teagmhála, a dhéanfaidh na feidhmeanna a liostaítear san Airteagal seo, in iúl don Pháirtí eile. Tabharfaidh Páirtí fógra don Pháirtí eile go pras maidir le haon athrú ar shonraí na bpointí teagmhála sin.
2. Déanfaidh pointí teagmhála FBManna na nithe seo a leanas:
 - (a) a áirithiú go ndéanfar riachtanais FBManna a chur san áireamh i gcur chun feidhme na Coda seo den Chomhaontú seo ionas go bhféadfaidh FBManna an dá Pháirtí leas a bhaint as deiseanna nua faoin gCuid seo den Chomhaontú seo;
 - (b) a áirithiú go mbeidh an fhaisnéis dá dtagraítear in Airteagal 37.2 cothrom le dáta agus ábhartha do FBManna; féadfaidh ceachtar Páirtí, trí phointe teagmhála na FBManna, faisnéis bhreise a mholadh a fhéadfaidh an Páirtí eile a chur san áireamh leis an bhfaisnéis atá le soláthar i gcomhréir le hAirteagal 37.2;

- (c) scrúdú a dhéanamh ar aon ábhar atá ábhartha maidir le frontair bheaga agus mheánmhéide i ndáil leis an gCuid seo den Chomhaontú seo a chur chun feidhme, lena n-áirítear an méid seo a leanas:
- (i) faisnéis a mhalartú chun cabhrú leis an gComhchoiste lena chúraimí chun faireachán a dhéanamh ar na gnéithe sin den Chuid seo den Chomhaontú seo a bhaineann le FBManna agus iad a chur chun feidhme;
 - (ii) cúnadh a thabhairt d'Fhochoistí agus do phointí teagmhála eile a bhunaítear leis an gCuid seo den Chomhaontú seo agus ábhair atá ábhartha do FBManna á mbreithniú;
- (d) tuairisc a thabhairt go tréimhsiúil ar a ngníomhaíochtaí, i gcomhpháirt nó ar leithligh, don Fhochoiste lena mbreithniú; agus
- (e) breithniú a dhéanamh ar aon ní eile a thioctaidh chun cinn faoin gCuid seo den Chomhaontú seo a bhaineann le FBManna de réir mar a chomhaontóidh na Páirtithe.

3. Tioctaidh pointí teagmhála FBManna le chéile de réir mar is gá agus déanfaidh siad a gcuid oibre trí na cainéil chumarsáide a chomhaontóidh Páirtithe, ar a bhféadfaí ríomhphost, físchomhdháil nó modhanna eile a áireamh.

4. Féadfaidh pointí teagmhála FBManna féachaint le dul i gcomhar le saineolaithe agus eagraíochtaí seachtracha, de réir mar is iomchuí, agus a ngníomhaíochtaí á ndéanamh acu.

AIRTEAGAL 37.4

Gan réiteach díospóide a chur i bhfeidhm

Níl feidhm ag Caibidil 38 maidir leis an gCaibidil seo.

CAIBIDIL 38

RÉITEACH DÍOSPÓIDÍ

ROINN A

CUSPÓIR AGUS RAON FEIDHME

AIRTEAGAL 38.1

Cuspóir

Is é is cuspóir don Chaibidil seo sásra éifeachtach agus éifeachtúil a bhunú chun aon díospóid idir na Páirtithe maidir le léirmhíniú agus cur i bhfeidhm na Coda seo den Chomhaontú seo a sheachaint agus a réiteach d'fhonn teacht ar réiteach comhaontaithe ar bhonn frithpháirteach.

AIRTEAGAL 38.2

Raon feidhme

Tá feidhm ag an gCaibidil seo maidir le haon díospóid idir na Páirtithe i ndáil le léirmhíniú agus cur i bhfeidhm fhorálacha na Coda seo den Chomhaontú seo (dá ngairtear ‘forálacha faoi chumhdach’ anseo feasta), mura bhforáiltear a mhalairt sa Chuid seo den Chomhaontú seo.

AIRTEAGAL 38.3

Sainmhínte

Chun críocha na Caibidle seo agus Iarscríbhinní 38- A agus 38- B:

- (a) ciallaíonn ‘an Páirtí is gearánach’ an Páirtí a iarrfaidh painéal a bhunú faoi Airteagal 38.5;
- (b) ciallaíonn ‘idirghabhálaí’ duine aonair a roghnaíodh mar idirghabhálaí i gcomhréir le hAirteagal 38.27;
- (c) ciallaíonn ‘painéal’ painéal arna bhunú de bhun Airteagal 38.6;

- (d) ciallaíonn ‘painéalai’ comhalta de phainéal; agus
- (e) ciallaíonn ‘an Páirtí a ndearnadh gearán ina aghaidh’ an Páirtí a líomhnaítear ina leith go bhfuil an fhoráil faoi chumhdach á sárú aige.

ROINN B

COMHAIRLIÚCHÁIN

AIRTEAGAL 38.4

Comhairliúcháin

1. Féachfaidh na Páirtithe le haon díospóid dá dtagraítear in Airteagal 38.2 a réiteach trí dhul i mbun comhairliúchán de mheon macánta d’fhonn teacht ar réiteach arna chomhaontú go frithpháirteach.
2. Lorgóidh Páirtí comhairliúcháin trí iarraidh i scríbhinn arna soláthar don Pháirtí eile lena sainaitnítear an beart i gceist agus na forálacha faoi chumhdach a mheasann sé is infheidhme.

3. An Páirtí a ndéantar an iarraidh ar chomhairliúcháin chuige, féadfaidh sé an iarraidh a fhreagairt go pras, ach tráth nach déanaí ná 10 lá tar éis dháta na hiarrata ar chomhairliúcháin. Reáchtálfar comhairliúcháin laistigh de 30 lá tar éis dháta seachadta na hiarrata ar chomhairliúcháin agus déanfar iad, mura gcomhaontóidh na Páirtithe a mhalairt, i gcríoch an Pháirtí a ndéantar an iarraidh chuige. Measfar na comhairliúcháin a bheith tugtha chun críche 46 lá ón dáta a sheachadfar an iarraidh ar chomhairliúcháin, mura gcomhaontóidh na Páirtithe leanúint ar aghaidh leis na comhairliúcháin.
4. Comhairliúcháin maidir le hábhair phráinne, lena n-áirítear iad sin maidir le hearraí meatacha nó earraí nó seirbhísí séasúracha, déanfar iad laistigh de 15 lá tar éis dháta seachadta na hiarrata ar chomhairliúcháin. Measfar na comhairliúcháin a bheith tugtha chun críche 23 lá ón dáta a sheachadfar an iarraidh ar chomhairliúcháin, mura gcomhaontóidh na Páirtithe leanúint ar aghaidh leis na comhairliúcháin.
5. Le linn comhairliúchán, soláthróidh gach Páirtí faisnéis fhíorasach leordhóthanach chun go bhféadfar scrúdú iomlán a dhéanamh ar an mbealach lena bhféadfadh an beart i gceist difear a dhéanamh do chur i bhfeidhm na Coda seo den Chomhaontú seo. Féachfaidh gach Páirtí le rannpháirtíocht phearsanra a údarás rialtais inniúil, ag a bhfuil saineolas ar an ábhar is ábhar do na comhairliúcháin, a áirithiú.
6. Is faoi rún a bheidh comhairliúcháin agus, go háirithe, an fhaisnéis uile a ainmneofar mar fhaisnéis rúnda agus seasaimh arna nglacadh ag Páirtí le linn comhairliúchán, agus beidh siad gan dochar do chearta ceachtar Páirtí in aon imeacht eile.

7. Mura bhfreagraíonn an Páirtí, a ndéantar an iarraidh ar chomhairliúcháin chuige, an iarraidh laistigh de 10 lá ón dáta a sheachadfar í, nó mura reáchtáiltear na comhairliúcháin laistigh den tráthchlár a leagtar síos i míreanna 3 nó 4 faoi seach, nó má chomhaontaíonn na Páirtithe gan na comhairliúcháin a dhéanamh, nó má thugtar na comhairliúcháin i gcrích gan aon réiteach arna chomhaontú go frithpháirteach, féadfaidh an Páirtí a d'iarr na comhairliúcháin dul ar iontaoibh Airteagal 38.5.

ROINN C

NÓSANNA IMEACHTA AN PHAINÉIL

AIRTEAGAL 38.5

Nósanna imeachta a thionscnamh

1. Mura dtagann na Páirtithe ar réiteach an ábhair le comhairliúcháin, dá bhforáiltear in Airteagal 38.4, féadfaidh an Páirtí a d'iarr na comhairliúcháin iarraidh a dhéanamh go mbunófaí painéal.
2. Is trí bhíthin iarraidh i scríbhinn chuig an bPáirtí eile a dhéanfar an iarraidh chun painéal a bhunú. Déanfaidh an Páirtí is gearánach an beart atá i gceist a shainaitheint ina iarraidh, sonrúidh sé na forálacha faoi chumhdach a mheasann sé a bheith infheidhme, agus míneoidh sé conas atá an beart sin ina shárú ar na forálacha faoi chumhdach ar bhealach atá leordhóthanach chun bunús dlí an ghearáin a chur i láthair go soiléir.

AIRTEAGAL 38.6

Painéal a bhunú

1. Triúr painéalaithe a bheidh mar chomhdhéanamh painéil.
2. Laistigh de 14 lá tar éis an dáta a sheachadfar an iarraidh ar bhunú painéil chuig an bPáirtí a ndearnadh gearán ina aghaidh, rachaidh na Páirtithe i gcomhairle le chéile d'fhonn teacht ar chomhaontú maidir le comhdhéanamh an phainéil.
3. Mura dtiocfaidh na Páirtithe ar chomhaontú maidir le comhdhéanamh an phainéil laistigh den tréimhse ama dá bhforáiltear i mír 2, ceapfaidh gach Páirtí painéalaí ó fholiosta an Pháirtí sin a bhunaítear faoi Airteagal 38.8(1) laistigh de 10 lá tar éis dháta éaga na tréimhse ama dá bhforáiltear i mír 2. Mura gceapfaidh an Páirtí a ndearnadh gearán ina aghaidh painéalaí óna fholiosta laistigh den tréimhse sin, roghnóidh comhchathaoirleach Chomhchoiste an Pháirtí is gearánach an painéalaí trí chrannchur, laistigh de 5 lá tar éis dháta éaga na tréimhse sin, ó fholiosta an Pháirtí sin. Féadfaidh comhchathaoirleach Chomhchoiste an Pháirtí is gearánach an roghnú sin a tharmligean trí chrannchur an phainéalaí.
4. Mura dtiocfaidh na Páirtithe ar chomhaontú maidir le cathaoirleach an phainéil laistigh den tréimhse ama dá bhforáiltear i mír 2, déanfaidh comhchathaoirleach Chomhchoiste an Pháirtí is gearánach cathaoirleach an phainéil a roghnú trí chrannchur, laistigh de 10 lá tar éis dháta éaga na tréimhse sin, ó fholiosta na gcathaoirleach a bhunaítear faoi fhomhír (c) d'Airteagal 38.8(1). Féadfaidh comhchathaoirleach an Chomhchoiste ón bPáirtí gearánach an roghnú sin a tharmligean trí chrannchur chathaoirleach an phainéil.

5. Measfar an painéal a bheith bunaithe 15 lá tar éis an dáta ar a gcuirfidh an triúr painéalaithe roghnaithe glacadh a gceapachán in iúl do na Páirtithe i gcomhréir le hIarscríbhinn 38- A, mura gcomhaontóidh na Páirtithe a mhalairt. Cuirfidh gach Páirtí dáta bunaithe an phainéil ar fáil go poiblí go pras.

6. Mura mbeidh aon cheann de na liostaí dá bhforáiltear in Airteagal 38.8 bunaithe nó mura mbeidh dóthain ainmneacha orthu tráth a dhéantar iarraidh de bhun mhír 3 nó 4 den Airteagal seo, déanfar na painéalaithe a roghnú trí chrannchur as ainmneacha na ndaoine aonair a mhol Páirtí amháin nó an dá Pháirtí go foirmiúil, i gcomhréir le hIarscríbhinn 38- A.

AIRTEAGAL 38.7

Rogha fóraim

1. Má thagann díospóid chun cinn maidir le beart ar leith de shárú líomhnaithe ar oibleagáid faoin gCuid seo den Chomhaontú seo agus oibleagáid atá coibhéiseach go substaintiúil léi faoi chomhaontú idirnáisiúnta eile ar páirtí ann an dá Pháirtí, lena n- áirítear Comhaontú EDT, roghnóidh an Páirtí a lorgaíonn sásamh an fóram chun an díospóid a réiteach ann.

2. A luaithe a bheidh an fóram roghnaithe ag Páirtí agus a bheidh nósanna imeachta um réiteach díospóidí tionscanta aige faoin Roinn seo nó faoi chomhaontú idirnáisiúnta eile i ndáil leis an mbeart faoi leith dá dtagraítear i mír 1, ní thionscnóidh an Páirtí sin nósanna imeachta um réiteach díospóidí faoin gcomhaontú idirnáisiúnta eile sin nó faoin Roinn seo, faoi seach, mura mainneoidh an fóram a roghnaítear ar dtús teacht ar thorthaí ar chúiseanna nós imeachta nó dlínsiúla.

3. Chun críocha an Airteagail seo:

- (a) meastar go mbeidh nósanna imeachta um réiteach díospóidí faoin Roinn seo tionscanta le hiarraidh ó Pháirtí go mbunófar painéal de bhun Airteagal 38.5;
- (b) measfar nósanna imeachta um réiteach díospóide faoi Chomhaontú EDT a bheith tionscanta le hiarraidh ó Pháirtí chun painéal a bhunú de bhun Airteagal 6 den Chomhthuiscint maidir le Rialacha agus Nósanna Imeachta a Rialáíonn Réiteach Díospóidí, atá in Iarscríbhinn 2 a ghabhann le Comhaontú EDT; agus
- (c) measfar nósanna imeachta um réiteach díospóidí faoi aon chomhaontú idirnáisiúnta eile a bheith tionscanta i gcomhréir le forálacha iomchuí an chomhaontaithe sin.

4. Gan dochar do mhír 2, ní chuirfidh aon ní sa Chuid seo den Chomhaontú seo bac ar Pháirtí oibleagáidí a chur ar fionraí, oibleagáidí atá údaraithe ag Comhlacht um Réiteach Díospóide na hEagraíochta Domhanda Trádála nó atá údaraithe faoi na nósanna imeachta um réiteach díospóidí atá ag comhaontú idirnáisiúnta eile a bhfuil na Páirtithe ina bpáirtithe ann. Ní dhéanfar Comhaontú EDT ná aon chomhaontú idirnáisiúnta eile idir na Páirtithe a agairt chun bac a chur ar Pháirtí oibleagáidí de bhun na Roinne seo a chur ar fionraí.

AIRTEAGAL 38.8

Liostaí painéalaithe

1. Déanfaidh an Coiste Comhair, tráth nach déanaí ná 1 bhliain amháin tar éis dháta theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo, liosta de 15 dhuine aonair ar a laghad a bhunú, ar daoine aonair iad atá toilteanach agus in ann feidhmiú mar phainéalaithe. Beidh trí fholiosta sa liosta:
 - (a) foliosta amháin de dhaoine aonair a bhunófar ar bhonn moltaí ó Pháirtí an Aontais;
 - (b) foliosta amháin de dhaoine aonair a bhunófar ar bhonn moltaí ón tSile; agus
 - (c) foliosta amháin de dhaoine aonair nach náisiúnaigh de cheachtar Páirtí iad agus a fheidhmeoidh mar chathaoirleach an phainéil.
2. Áireofar cúigear ar a laghad ar gach foliosta. Áiritheoidh an Comhchoiste go mbeidh an líon sin daoine ar a laghad ar an liosta i gcónaí.
3. Féadfaidh an Comhchoiste liostaí breise de dhaoine aonair ag a bhfuil saineolas in earnálacha sonracha a chumhdaítear leis an gCuid seo den Chomhaontú seo a bhunú. Má thagann na Páirtithe ar chomhaontú maidir leis sin, úsáidfear na liostaí breise sin chun an painéal a chur le chéile i gcomhréir leis an nós imeachta a leagtar amach in Airteagal 38.6.

AIRTEAGAL 38.9

Ceanglais le haghaidh painéalaithe

1. Is fíor an méid seo a leanas maidir le gach painéalai:
 - (a) beidh saineolas léirithe acu ar an dlí, ar thrádaíl idirnáisiúnta agus ar ábhair eile a chumhdaítear leis an gCuid seo den Chomhaontú seo;
 - (b) beidh sé neamhspleách ar gach Páirtí agus ní bheidh sé cleamhnaithe le ceachtar Páirtí ná ní ghlacfaidh sé le treoracha uathu;
 - (c) go bhfeidhmeoidh said ina gcáil phearsanta, agus nach nglacfaidh siad le treoracha ó aon eagraíocht ná aon rialtas maidir le hábhair a bhaineann leis an díospóid; agus
 - (d) comhlíonfaidh siad Iarscríbhinn 38- B.
2. Beidh taithí ag an gcathaoirleach ar nósanna imeachta um réiteach díospóidí, anuas ar chomhlíonadh na gceanglas a leagtar amach i mír 1.
3. I bhfianaise ábhar díospóide ar leith, féadfaidh na Páirtithe a chomhaontú go maolófar ar na ceanglais a liostaítear i bpointe (a) de mhír 1.

AIRTEAGAL 38.10

Feidhmeanna an phainéil

Maidir leis an bpainéal:

- (a) déanfaidh sé measúnú oibiachtúil ar an ábhar os a chomhair, lena n-áirítear measúnú oibiachtúil ar fhíorais an cháis agus ar infheidhmeacht agus ar chomhréireacht na bhforálacha cumhdaithe;
- (b) ina chuid cinntí agus tuarascálacha, leagfaidh sé amach na cinntí fíorais, infheidhmeacht na bhforálacha cumhdaithe agus an réasúnaíocht bhunúsach is bonn le haon chinneadh agus aon chonclúid a dhéanfaidh sé; agus
- (c) ba cheart dó dul i gcomhairle go rialta leis na Páirtithe agus deiseanna leordhóthanacha a chur ar fáil chun réiteach comhaontaithe ar bhonn frithpháirteach a fhorbairt.

AIRTEAGAL 38.11

Téarmaí tagartha

1. Mura gcomhaontóidh na Páirtithe a mhalairt laistigh de chúig lá tar éis dháta bunaithe an phainéil, is é an méid seo a leanas a bheidh sna téarmaí tagartha:

‘scrúdú a dhéanamh, i bhfianaise fhorálacha ábhartha Chuid III den Chreat- Chomhaontú Forbartha idir an tAontas Eorpach agus a Bhallstát, de pháirt amháin, agus Poblacht na Sile, den pháirt eile, arna lua ag na Páirtithe, ar an ábhar dá dtagraítear san iarraidh ar bhunú an phainéil, torthaí a dhéanamh ar chomhlíontacht an bhirt i gceist le forálacha faoi chumhdach Chuid III den Chomhaontú sin agus tuarascáil a sholáthar i gcomhréir le hAirteagal 38.13 den Chomhaontú sin.’

2. Má chomhaontaíonn na Páirtithe téarmaí tagartha eile seachas na cinn a leagtar amach i mír 1, tabharfaidh siad fógra don phainéal faoi na téarmaí tagartha comhaontaithe laistigh den tréimhse ama a leagtar amach i mír 1.

AIRTEAGAL 38.12

Cinneadh maidir le práinne

1. Má iarrann Páirtí sin, cinnfidh an painéal, laistigh de 10 lá tar éis a bhunaíochta, cé acu a bhaineann nó nach mbaineann an cás le hábhar práinne.

2. I gcásanna práinne, na tréimhsí is infheidhme a leagtar amach sa Roinn seo, mairfidh siad leathfhad na tréimhse a leagtar amach inti, ach amháin na tréimhsí dá dtagraítear in Airteagail 38.6 agus 38.11.

AIRTEAGAL 38.13

Tuarascáil eatramhach agus tuarascáil chríochnaitheach

1. Déanfaidh an painéal tuarascáil eatramhach a sholáthar do na Páirtithe laistigh de 90 lá tar éis dháta bunaíochta an phainéil. I gcás ina measfaidh an painéal nach féidir an sprioc- am sin a chomhlíonadh, tabharfaidh cathaoirleach an phainéil fógra i scríbhinn do na Páirtithe, ina luafar na cúiseanna leis an moill agus an dáta a bheartaíonn an painéal a thuarascáil chríochnaitheach a sholáthar. Ní dhéanfaidh an painéal, in imthosca ar bith, a thuarascáil eatramhach a sholáthar tráth is déanaí ná 120 lá tar éis dháta bunaíochta an phainéil.
2. Féadfaidh gach Páirtí iarraidh i scríbhinn a sheachadadh ar an bpainéal chun athbhreithniú a dhéanamh ar ghnéithe beachta den tuarascáil eatramhach laistigh de 10 lá tar éis dháta a soláthair. Féadfaidh Páirtí barúil a thabhairt ar iarraidh an Pháirtí eile laistigh de 6 lá tar éis dháta seachadta na hiarrata sin.
3. Mura seachadfar aon iarraidh de bhun mhír 2, tuarascáil chríochnaitheach a bheidh sa tuarascáil eatramhach.

4. Déanfaidh an painéal a thuarascáil chríochnaitheach a sholáthar do na Páirtithe laistigh de 120 lá tar éis dháta bunaíochta an phainéil. I gcás ina measfaidh an painéal nach féidir an sprioc- am sin a chomhlíonadh, tabharfaidh cathaoirleach an phainéil fógra i scríbhinn do na Páirtithe, ina luafar na cúiseanna leis an moill agus an dáta a bheartaíonn an painéal a thuarascáil chríochnaitheach a sholáthar. Ní dhéanfaidh an painéal, in imthosca ar bith, a thuarascáil chríochnaitheach a sholáthar tráth is déanaí ná 150 lá tar éis dháta bunaíochta an phainéil.

5. Áireofar sa tuarascáil chríochnaitheach plé ar aon iarraidh a fuarthas i scríbhinn ó na Páirtithe maidir leis an tuarascáil eatramhach agus tabharfar aghaidh go soiléir ar thuairimí na bPáirtithe. Leagfaidh an painéal amach an méid seo a leanas sa tuarascáil eatramhach agus sa tuarascáil chríochnaitheach:

- (a) roinn thuairisciúil ina mbeidh achoimre ar argóintí na bPáirtithe agus na barúlacha dá dtagraítear i mír 2;
- (b) a thorthaí maidir le fíorais an cháis agus maidir le hinfheidhmeacht na bhforálacha ábhartha faoi chumhdach;
- (c) a thorthaí maidir le cé acu atá nó nach bhfuil an beart i gceist i gcomhréir leis na forálacha ábhartha faoi chumhdach; agus
- (d) cúiseanna na dtorthaí dá dtagraítear i bhfomhíreanna (b) agus (c).

6. Beidh an tuarascáil chríochnaitheach críochnaitheach agus ina ceangal ar na Páirtithe.

AIRTEAGAL 38.14

Bearta comhlíontachta

1. Déanfaidh an Páirtí a ndéantar gearán ina aghaidh aon bheart is gá chun an tuarascáil chríochnaitheach a chomhlíonadh go pras chun é féin a thabhairt i gcomhréir leis na forálacha faoi chumhdach.
2. Déanfaidh an Páirtí a ndearnadh gearán ina aghaidh, tráth nach déanaí ná 30 lá tar éis dháta seachadta na tuarascála críochnaithí, fógra a thabhairt don Pháirtí is gearánach faoi aon bheart atá déanta aige, nó a bheartaíonn sé a dhéanamh, chun an tuarascáil chríochnaitheach a chomhlíonadh.

AIRTEAGAL 38.15

Tréimhse réasúnta ama

1. Mura mbeidh an chomhlíontacht láithreach indéanta, tabharfaidh an Páirtí a ndéantar gearán ina aghaidh, tráth nach déanaí ná 30 lá tar éis dháta seachadta na tuarascála críochnaithí, fógra don Pháirtí is gearánach faoi fhad na tréimhse réasúnta ama a cheanglóidh sé le haghaidh comhlíontachta. Féachfaidh na Páirtithe le teacht ar chomhaontú maidir le fad na tréimhse réasúnta chun an tuarascáil chríochnaitheach a chomhlíonadh.

2. Mura dtiocfaidh na Páirtithe ar chomhaontú maidir le fad na tréimhse réasúnta ama, féadfaidh an Páirtí is gearánach, tráth nach túisce ná 20 lá tar éis dháta seachadta an fhógra dá dtagraítear i mír 1, a iarraidh, i scríbhinn, go gcinnfidh an painéal bunaidh fad na tréimhse réasúnta ama. Soláthróidh an painéal a chinneadh do na Páirtithe laistigh de 20 lá tar éis dháta seachadta na hiarrata.
3. Tabharfaidh an Páirtí a ndearnadh gearán ina aghaidh fógra chuig an bPáirtí is gearánach maidir leis an dul chun cinn atá déanta aige i ndáil leis an tuarascáil chríochnaitheach a chomhlíonadh 1 mhí amháin ar a laghad roimh dhul in éag na tréimhse réasúnta ama.
4. Féadfaidh na Páirtithe teacht ar chomhaontú chun síneadh a chur leis an tréimhse réasúnta ama.

AIRTEAGAL 38.16

Athbhreithniú ar chomhlíontacht

1. Déanfaidh an Páirtí a ndearnadh gearán ina aghaidh, tráth nach déanaí ná dáta dhul in éag na tréimhse réasúnta ama dá dtagraítear in Airteagal 38.15, fógra a thabhairt don Pháirtí is gearánach faoi aon bheart atá déanta aige chun an tuarascáil chríochnaitheach a chomhlíonadh.

2. I gcás ina n-easaontóidh na Páirtithe gur ann do bheart maidir le comhlíonadh, nó go bhfuil aon bheart maidir le comhlíonadh atá ann comhsheasmhach leis na forálacha cumhdaithe, féadfaidh an Páirtí a dhéanfaidh gearán iarraidh i scríbhinn a sheachadadh chuig an bpainéal bunaidh chun go ndéanfar cinneadh faoin ábhar. San iarraidh, sainaitheofar aon ábhar i dtrácht agus míneofar an dóigh gurb ionann an beart sin agus sárú ar na forálacha cumhdaithe ar bhealach atá leordhóthanach chun bunús dlí an ghearáin a chur i láthair go soiléir. Déanfaidh an painéal a chinneadh a sholáthar do na Páirtithe laistigh de 46 lá tar éis dháta seachadta na hiarrata.

AIRTEAGAL 38.17

Leigheasanna sealadacha

1. Arna iarraidh sin don Pháirtí is gearánach, agus tar éis comhairliúchán leis an bPáirtí is gearánach, déanfaidh an Páirtí a ndearnadh gearán ina aghaidh tairiscint ar chúiteamh sealadach a chur i láthair más rud é:
 - (a) go dtabharfaidh an Páirtí a ndéantar gearán ina aghaidh fógra don Pháirtí gearánach nach féidir an tuarascáil chríochnaitheach a chomhlíonadh;
 - (b) nach ndéanfaidh an Páirtí a ndearnadh gearán ina aghaidh fógra a thabhairt faoi aon bheart atá déanta aige, nó a bheartaíonn sé a dhéanamh maidir le comhlíonadh, laistigh den tréimhse ama dá dtagraítear in Airteagal 38.14 nó faoi aon bheart atá déanta aige maidir le comhlíonadh roimh dháta éaga na tréimhse réasúnta ama dá dtagraítear in Airteagal 38.15;

(c) go bhfionnfaidh an painéal nach ndearnadh aon bheart maidir le comhlíonadh, i gcomhréir le hAirteagal 38.16; nó

(d) go bhfionnfaidh an painéal go bhfuil an beart maidir le comhlíonadh atá déanta ar neamhréir leis na forálacha faoi chumhdach, i gcomhréir le hAirteagal 38.16.

2. In aon cheann de na cásanna dá dtagraítear i bhfomhír (a), (b), (c) nó (d) de mhír 1, féadfaidh an Páirtí is gearánach fógra a thabhairt don Pháirtí a ndearnadh gearán ina aghaidh á rá go mbeartaíonn sé a oibleagáidí a leagtar amach sna forálacha faoi chumhdach a chur ar fionraí:

(a) i gcás ina gcinneann an Páirtí is déantóir gearán gan iarraidh a dhéanamh de bhun mhír 1; nó

(b) i gcás ina mbeidh iarraidh déanta ag an bPáirtí is gearánach de bhun mhír 1 agus nach dtiocfaidh na Páirtithe ar chomhaontú maidir le cúiteamh sealadach laistigh de 20 lá tar éis dháta éaga na tréimhse réasúnta dá dtagraítear in Airteagal 38.15 nó cinneadh an phainéil a sholáthar de bhun Airteagal 38.16.

3. Féadfaidh an Páirtí is gearánach na hoibleagáidí a chur ar fionraí 10 lá tar éis dháta seachadta an fhógra dá dtagraítear i mír 2, mura ndéanfaidh an Páirtí a ndéantar gearán ina aghaidh iarraidh de bhun mhír 6.

4. Ní rachaidh leibhéal fionraíochta na n- oibleagáidí thar an leibhéal atá coibhéiseach leis an neamhniú nó an lagú arb é an sárú is cúis leis. Sonrófar san fhógra dá dtagraítear i mír 2 an leibhéal atá beartaithe maidir le hoibleagáidí a chur ar fionraí.

5. Agus é ag breithniú na n- oibleagáidí ba cheart a chur ar fionraí, ba cheart don Pháirtí is gearánach féachaint leis na hoibleagáidí atá san earnáil chéanna nó sna hearnálacha céanna leis na cinn siúd a ndéanann an beart, a bhfuil sé suite ag an bpainéal go bhfuil sé ar neamhréir leis na forálacha faoi chumhdach, difear di nó dóibh a chur ar fionraí ar dtús. Féadfaidh fionraí oibleagáidí a chur i bhfeidhm maidir le hearnáil nó earnálacha eile a chumhdaítear faoin gCuid seo den Chomhaontú seo seachas an earnáil nó na hearnálacha ina bhfuair an painéal neamhniú nó lagú, go háirithe i gcás ina bhfuil an Páirtí den tuairim go bhfuil an fhionraí sin san earnáil eile indéanta nó éifeachtach chun comhlíontacht a spreagadh.

6. Má mheasann an Páirtí a ndearnadh gearán ina aghaidh go sáraíonn leibhéal fionraíochta beartaithe na n- oibleagáidí faoina dtugtar fógra an leibhéal atá coibhéiseach leis an neamhniú nó leis an lagú arb é an sárú is cúis leis, féadfaidh sé iarraidh i scríbhinn a sholáthar don phainéal bunaidh roimh dhul in éag na tréimhse ama a leagtar amach i mír 3 chun cinneadh a dhéanamh maidir leis an ábhar. Déanfaidh an painéal a chinneadh maidir leis an leibhéal a chuirfear oibleagáidí ar fionraí a sheachadadh chuig na Páirtithe laistigh de 30 lá tar éis dháta na hiarrata. Ní chuirfidh an Páirtí is déantóir gearán aon oibleagáid ar fionraí go dtí go mbeidh a chinneadh soláthartha ag an bpainéal. Beidh fionraí na n-oibleagáidí i gcomhréir leis an gcinneadh sin.

7. Beidh fionraí na n-oibleagáidí nó an cúiteamh dá dtagraítear san Airteagal seo sealadach agus ní chuirfear i bhfeidhm iad tar éis do na nithe seo a leanas tarlú:

- (a) tar éis do na Páirtithe teacht ar réiteach comhaontaithe ar bhonn frithpháirteach de bhun Airteagal 38.32;
- (b) chomhaontaigh na Páirtithe go bhfuil an Páirtí a ndéantar gearán ina aghaidh arna thabhairt i gcomhlíontacht leis na forálacha faoi chumhdach de dhroim an bhirt comhlíontachta; nó

- (c) aon bheart a bheith tarraingthe siar nó leasaithe, ar beart é a rinneadh chun an tuarascáil chríochnaitheach a chomhlíonadh agus a d'fhionn an painéal a bheith ar neamhréir leis na forálacha faoi chumhdach, ionas go dtabharfar an Páirtí a ndearnadh gearán ina aghaidh i gcomhréir leis na forálacha sin.

AIRTEAGAL 38.18

Athbhreithniú ar aon bheart a dhéanfar chun comhlíonadh a dhéanamh tar éis leigheasanna sealadacha

1. Tabharfaidh an Páirtí a ndéantar gearán ina aghaidh fógra don Pháirtí is gearánach faoi aon bheart a rinne sé chun comhlíonadh a dhéanamh tar éis oibleagáidí a bheith curtha ar fionraí nó tar éis cúiteamh sealadach a chur i bhfeidhm, de réir mar a bheidh. Cé is moite de chásanna dá dtagraítear i mír 2, déanfaidh an Páirtí is gearánach fionraí na n-oibleagáidí a fhoirceannadh laistigh de 30 lá tar éis dháta seachadta an fhógra sin. I gcásanna ina mbeidh cúiteamh curtha i bhfeidhm, agus cé is moite de chásanna dá dtagraítear i mír 2, féadfaidh an Páirtí a ndéantar gearán ina aghaidh cur i bhfeidhm an chúitimh sin a fhoirceannadh laistigh de 30 lá tar éis dháta seachadta a fhógra á rá go raibh sé comhlíontach.

2. Mura dtiocfaidh na Páirtithe ar chomhaontú maidir le cibé acu a thugtar nó nach dtugtar an Páirtí a ndearnadh gearán ina aghaidh i gcomhréir leis na forálacha faoi chumhdach leis an mbeart faoina dtugtar fógra de réir mhír 1, agus sin laistigh de 30 lá tar éis dháta seachadta an fhógra sin, soláthróidh an Páirtí is gearánach iarraidh i scríbhinn don phainéal bunaidh chun cinneadh a dhéanamh maidir leis an ábhar. Soláthróidh an painéal a chinneadh do na Páirtithe laistigh de 46 lá tar éis dháta seachadta na hiarrata. Má chinneann an painéal go bhfuil an beart a rinneadh chun comhlíonadh a dhéanamh i gcomhréir leis na forálacha cumhdaithe, cuirfear deireadh le fionraí na n-oibleagáidí nó leis an gcúiteamh, de réir mar a bheidh. I gcás inarb ábhartha, déanfaidh an Páirtí gearánach leibhéal fionraíochta na n-oibleagáidí nó an leibhéal cúitimh a choigeartú i bhfianaise chinneadh an phainéil.

3. Má mheasann an Páirtí a ndéantar gearán ina aghaidh go sáraíonn an leibhéal fionraíochta arna chur chun feidhme ag an bPáirtí gearánach an leibhéal atá coibhéiseach leis an neamhniú nó leis an lagú arb é an sárú is cúis leis, féadfaidh sé iarraidh i scríbhinn a sholáthar don phainéal bunaidh chun cinneadh a dhéanamh maidir leis an ábhar.

AIRTEAGAL 38.19

Painéalaithe a ionadú

Más rud é, le linn nósanna imeachta painéil faoin Roinn seo, nach féidir le painéalai a bheith rannpháirteach, go dtarraingeoidh sé siar nó gur gá é a ionadú toisc nach gcomhlíonann sé ceanglais Iarscríbhinn 38- B, ceapfar painéalai nua i gcomhréir le hAirteagal 38.6. An síneadh ama is gá chun an painéalai nua a cheapadh, cuirfear an síneadh sin leis an tréimhse ama chun tuarascáil nó cinneadh dá dtagraítear sa Roinn seo a sheachadadh.

AIRTEAGAL 38.20

Rialacha nós imeachta

1. Déanfar nósanna imeachta an phainéil faoin Roinn seo a rialú leis an gCaibidil seo agus Iarscríbhinn 38- A.
2. Beidh aon éisteacht de chuid an phainéil ar oscailt go poiblí mura bhforáiltear a mhalairt in Iarscríbhinn 38- A.

AIRTEAGAL 38.21

Fionraí agus foirceannadh

1. Ar iarraidh na bPáirtithe i gcomhar le chéile, cuirfidh an painéal a chuid oibre ar fionraí tráth ar bith ar feadh tréimhse arna comhaontú ag na Páirtithe agus tréimhse nach faide ná 12 mhí as a chéile.
2. Fillfidh an painéal ar a chuid oibre roimh dheireadh na tréimhse fionraí ar iarraidh i scríbhinn ón dá Pháirtí, nó ag deireadh na tréimhse fionraí ar iarraidh i scríbhinn ó cheachtar den dá Pháirtí. Tabharfaidh an Páirtí iarrthach fógra don Pháirtí eile dá réir sin. Mura n- iarrfaidh Páirtí go bhfillfidh an painéal ar a chuid oibre ag deireadh na tréimhse fionraí, rachaidh údarás an phainéil i léig agus cuirfear deireadh leis an nós imeachta um réiteach díospóidí.
3. I gcás ina gcuirfear obair an phainéil ar fionraí de bhun an Airteagail seo, cuirfear síneadh leis na tréimhsí ábhartha faoin Roinn seo a bheidh ar aon fhad leis an tréimhse chéanna ar cuireadh obair an phainéil ar fionraí lena linn.

AIRTEAGAL 38.22

Ceart chun faisnéis a lorg

1. Ar iarraidh ó Pháirtí, nó ar a thionscnamh féin, féadfaidh an painéal faisnéis ábhartha a mheasann sé a bheith riachtanach agus iomchuí a lorg ó na Páirtithe. Freagróidh na Páirtithe go pras agus go hiomlán aon iarraidh ón bpainéal ar fhaisnéis den sórt sin.

2. Arna iarraidh sin do Pháirtí nó ar a thionscnamh féin, féadfaidh an painéal faisnéis a mheasann sé is gá agus is iomchuí a lorg ó aon fhoinse. Tá sé de cheart ag an bpainéal freisin tuairim saineolaithe a lorg, lena n- áirítear faisnéis agus comhairle theicniúil, de réir mar is iomchuí, agus faoi réir aon téarma agus coinníoll a chomhaontóidh na Páirtithe, más infheidhme.
3. Breithneoidh an painéal aighneachtaí *amicus curiae* ó dhaoine nádúrtha de Pháirtí nó ó dhaoine dlítheanacha atá bunaithe i bPáirtí i gcomhréir le hIarscríbhinn 38- A.
4. Aon fhaisnéis a fhaigheann an painéal de bhun an Airteagail seo, nochtfar do na Páirtithe í agus féadfaidh na Páirtithe barúlacha a thabhairt i leith na faisnéise sin.

AIRTEAGAL 38.23

Rialacha léirmhíithe

1. Déanfaidh an painéal na forálacha faoi chumhdach a léirmhíniú i gcomhréir le rialacha gnácha maidir le léirmhíniú ar dhlí poiblí idirnáisiúnta, lena n- áirítear iad sin a chodaítear i gCoinbhinsiún Vín maidir le Dlí na gConarthaí.
2. Cuirfidh an painéal san áireamh freisin léirithe ábhartha i dtuarascálacha ó Phainéil EDT agus ón mBuanchomhlacht Achomhairc arna nglacadh ag Comhlacht EDT um Réiteach Díospóidí.

3. Le tuarascálacha agus cinntí an phainéil, ní féidir cur le cearta ná oibleagáidí na bPáirtithe faoin gComhaontú seo, ná ní laghdófar na cearta ná na hoibleagáidí sin ach oiread.

AIRTEAGAL 38.24

Tuarascálacha agus cinntí an phainéil

1. Coimeádfar pléití an phainéil faoi rún. Déanfaidh an painéal gach iarracht chun tuarascálacha a dhréachtú agus cinntí a dhéanamh de chomhthoil. Mura mbeidh an méid sin indéanta, déanfaidh an painéal cinneadh maidir leis an ábhar le vóta tromlach. Ní nochtfar, in aon chás, tuairimí leithleacha painéalaithe.
2. Cuirfidh gach Páirtí a aighneachtaí agus tuarascálacha agus cinntí an phainéil ar fáil go poiblí, faoi réir cosaint faisnéise rúnda.
3. Glacfaidh na Páirtithe gan choinníoll le tuarascálacha agus cinntí an phainéil. Ní chruthóidh siad aon cheart ná oibleagáid i ndáil le daoine.
4. Déileálfaidh an painéal agus na Páirtithe mar fhaisnéis rúnda le haon fhaisnéis arna cur isteach ag Páirtí i gcomhréir leis na Rialacha Nós Imeachta a leagtar amach in Iarscríbhinn 38- A.

ROINN D

SÁSRA IDIRGHABHÁLA

AIRTEAGAL 38.25

Cuspóir

1. Is é is cuspóir don sásra idirghabhála cuidiú chun gur fusa a bheidh sé teacht ar réiteach a chomhaontófar ar bhonn frithpháirteach trí nós imeachta cuimsitheach gasta le cúnaimh ó idirghabhálaí.
2. Ní fhéadfar an nós imeachta idirghabhála a thionscnamh ach le comhaontú frithpháirteach na bPáirtithe chun réitigh arna gcomhaontú go frithpháirteach a fhiosrú agus aon chomhairle agus réiteach molta ón idirghabhálaí a mheas.

AIRTEAGAL 38.26

An nós imeachta idirghabhála a thionscnamh

1. Féadfaidh Páirtí ('an Páirtí iarrthach') tráth ar bith a iarraidh ar an bPáirtí eile ('an Páirtí is freagróir'), i scríbhinn, dul i mbun nós imeachta idirghabhála maidir le haon bheart de chuid an Pháirtí is freagróir a líomhnaítear go ndéantar dochar leis do thrádáil nó infheistíocht idir na Páirtithe.

2. Beidh an iarraidh dá dtagraítear i mír 1 mionsonraithe go leor chun ábhair inmí an Pháirtí iarrthach a chur in iúl go soiléir agus déanfar an méid seo a leanas inti:

- (a) sonrófar an beart atá i gceist;
- (b) soláthrófar ráiteas maidir leis na héifeachtaí diúltacha a mheasann an Páirtí iarrthach atá, nó a bheidh, ag an mbeart ar thrádáil nó infheistíocht idir na Páirtithe; agus
- (c) míneofar conas a mheasann an Páirtí iarrthach go bhfuil na héifeachtaí sin nasctha leis an mbeart.

3. Déanfaidh an Páirtí is freagróir breithniú tuisceanach ar an iarraidh agus soláthróidh sé fógra i scríbhinn á rá go nglacann sé léi nó go ndiúltaíonn sé di don Pháirtí iarrthach laistigh de 10 lá tar éis dháta a seachadta. Seachas sin, measfar an iarraidh a bheith diúltaithe.

AIRTEAGAL 38.27

Idirghabhálaí a roghnú

1. Féachfaidh na Páirtithe le teacht ar chomhaontú maidir le hidirghabhálaí laistigh de 14 lá tar éis thionscnamh an nós imeachta idirghabhála.

2. Mura mbeidh na Páirtithe in ann teacht ar chomhaontú maidir leis an idirghabhálaí laistigh den tréimhse ama a leagtar amach i mír 1 den Airteagal seo, féadfaidh ceachtar Páirtí a iarraidh ar chomhchathaoirleach Chomhchoiste an Pháirtí iarthaigh chun an t- idirghabhálaí a roghnú trí chrannchur, laistigh de 5 lá tar éis dháta na hiarrata, ó fholiosta na gcathaoirleach a bhunaítear de bhun Airteagal 38.8(1). Féadfaidh comhchathaoirleach Chomhchoiste an Pháirtí iarthaigh an roghnú sin a tharmligean trí chrannchur an idirghabhálaí.

3. Mura mbeidh foliosta na gcathaoirleach dá dtagraítear i bhfomhír (c) d'Airteagal 38.8(1) bunaithe tráth a dhéantar iarraidh de bhun Airteagal 38.26, déanfar an t- idirghabhálaí a roghnú trí chrannchur ó na daoine aonair a bheidh molta go foirmiúil ag Páirtí amháin nó ag an dá Pháirtí le haghaidh an fholiosta sin.

4. Ní bheidh idirghabhálaí ina náisiúnach de chuid Páirtí ná ní bheidh sé fostaithe ag ceachtar Páirtí, mura gcomhaontóidh na Páirtithe a mhalairt.

5. Comhlíonfaidh idirghabhálaí Iarscríbhinn 38- B.

AIRTEAGAL 38.28

Rialacha an nós imeachta idirghabhála

1. Laistigh de 10 lá tar éis dháta cheapadh an idirghabhálaí, déanfaidh an Páirtí iarrthach tuairisc mhionsonraithe i scríbhinn ar a ábhair inní a sheachadadh chuig an idirghabhálaí agus chuig an bPáirtí is freagróir, go háirithe maidir le hoibriú an bhirt atá i gceist agus ar na héifeachtaí díobhálacha a d'fhéadfadh a bheith aige ar thrádáil nó ar infheistíocht. Féadfaidh an Páirtí is freagróir barúlacha i scríbhinn a sholáthar ar an tuairisc sin, laistigh de 20 lá tar éis dháta seachadta na tuairisce. Féadfaidh Páirtí aon fhaisnéis a áireamh ina thuairisc nó ina bharúlacha a mheasann sé is ábhartha.
2. Tabharfaidh an t- idirghabhálaí cúnaimh do na Páirtithe ar bhealach trédhearcach chun soiléireacht a thabhairt don bheart i gceist agus dá éifeachtaí diúltacha féideartha ar thrádáil agus infheistíocht. Go háirithe, féadfaidh an t- idirghabhálaí cruinnithe a eagrú idir na Páirtithe, dul i gcomhairle leis na Páirtithe go comhpháirteach nó go haonarach, cúnaimh a lorg ó shaineolaithe agus geallsealbhóirí ábhartha, nó dul i gcomhairle leo, agus aon tacaíocht bhreise arna hiarraidh ag na Páirtithe a sholáthar. Rachaidh an t- idirghabhálaí i gcomhairle leis na Páirtithe roimh cúnaimh a lorg ó shaineolaithe agus geallsealbhóirí ábhartha, nó roimh dhul i gcomhairle leo.
3. Féadfaidh an t- idirghabhálaí comhairle a thairiscint agus réiteach a mholadh lena meas ag na Páirtithe. Féadfaidh na Páirtithe glacadh leis an réiteach molta nó diúltú dó, nó teacht ar chomhaontú maidir le réiteach éagsúil. Ní thabharfaidh an t- idirghabhálaí comhairle maidir le comhsheasmhacht an bhirt i gceist leis an gCuid seo den Chomhaontú seo ná ní thabharfaidh sé barúil air sin.

4. Seolfar an nós imeachta idirghabhála i gcríoch an Pháirtí is freagróir, nó le comhaontú frithpháirteach in aon suíomh eile nó ar aon bhealach eile.

5. Féachfaidh na Páirtithe le teacht ar réiteach a comhaontófar ar bhealach frithpháirteach laistigh de 60 lá tar éis dháta ceapacháin an idirghabhálaí. Go dtí go dtiocfar ar chomhaontú críochnaitheach, féadfaidh na Páirtithe réitigh eatramhacha a d'fhéadfadh a bheith ann a mheas, go háirithe má bhaineann an beart le hearraí meatacha, nó le hearraí nó seirbhísí séasúracha.

6. Arna iarraidh sin do cheachtar Páirtí, déanfaidh an t- idirghabhálaí dréacht- tuarascáil fhíorasach a sholáthar do na Páirtithe lena soláthraítear:

(a) achoimre ghearr ar an mbeart atá i gceist;

(b) na nósanna imeachta a leanadh; agus

(c) más infheidhme, aon réiteach arna chomhaontú go frithpháirteach, lena n- áirítear réitigh eatramhacha fhéideartha.

7. Ceadóidh an t- idirghabhálaí 15 lá, tar éis dháta seachadta na dréacht- tuarascála fíorasáí, do na Páirtithe chun barúil a thabhairt ar an dréacht- tuarascáil fhíorasach. Tar éis barúlacha na bPáirtithe a fuarthas a mheas, agus laistigh de 15 lá tar éis dó na barúlacha a fháil, seachadfaidh an t- idirghabhálaí tuarascáil fhíorasach chríochnaitheach chuig na Páirtithe. Ní bheidh aon léirmhíniú ar an gCuid seo den Chomhaontú seo san áireamh sa dréacht- tuarascáil fhíorasach ná sa tuarascáil fhíorasach chríochnaitheach.

8. Déanfar an nós imeachta idirghabhála a fhoirceannadh tríd an méid seo a leanas:
- (a) glacadh réitigh arna chomhaontú go frithpháirteach ag na Páirtithe, ar dháta an fhógra maidir leis don idirghabhálaí;
 - (b) comhaontú frithpháirteach na bPáirtithe ag aon chéim den nós imeachta, ar dáta an fhógra maidir leis an gcomhaontú sin don idirghabhálaí;
 - (c) dearbhú i scríbhinn ón idirghabhálaí, tar éis dul i gcomhairle leis na Páirtithe, nach mbeadh maith ar bith in iarrachtaí breise idirghabhála, ar dháta fhógra an dearbhaithe sin do na Páirtithe; nó
 - (d) dearbhú i scríbhinn ó Pháirtí tar éis dó réitigh mholta a fhiosrú faoin nós imeachta idirghabhála agus tar éis aon chomhairle agus réiteach molta ón idirghabhálaí a mheas, ar dháta an fhógra maidir leis an dearbhú sin don idirghabhálaí agus don Pháirtí eile.

AIRTEAGAL 38.29

Rúndacht

Mura gcomhaontóidh na Páirtithe a mhalairt, tá na céimeanna uile den nós imeachta idirghabhála, lena n- áirítear aon chomhairle nó réiteach molta, rúnda. Féadfaidh Páirtí a nochtadh don phobal gurb amhlaidh atá idirghabháil ar bun.

AIRTEAGAL 38.30

Gaol le nósanna imeachta um réiteach díospóidí

1. Tá an nós imeachta idirghabhála gan dochar do chearta ná oibleagáidí na bPáirtithe faoi Ranna B agus C nó faoi nósanna imeachta um réiteach díospóidí faoi aon chomhaontú eile.
2. Ní bhraithfidh Páirtí ar an méid seo a leanas, ná ní thabharfaidh sé an méid seo a leanas isteach mar fhianaise, i nósanna imeachta eile um réiteach díospóidí faoin Iarscríbhinn seo ná in aon chomhaontú eile, agus ní chuirfidh painéal an méid seo a leanas san áireamh:
 - (a) seasaimh arna nglacadh ag an bPáirtí eile le linn an nós imeachta idirghabhála nó faisnéis arna bailiú go heisiach faoi Airteagal 38.28(2);
 - (b) gurb amhlaidh a léirigh an Páirtí eile go bhfuil sé toilteanach glacadh le réiteach ar an mbeart faoi réir idirghabhála; nó
 - (c) comhairle a thugann an t-idirghabhálaí nó tograí a dhéanann sé.
3. Mura gcomhaontóidh na Páirtithe a mhalairt, ní fheidhmeoidh idirghabhálaí mar phainéaláí i nósanna imeachta um réiteach díospóidí faoin gComhaontú seo ná faoi aon chomhaontú eile lena mbaineann an t-ábhar céanna ar lena aghaidh a bhí sé nó sí ina idirghabhálaí.

ROINN E

FORÁLACHA COITEANNA

AIRTEAGAL 38.31

Iarraidh ar fhaisnéis

1. Sula ndéanfar iarraidh ar chomhairliúcháin nó idirghabháil de bhun Airteagal 38.4 nó 38.26, faoi seach, féadfaidh Páirtí faisnéis a iarraidh ar an bPáirtí eile maidir le beart a líomhnaítear go ndéanann sé dochar don trádáil nó infheistíocht idir na Páirtithe a iarraidh. Déanfaidh an Páirtí dá ndéantar an iarraidh sin, laistigh de 20 lá tar éis dháta seachadta na hiarrata, freagra i scríbhinn a sholáthar ina mbeidh a bharúlacha ar an bhfaisnéis a iarrtar.
2. Má mheasann an Páirtí a ndéantar an iarraidh chuige nach mbeidh sé in ann freagra a sholáthar laistigh de 20 lá tar éis dháta seachadta na hiarrata, tabharfaidh sé fógra don Pháirtí eile go pras faoi sin, lena luaitear na cúiseanna leis an moill agus lena soláthraítear meastachán ar an tréimhse is gairide ar lena linn a bheidh sé in ann a fhreagra a sholáthar.
3. Is iondúil go mbíonn coinne leis go ndéanfadh Páirtí faisnéis a iarraidh de bhun mhír 1 den Airteagal seo sula ndéanfaí iarraidh ar chomhairliúcháin nó idirghabháil de bhun Airteagal 38.4 nó 38.26 faoi seach.

AIRTEAGAL 38.32

Réiteach a chomhaontú ar bhonn frithpháirteach

1. Féadfaidh na Páirtithe teacht ar réiteach comhaontaithe ar bhonn frithpháirteach, tráth ar bith, i ndáil le haon díospóid dá dtagraítear in Airteagal 38.2.
2. Má thagtar ar réiteach arna chomhaontú go frithpháirteach le linn nós imeachta an phainéil nó an nós imeachta idirghabhála, tabharfaidh na Páirtithe fógra go comhpháirteach faoin réiteach sin do chathaoirleach an phainéil nó don idirghabhálaí, faoi seach. Ar an bhfógra sin a thabhairt, déanfar nós imeachta an phainéil nó an nós imeachta idirghabhála a fhoirceannadh.
3. Déanfaidh gach Páirtí aon bheart is gá chun an réiteach a comhaontaíodh go frithpháirteach a chur chun feidhme láithreach nó laistigh den tréimhse ama a comhaontaíodh, de réir mar is infheidhme.
4. Tráth nach déanaí ná dul in éag na tréimhse ama comhaontaithe, cuirfidh an Páirtí cur chun feidhme an Páirtí eile ar an eolas, i scríbhinn, faoi aon bheart atá déanta aige chun an réiteach a comhaontaíodh go frithpháirteach a chur chun feidhme.

AIRTEAGAL 38.33

Tréimhsí ama

1. Déantar na tréimhsí ama uile a leagtar amach sa Chaibidil seo a chomhaireamh ón lá tar éis an ghnímh dá dtagraíonn siad.

2. Aon tréimhse dá dtagraítear sa Chaibidil seo, féadfar í a mhodhnú le comhaontú frithpháirteach na bPáirtithe.

3. Faoi Roinn C, féadfaidh an painéal tráth ar bith a mholadh do na Páirtithe aon tréimhse dá dtagraítear sa Chaibidil seo a mhodhnú, agus na cúiseanna leis an moladh á lua.

AIRTEAGAL 38.34

Costais

1. Seasfaidh gach Páirtí a chostais féin a dhíorthaíonn ón rannpháirtíocht i nós imeachta an phainéil nó sa nós imeachta idirghabhála.

2. Déanfaidh na Páirtithe na costais a dhíorthaítear ó ábhair eagraíochtúla, lena n-áirítear luach saothair agus costais na bpainéalaithe agus an idirghabhálaí, a chomhroinnt go comhpháirteach agus go cothrom. Cinnfear luach saothair na bpainéalaithe i gcomhréir le hIarscríbhinn 38- A. I ndáil leis na rialacha maidir le luach saothair na bpainéalaithe a leagtar síos in Iarscríbhinn 38- A, beidh feidhm acu maidir le hidirghabhálaithe *mutatis mutandis*.

AIRTEAGAL 38.35

Leasú na nIarscríbhinní

Féadfaidh an Chomhairle Chomhpháirteach cinneadh a ghlacadh chun Iarscríbhinní 38- A agus 38- B a leasú de bhun fhomhír (a) d'Airteagal 8.5(1).

CAIBIDIL 39

EISCEACHTAÍ

AIRTEAGAL 39.1

Eisceachtaí ginearálta

1. Chun críocha Chaibidlí 9, 11, 15, 26, 29 agus Roinn B de Chaibidil 17¹ den Chomhaontú seo, déantar Airteagal XX de GATT 1994, lena n- áirítear a Nótaí agus a Fhorálacha Forlíontacha a ionchorprú sa Chomhaontú seo agus féachtar chuige go bhfuil an méid sin mar chuid den Chomhaontú seo, *mutatis mutandis*.
2. Faoi réir an cheanglais nach gcuirtear na bearta sin i bhfeidhm ar bhealach arb é a bheadh ann modh idirdhealaithe threallaigh nó gan údar idir na tíortha i gcás ina mbeidh forlámhas ag coinníollacha comhchosúla, nó srianadh faoi cheilt ar léirscaoileadh infheistíochta nó trádáil i seirbhísí, ní fhorléireofar aon ní i gCaibidil 15, Caibidlí 18 go 27², Caibidil 29 ná Roinn B de Chaibidil 17³ mar ní lena gcoisctear ar cheachtar Páirtí bearta a ghlacadh nó a fhorfheidhmiú:
 - (a) ar bearta iad a bhfuil gá leo chun slándáil an phobail nó moráltacht an phobail a chosaint nó an t-ord poiblí a choimeád;⁴

¹ Ní bheidh feidhm ag an bhforáil seo maidir le hAirteagal 17.10.

² Ar mhaithe le cinnteacht níos fearr, ní fhorléireofar le haon ní san Airteagal seo mar ní lena gcoisctear na cearta a leagtar amach in Iarscríbhinn 17- E.

³ Ní bheidh feidhm ag an bhforáil seo maidir le hAirteagal 17.10.

⁴ Ní fhéadfar na heisceachtaí a leagtar amach san fhomhír seo a agairt ach amháin i gcás ina mbeidh bagairt dháiríre, atá tromchúiseach a dhóthain, ar cheann de leasanna bunúsacha na sochaí.

- (b) bearta is gá chun beatha nó sláinte an duine, ainmhithe nó plandaí a chosaint;
- (c) ar bearta iad a bhfuil gá leo chun a áirithiú go gcomhlíonfar dlíthe nó rialacháin nach bhfuil ar neamhréir le forálacha an Chomhaontaithe seo, lena n-áirítear na forálacha sin a bhaineann le:
 - (i) cleachtais mhealltacha agus cleachtais chalaioiseacha a chosc nó déileáil le héifeachtaí mainneachtana ar chonarthaí;
 - (ii) príobháideachas a chosaint i ndáil le próiseáil agus scaipeadh sonraí pearsanta agus rúndacht taifead agus cuntas aonair a chosaint; nó
 - (iii) sábháilteacht bia.

3. Ar mhaithe le cinnteacht níos fearr, a mhéid atá na bearta sin ar neamhréir le forálacha Chaibidlí na Coda seo dá dtagraítear i míreanna 1 agus 2 den Airteagal seo, tuigeann na Páirtithe an méid seo a leanas:

- (a) leis na bearta dá dtagraítear i bhfomhír (b) d'Airteagal XX de GATT 1994 agus i bhfomhír (b) de mhír 2 den Airteagal seo áirítear bearta comhshaoil is gá chun beatha nó sláinte an duine, ainmhithe nó plandaí a chosaint;

- (b) go bhfuil feidhm ag pointe (g) d'Airteagal XX de GATT 1994 maidir le bearta chun acmhainní nádúrtha neamh- in-athnuaite, idir bheo agus neamhbheo, a chaomhnú; agus
- (c) is féidir go dtagann bearta arna ndéanamh chun comhaontuithe comhshaoil iltaobhacha a chur chun feidhme faoi fhomhír (b) nó (g) d'Airteagal XX de GATT 1994 nó faoi fhomhír (b) de mhír 2 den Airteagal seo.

4. Sula ndéanfaidh Páirtí aon bheart dá bhforáiltear i bhfomhíreanna (i) agus (j) d'Airteagal XX de GATT 1994, soláthróidh an Páirtí sin an fhaisnéis ábhartha uile don Pháirtí eile, d'fhonn réiteach is inghlactha ag na Páirtithe a lorg. Mura dtagtar ar réiteach inghlactha laistigh de 30 lá ó sholáthar na faisnéise ábhartha, féadfaidh an Páirtí, a bhfuil sé beartaithe aige an beart a chur i bhfeidhm, déanamh amhlaidh. I gcás ina gcoisceann tosca eisceachtúla criticiúla, lena n- éilítear gníomhaíocht láithreach, réamhsholáthar agus réamhscrúdú na faisnéise, féadfaidh an Páirtí, a bhfuil sé beartaithe aige na bearta a chur i bhfeidhm, aon bheart réamhchúramach is gá chun aghaidh a thabhairt ar an gcás a chur i bhfeidhm láithreach. Cuirfidh an Páirtí sin an Páirtí eile ar an eolas láithreach maidir le cur i bhfeidhm na mbeart sin.

AIRTEAGAL 39.2

Eisceachtaí slándála

Tá feidhm ag Airteagal 41.4 maidir leis an gCuid den Chomhaontú.

AIRTEAGAL 39.3

Cánachas

1. Chun críocha an Airteagail seo:

- (a) ciallaíonn ‘áit chónaithe’ áit chónaithe chun críoch cánach;
- (b) ciallaíonn ‘comhaontú cánach’ comhaontú chun cánachas dúbailte a sheachaint nó aon chomhaontú nó socrú idirnáisiúnta eile a bhaineann go hiomlán nó go príomha le cánachas ar páirtí ann aon Bhallstát, an tAontas Eorpach nó an tSile; agus
- (c) ciallaíonn ‘beart cánachais’ beart lena gcuirtear i bhfeidhm dlí cánach an Aontais Eorpaigh, dlí cánach aon Bhallstáit, nó dlí cánach na Sile.

2. Tá feidhm ag gCuid seo den Chomhaontú seo maidir le bearta cánachais a mhéid atá gá lena gcur i bhfeidhm chun éifeacht a thabhairt d’fhorálacha an Chomhaontaithe seo, agus sa chás sin amháin.

3. Ní dhéanfar difear le haon ní sa Chomhaontú seo do chearta agus oibleagáidí an Aontais Eorpaigh ná cearta agus oibleagáidí a Bhallstát ná cearta agus oibleagáidí na Sile, faoi aon chomhaontú cánach. I gcás ina mbeidh aon neamhréir ann idir an Chuid seo den Chomhaontú seo agus aon chomhaontú cánach, beidh forlámhas ag an gcomhaontú cánach sin go méid na neamhréire. Maidir le comhaontú cánach idir an tAontas Eorpach nó a Bhallstáit agus an tSile, údaráis inniúla ábhartha an Aontais Eorpaigh nó a údaráis inniúla ábhartha a Bhallstát ar thaobh amháin, agus údaráis inniúla ábhartha na Sile ar an taobh eile, faoin gCuid seo den Chomhaontú seo agus faoin gcomhaontú cánach sin, déanfaidh siad a chinneadh go comhpháirteach an ann do neamhréireacht idir an Comhaontú seo agus an comhaontú cánach sin.

4. Ní bheidh feidhm ag aon oibleagáid i ndáil le náisiún barrfhabhair faoin gCuid seo den Chomhaontú seo maidir le haon bhuntáiste arna thabhairt ag an Aontas Eorpach, a Bhallstáit, nó an tSile de bhun comhaontú cánach.

5. Faoi réir an cheanglais nach gcuirtear na bearta sin i bhfeidhm ar bhealach arb é a bheadh ann modh idirdhealaithe threallaigh nó gan údar idir tíortha i gcás ina mbeidh forlámhas ag coinníollacha comhchosúla, nó srianadh faoi cheilt ar thrádáil agus infheistíocht, ní fhorléireofar aon ní sa Chuid seo den Chomhaontú seo mar ní lena gcoisctear ar Pháirtí aon bheart a ghlacadh, a choinneáil ar bun nó a fhorfheidhmiú, ar beart é arb é is aidhm dó forchur nó bailiú cothromasach nó éifeachtach cánach díreach a áirithiú:

(a) lena ndéantar idirdhealú idir cáiníocóirí, nach bhfuil sa staid chéanna, go háirithe maidir lena n-áit chónaithe nó maidir leis an áit ina bhfuil a gcuid caipitil infheistithe; nó

- (b) cánach a bhfuil sé d'aidhm acu seachaint nó imghabháil cánach a chosc faoi chomhaontú cánach nó dlí fioscach an Pháirtí sin.

AIRTEAGAL 39.4

Nochtadh faisnéise

1. Ní fhorléireofar aon ní sa Chuid seo den Chomhaontú seo mar ní lena gceanglaítear ar Pháirtí faisnéis rúnda a chur ar fáil, a bhfágfadh nochtadh na faisnéise sin go gcuirfí bac ar fhorfheidhmiú an dlí, nó a bheadh contrártha ar bhealach eile do leas an phobail, nó lena ndéanfaí dochar do leasanna tráchtála dlisteanacha fiontar ar leith, poiblí nó príobháideach, seachas i gcás ina gceanglóidh painéal an fhaisnéis rúnda sin i nósanna imeachta um réiteach díospóidí faoi Chaibidil 38. Sna cásanna sin, áiritheoidh an painéal go gcosnófar an rúndacht go hiomlán.
2. Nuair a dhéanann Páirtí faisnéis a mheastar a bheith rúnda faoina dhlí a chur faoi bhráid na Comhairle Comhpháirtí, an Chomhchoiste, Fochoistí nó comhlachtaí eile a bhunaítear faoin gComhaontú seo, déileálfaidh an Páirtí eile leis an bhfaisnéis sin mar fhaisnéis rúnda, mura gcomhaontóidh an Páirtí a chuireann isteach an fhaisnéis a mhalairt.

AIRTEAGAL 39.5

Tarscaoiltí EDT

Má tá oibleagáid faoin gCuid seo coibhéiseach go substaintiúil le hoibleagáid faoi Chomhaontú EDT, aon bheart arna dhéanamh i gcomhréir le tarscaoileadh a ghlactar de bhun Airteagal IX de Chomhaontú EDT, measfar go bhfuil sé i gcomhréir leis an oibleagáid den Chuid seo atá coibhéiseach go substainteach.

CUID IV

CREAT INSTITIÚIDEACH GINEARÁLTA

CAIBIDIL 40

CREAT INSTITIÚIDEACH

AIRTEAGAL 40.1

An Chomhairle Chomhpháirteach

1. Bunaíonn na Páirtithe Comhairle Chomhpháirteach leis seo. Déanfaidh an Chomhairle Chomhpháirteach maoirseacht ar chomhlíonadh chuspóirí an Chomhaontaithe seo agus a chur chun feidhme. Déanfaidh sí scrúdú ar aon ábhar a thiocfaidh chun cinn faoi chuimsiú an Chomhaontaithe seo agus ar aon saincheist dhéthaobhach nó idirnáisiúnta eile a bhaineann leis an leas coiteann.
2. Tiocfaidh an Chomhairle Chomhpháirteach le chéile laistigh de 1 bhliain amháin ó dháta theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo, agus ar bhonn débhlíantúil ina dhiaidh sin, nó de réir mar a chomhaontóidh na Páirtithe. Reáchtálfar cruinnithe na Comhairle Comhpháirtí agus an lucht freastail i láthair go pearsanta nó ar aon mhodh teicneolaíochta i gcomhréir lena rialacha nós imeachta. Reáchtálfar na cruinnithe, ag a mbeidh an lucht freastail i láthair go pearsanta, sa Bhruiséil agus in Santiago gach re seal.

3. Ionadaithe ar leibhéal aireachta a bheidh ar an gComhairle Chomhpháirteach thar ceann Pháirtí an Aontais, agus i gcás na Sile, an Aire Gnóthaí Eachtracha nó a ionadaithe a bheidh ar an gComhairle ar a ceann. I gcás ina ngníomhóidh an Chomhairle Chomhpháirteach i gcumraíocht trádála de bhun Airteagal 8.5, beidh sí comhdhéanta d'ionadaithe ó na Páirtithe a bhfuil freagracht orthu as cúrsaí trádála agus infheistíochta.
4. Beidh an chumhacht ag an gComhairle Chomhpháirteach cinntí a ghlacadh sna cásanna dá bhforáiltear sa Chomhaontú seo agus moltaí a dhéanamh i gcomhréir lena rialacha nós imeachta. Is le comhaontú frithpháirteach a ghlacfaidh an Chomhairle Chomhpháirteach a cinntí agus a dhéanfaidh sí moltaí. Beidh na cinntí sin ina gceangal ar na Páirtithe, agus déanfaidh na Páirtithe sin na bearta uile is gá chun na cinntí sin a chur chun feidhme. Ní bheidh aon bhrí cheangailteach le moltaí.
5. Beidh an Comhchoiste comhdhéanta d'ionadaí ó gach Páirtí agus beidh ionadaí ó gach Páirtí ina gcomhchathaoirligh uirthi, i gcomhréir leis na forálacha a leagtar síos ina rialacha nós imeachta, agus na saincheistanna sonracha a bhfuil aghaidh le tabhairt orthu ag aon seisiún ar leith á gcur san áireamh.
6. Bunóidh an Chomhairle Chomhpháirteach a rialacha nós imeachta féin agus rialacha nós imeachta an Chomhchoiste ag an chéad chruinniú.
7. Féadfaidh an Chomhairle Chomhpháirteach aon cheann dá feidhmeanna a tharmligean chuig an gComhchoiste, lena n-áirítear an chumhacht chun cinntí ceangailteacha agus moltaí a dhéanamh.
8. I dteannta an Airteagail seo, bíonn feidhm ag Airteagal 8.5 nuair a bhíonn an Chomhairle Chomhpháirteach ag gníomhú i gcumraíocht trádála.

AIRTEAGAL 40.2

Comhchoiste

1. Bunaíonn na Páirtithe Comhchoiste leis seo. Tabharfaidh an Comhchoiste cúnamh don Chomhairle Chomhpháirteach le feidhmiú a feidhmeanna.
2. Beidh an Comhchoiste freagrach as cur chun feidhme ginearálta an Chomhaontaithe seo. Maidir le cás ina mbeidh ábhar á bhreithniú nó saincheist á breithniú ag an gComhchoiste, ní choiscfear ar an gComhairle Chomhpháirteach leis sin plé leis an ábhar nó leis an tsaincheist.
3. Tiocfaidh an Comhchoiste le chéile laistigh de 1 bhliain amháin ó dháta theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo, agus uair sa bhliain ina dhiaidh sin, nó de réir mar a chomhaontóidh na Páirtithe. Reáchtálfar cruinnithe an Chomhchoiste agus an lucht freastail i láthair go pearsanta nó ar aon mhodh teicneolaíochta i gcomhréir lena rialacha nós imeachta. Reáchtálfar na cruinnithe, ag a mbeidh an lucht freastail i láthair go pearsanta, sa Bhruiséil agus in Santiago gach re seal.
4. Beidh an Comhchoiste comhdhéanta d'ionadaithe na bPáirtithe agus beidh ionadaí ó gach Páirtí ina gcomhchathaoirligh uirthi, i gcomhréir leis na forálacha a leagtar síos ina rialacha nós imeachta, agus na saincheisteanna sonracha a bhfuil aghaidh le tabhairt orthu ag aon seisiún ar leith á gcur san áireamh.
5. I gcás ina ngníomhóidh an Comhchoiste i gcumraíocht trádála de bhun Airteagal 8.6, beidh sí comhdhéanta d'ionadaithe ó na Páirtithe a bhfuil freagracht orthu as cúrsaí trádála agus infheistíochta.

6. Beidh an chumhacht ag an gComhchoiste cinntí a ghlacadh sna cásanna dá bhforáiltear sa Chomhaontú i gcás ina mbeidh an chumhacht sin tarmligthe ag an gComhairle Chomhpháirteach chuige de bhun Airteagal 40.1(7). Beidh an chumhacht ag an gComhchoiste freisin moltaí a dhéanamh, lena n-áirítear i gcás ina mbeidh an chumhacht sin tarmligthe chuige de bhun Airteagal 40.1(7). Is le comhaontú frithpháirteach agus i gcomhréir lena rialacha nós imeachta a ghlacfaidh an Comhchoiste a chinntí agus a dhéanfaidh sé moltaí. Agus é ag feidhmiú na bhfeidhmeanna tarmligthe, is i gcomhréir le rialacha nós imeachta na Comhairle Comhpháirtí a ghlacfaidh an Comhchoiste a chinntí agus a dhéanfaidh sé moltaí. Beidh na cinntí sin ina gceangal ar na Páirtithe, agus déanfaidh na Páirtithe sin na bearta uile is gá chun na cinntí sin a chur chun feidhme. Ní bheidh aon bhrí cheangailteach le moltaí.

7. I dteannta an Airteagail seo, bíonn feidhm ag Airteagal 8.6 nuair a bhíonn an Comhchoiste ag gníomhú i gcumraíocht trádála.

AIRTEAGAL 40.3

Fochoistí agus comhlachtaí eile

1. Bunaítear leis seo Fochoiste um Fhorbairt agus um Chomhar Idirnáisiúnta chun comhordú agus maoirseacht a dhéanamh ar chur chun feidhme gníomhaíochtaí comhair sna réimsí dá dtagraítear i gCuid II den Chomhaontú seo.

2. Bunaítear Fochoistí a bhaineann go sonrach le Cuid III den Chomhaontú seo de bhun Airteagal 8.8.

3. Féadfaidh an Chomhairle Chomhpháirteach nó an Comhchoiste cinneadh a ghlacadh chun Fochoiste eile nó comhlacht eile a bhunú. Féadfaidh an Chomhairle Chomhpháirteach nó an Comhchoiste cúraimí a bhaineann lena n-inniúlachtaí faoi seach a shannadh d'Fhochoiste nó comhlacht eile a bhunaítear de bhun na míre seo chun cabhrú leo a bhfeidhmeanna faoi seach a dhéanamh agus chun aghaidh a thabhairt ar chúraimí sonracha nó ábhair shonracha. Féadfaidh an Chomhairle Chomhpháirteach nó an Comhchoiste na cúraimí a shanntar d'aon Fhochoiste nó comhlacht a bhunaítear de bhun na míre seo a athrú nó a dhíscaoileadh.

4. Beidh na Fochoistí agus na comhlachtaí eile comhdhéanta d'ionadaithe na bPáirtithe agus ionadaí ó gach Páirtí ina gcomhchathaoirligh orthu.

5. Mura bhforáiltear dá mhalairt sa Chomhaontú seo nó mura gcomhaontóidh na Páirtithe a mhalairt, tiocfaidh na Fochoistí le chéile laistigh de bhliain ónar bunaíodh iad agus, ina dhiaidh sin, arna iarraidh sin do cheachtar Páirtí nó don Chomhairle Chomhpháirteach nó don Comhchoiste, ar leibhéal iomchuí. Féadfaidh na Fochoistí teacht le chéile ar a dtionscnamh féin freisin, faoi réir a rialacha nós imeachta faoi seach. Reáchtálfar cruinnithe na bhFochoistí agus an lucht freastail i láthair go pearsanta nó ar aon mhodh teicneolaíochta i gcomhréir lena rialacha nós imeachta faoi seach. Reáchtálfar na cruinnithe, ag a mbeidh an lucht freastail i láthair go pearsanta, sa Bhruiséil agus in Santiago gach re seal.

6. Mura bhforáiltear dá mhalairt sa Chomhaontú seo, tuairisceoidh na Fochoistí agus na comhlachtaí eile ar a ngníomhaíochtaí don Comhchoiste, go tráthrialta agus arna iarraidh sin don Comhchoiste.

7. Maidir le cás ina mbeidh ábhar á bhreithniú nó saincheist á breithniú ag aon cheann de na Fochoistí nó comhlachtaí eile, ní choisfear ar an gComhairle Chomhpháirteach nó ar an gComhchoiste leis sin plé leis an ábhar nó leis an tsaincheist.

8. Féadfaidh an Chomhairle Chomhpháirteach nó an Comhchoiste rialacha nós imeachta na bhFochoistí agus na gcomhlachtaí eile a bhunú, má mheastar go bhfuil sé sin iomchuí. Mura mbunóidh an Chomhairle Chomhpháirteach nó an Comhchoiste a rialacha nós imeachta féin, beidh feidhm ag rialacha nós imeachta an Chomhchoiste *mutatis mutandis*.

9. Féadfaidh na Fochoistí agus comhlachtaí eile moltaí a dhéanamh, i gcomhréir lena rialacha nós imeachta faoi seach. Déanfaidh na Fochoistí agus comhlachtaí eile moltaí le comhaontú frithpháirteach. Ní bheidh aon bhrí cheangailteach le moltaí na bhFochoistí agus na gcomhlachtaí eile.

10. Féadfaidh an Fochoiste um Sheirbhísí agus Infheistíocht, a bunaíodh de bhun Airteagal 8.8(1), cinntí a ghlacadh chun cinntiúcháin a dhéanamh i gcomhréir le hAirteagal 17.39. Féadfaidh an Fochoiste Airgeadais, a bunaíodh de bhun Airteagal 8.8(1), cinntí a ghlacadh chun cinntiúcháin a dhéanamh i gcomhréir le hAirteagal 25.20. Glacfaidh na Fochoistí sin na cinntí sin le comhaontú frithpháirteach. Beidh cinntí den sórt sin ceangailteach ar na Páirtithe.

AIRTEAGAL 40.4

An Comhchoiste Parlaiminteach

1. Bunaítear Comhchoiste Parlaiminteach leis seo. Beidh sé comhdhéanta d'Fheisirí Pharlaimint na hEorpa agus Chomhdháil na Síle.
2. Bunóidh an Comhchoiste Parlaiminteach a rialacha nós imeachta féin.
3. Is fóram a bheidh sa Chomhchoiste Parlaiminteach chun teacht le chéile agus tuairimí a mhalartú agus caidreamh níos dlúithe a chothú. Tiocfaidh sé le chéile ar bhonn débhlíantúil.
4. Cuirfear an Comhchoiste Parlaiminteach ar an eolas faoi chinntí agus faoi mholtaí na Comhairle Comhpháirtí.
5. Féadfaidh an Comhchoiste Parlaiminteach moltaí a chur faoi bhráid na Comhairle Comhpháirtí maidir le cur chun feidhme an Chomhaontaithe seo.

AIRTEAGAL 40.5

Rannpháirtíocht na sochaí sibhialta

Cuirfidh gach Páirtí rannpháirtíocht na sochaí sibhialta chun cinn i gcur chun feidhme an Chomhaontaithe seo, go háirithe trí idirghníomh leis an nGrúpa Comhairleach Baile, dá dtagraítear in Airteagal 40.6, agus leis an bhFóram Sochaí Sibhialta dá dtagraítear in Airteagal 40.7.

AIRTEAGAL 40.6

Grúpaí Comhairleacha Baile

1. Cruthóidh nó ainmneoidh gach Páirtí Grúpa Comhairleach Baile laistigh de 2 bhliain tar éis dháta theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo. Is éard a bheidh i ngach Grúpa Comhairleach Baile ionadaíocht chothrom ar eagraíochtaí neamhspleácha sochaí sibhialta, lena n- áirítear eagraíochtaí neamhrialtasacha, ceardchumann, eagraíochtaí gnó agus eagraíochtaí fostóirí. Chun na críche sin, bunóidh gach Páirtí a rialacha ceapacháin féin chun comhdhéanamh an Ghrúpa Chomhairligh Baile faoi seach a chinneadh, lena soláthrófar deiseanna rochtana do ghníomhaithe ar fud earnálacha éagsúla. Déanfar comhaltas gach Grúpa Chomhairligh Baile a athnuachan go tréimhsiúil, i gcomhréir leis na rialacha ceapacháin a bhunaítear de bhun na míre seo.
2. Tiocfaidh gach Páirtí agus a Ghrúpa Comhairleach Baile le chéile uair sa bhliain ar a laghad chun plé a dhéanamh ar chur chun feidhme an Chomhaontaithe seo. Féadfaidh gach Páirtí breithniú ar na tuairimí nó ar na moltaí a chuirfidh a Ghrúpa Comhairleach Baile faoina bhráid.

3. Chun feasacht an phobail ar a Ghrúpa Comhairleacha Intíre féin a chur chun cinn, foilseoidh gach Páirtí liosta na n- eagraíochtaí atá rannpháirteach ina Ghrúpa Comhairleach Baile, chomh maith lena fhaisnéis teagmhála.

4. Cuirfidh na Páirtithe an idirghníomhaíocht idir na Grúpaí Comhairleacha Baile chun cinn, ar mhodhanna iomchuí.

AIRTEAGAL 40.7

Fóram na Sochaí Sibhialta

1. Cuirfidh na Páirtithe eagrú tráthrialta Fhóram na Sochaí Sibhialta chun cinn chun idirphlé a chur sa siúl maidir le cur chun feidhme an Chomhaontaithe seo.

2. Reáchtálfaidh na Páirtithe cruinnithe den Fhóram Sochaí Sibhialta le comhaontú frithpháirteach. Agus cruinniú den Fhóram Sochaí Sibhialta á reáchtáil, cuirfidh gach Páirtí cuireadh chuig eagraíochtaí sochaí sibhialta neamhspleácha atá bunaithe ina chríoch, lena n- áirítear comhaltaí a Ghrúpa Chomhairligh Baile faoi seach, dá dtagraítear in Airteagal 40.6. Cuirfidh gach Páirtí ionadaíocht chothrom chun cinn, lena gceadófar rannpháirtíocht eagraíochtaí neamhrialtasacha, ceardchumann, agus eagraíochtaí gnó agus eagraíochtaí fostóirí. Iompróidh gach eagraíocht na costais a bhaineann lena rannpháirtíocht san Fhóram Sochaí Sibhialta.

3. Ionadaithe na bPáirtithe a bheidh rannpháirteach sa Chomhairle Chomhpháirteach nó sa Chomhchoiste, glacfaidh siad, de réir mar is iomchuí, páirt i gcruinnithe an Fhóraitm Sochaí Sibhialta. Foilseoidh na Páirtithe, i gcomhpháirt nó ar leithligh, aon ráiteas foirmiúil a dhéantar ag an bhFóram Sochaí Sibhialta.

CAIBIDIL 41

FORÁLACHA GINEARÁLTA AGUS FORÁLACHA CRÍOCHNAITHEACHA

AIRTEAGAL 41.1

Sainmhíniú ar na Páirtithe

Chun críocha an Chomhaontaithe seo:

- (a) ciallaíonn ‘Páirtí’:
 - (i) an tAontas Eorpach nó a Bhallstáit, nó an tAontas Eorpach agus a Bhallstáit, i gcomhréir lena réimsí inniúlachta faoi seach (an ‘Páirtí den Aontas’), nó
 - (ii) an tSile; agus
- (b) ciallaíonn ‘Páirtithe’ Páirtí an Aontais agus an tSile.

AIRTEAGAL 41.2

Cur i bhfeidhm críochach

1. Tá feidhm ag an gComhaontú seo maidir leis na háiteanna a leanas:
 - (a) maidir le Páirtí an Aontais, na críocha a gcuirtear an Conradh ar an Aontas Eorpach agus an Conradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh i bhfeidhm maidir leo, agus faoi na coinníollacha a leagtar síos sna Conarthaí sin; agus
 - (b) maidir leis an tSile, an talamh, an limistéar muirí, agus an t- aerspás faoina ceannasacht, agus an limistéar eacnamaíoch eisiach agus an scairbh ilchríochach a bhfeidhmíonn sí a cearta ceannasachta agus a dlínse laistigh díobh i gcomhréir leis an dlí idirnáisiúnta¹ agus dlí na Sile².

Tuigfear tagairtí do ‘críoch’ sa Chomhaontú seo i gcomhréir leis an mír seo, ach amháin mar a bhforáiltear a mhalairt go sainráite sa Chomhaontú seo.

¹ Ar mhaithe le cinnteacht níos fearr, áirítear i ndlí idirnáisiúnta, go háirithe, Coinbhinsiún na Náisiún Aontaithe maidir le Dlí na Farraige arna dhéanamh ag Montego Bay an 10 Nollaig 1982.

² Ar mhaithe le cinnteacht níos fearr, i gcás neamhréir idir dlí na Sile agus an dlí idirnáisiúnta, beidh feidhm ag an dlí idirnáisiúnta.

2. A mhéid a bhaineann leis na forálacha a bhaineann le cóir taraife earraí, lena n- áirítear rialacha tionscnaimh agus stop sealadach na córa sin, tá feidhm ag an gComhaontú seo freisin maidir leis na limistéir sin de chríoch chustam an Aontais Eorpaigh de réir bhrí Airteagal 4 de Rialachán (AE) Uimh. 952/2013 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle¹ nach gcumhdaítear le fómhír (a) de mhír 1.

AIRTEAGAL 41.3

Oibleagáidí a chomhlíonadh

1. Déanfaidh gach Páirtí aon bheart ginearálta nó sonracha a cheanglaítear chun a oibleagáidí a chomhlíonadh faoin gComhaontú seo.
2. Má mheasann Páirtí nár chomhlíon an Páirtí eile aon oibleagáid faoi Chuid III, beidh feidhm ag na sásraí sonracha dá bhforáiltear sa Chuid sin.
3. Má mheasann ceachtar Páirtí nár chomhlíon an Páirtí eile aon cheann de na hoibleagáidí, ar oibleagáidí iad ar a dtugtar tuairisc mar eilimintí fíor- riachtanacha in Airteagal 1.2(2) agus in Airteagal 2.2(1), féadfaidh sé bearta iomchuí a dhéanamh. Chun críche na míre seo, le ‘bearta iomchuí’ féadfar cur ar fionraí, go páirteach nó go hiomlán, an Chomhaontaithe seo a áireamh.

¹ Rialachán (AE) Uimh. 952/2013 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 9 Deireadh Fómhair 2013 lena leagtar síos Cód Custaim an Aontais (IO AE L 269, 10.10.2013, lch. 1).

4. Má mheasann Páirtí gur mhainnigh an Páirtí eile aon oibleagáid faoin gComhaontú seo a chomhlíonadh, seachas iad sin a thagann faoi raon feidhme mhíreanna 2 agus 3, tabharfaidh sé fógra don Pháirtí eile faoi sin. Rachaidh na Páirtithe i gcomhairle faoi choimirce na Comhairle Chomhpháirtí d'fhonn teacht ar réiteach atá inghlactha go frithpháirteach. Féachfaidh an Chomhairle Chomhpháirteach le réiteach atá inghlactha go frithpháirteach a bhaint amach a luaithe is féidir. I gcás nach n-éiríonn leis an gComhairle Chomhpháirteach réiteach atá inghlactha go frithpháirteach a bhaint amach laistigh de 60 lá ó dháta an fhógra, féadfaidh an Páirtí a bhfuil fógra á thabhairt aige bearta iomchuí a dhéanamh. Chun críoch na míre seo, le 'bearta iomchuí' féadfar cur ar fionraí Chodanna I, II, agus IV den Chomhaontú seo a áireamh, agus an méid sin amháin.

5. Déanfar bearta iomchuí dá dtagraítear i míreanna 3 agus 4 agus lánurraim á thabhairt don dlí idirnáisiúnta agus beidh siad comhréireach leis an mainneachtain oibleagáidí a chur chun feidhme faoin gComhaontú seo. Ní mór tosaíocht a thabhairt do na bearta sin is lú a chuirfidh isteach ar fheidhmiú an Chomhaontaithe seo.

AIRTEAGAL 41.4

Eisceachtaí slándála

1. Ní fhorléireofar aon ní sa Chomhaontú seo:
 - (a) mar ní lena gceanglaítear ar Pháirtí aon fhaisnéis a thabhairt, nó rochtain ar aon fhaisnéis a cheadú, ar fhaisnéis í a mheasann sé go mbeadh a nochtadh in aghaidh a leasanna bunúsacha slándála; nó

- (b) mar ní chun Páirtí a chosc ar ghníomh a dhéanamh a mheasann sé a bhfuil gá leis chun a leasanna bunúsacha slándála a chosaint:
- (i) atá nasctha le hairm, armlón agus ábhair chogaidh a tháirgeadh nó a gháinneáil agus leis an ngáinneáil agus na hidirbhearta sin in earraí agus ábhair, seirbhísí agus teicneolaíocht eile, agus le gníomhaíochtaí eacnamaíocha, arna ndéanamh go díreach nó go hindíreach chun bunaíocht mhíleata a sholáthar;
 - (ii) ar leasanna iad a bhaineann le hábhair inseamhnaithe agus in-chomhleáite nó leis na hábhair óna ndíorthaítear na hábhair sin; nó
 - (iii) arna dhéanamh le linn cogaidh nó le linn éigeandáil eile sa chaidreamh idirnáisiúnta; nó
- (c) chun Páirtí a chosc ar aon ghníomh a dhéanamh de bhun a oibleagáidí faoi Chairt na Náisiún Aontaithe chun an tsíocháin agus an tslándáil idirnáisiúnta a choinneáil ar bun.
2. Cuirfidh Páirtí an Comhchoiste ar an eolas, a mhéid is féidir, maidir le haon ghníomhaíocht a dhéanann sé faoi fhomhíreanna (b) agus (c) de mhír 1 agus scor na gníomhaíochta sin.

AIRTEAGAL 41.5

Teacht i bhfeidhm agus cur i bhfeidhm sealadach

1. Tiocfaidh an Comhaontú seo i bhfeidhm an chéad lá den tríú mí tar éis dháta an fhógra deiridh lena gcuirfidh na Páirtithe a chéile ar an eolas gur chuir siad i gcrích a nósanna imeachta inmheánacha féin is gá do theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo.
2. D'ainneoin mhír 1, féadfaidh na Páirtithe an Comhaontú seo a chur i bhfeidhm, go hiomlán nó go páirteach, ar bhonn sealadach, i gcomhréir lena nósanna imeachta inmheánacha faoi seach.
3. Tosóidh an cur i bhfeidhm sealadach an chéad lá den dara mí tar éis an dáta a thabharfaidh na Páirtithe fógra dá chéile faoi chur i gcrích a nósanna imeachta inmheánacha faoi seach, nósanna imeachta is gá don chríoch sin, lena n- áirítear deimhniú ón tSile maidir lena comhaontú na codanna den Chomhaontú seo arna mholadh ag Páirtí an Aontais a chur i bhfeidhm go sealadach.
4. Féadfaidh ceachtar Páirtí fógra a thabhairt i scríbhinn don Pháirtí eile á rá go bhfuil sé beartaithe aige cur i bhfeidhm sealadach an Chomhaontaithe seo a fhoirceannadh. Scoirfear de chur i bhfeidhm sealadach an chéad lá den dara mí tar éis an fhógra sin.
5. Le linn chur i bhfeidhm sealadach an Chomhaontaithe seo, féadfaidh an Chomhairle Chomhpháirteach agus comhlachtaí eile arna mbunú faoin gComhaontú seo a bhfeidhmeanna a fheidmiú maidir le forálacha atá faoi réir cur i bhfeidhm sealadach. Aon chinneadh a ghlactar i bhfeidhmiú a bhfeidhmeanna, scoirfidh siad de bheith éifeachtach ón dáta a fhoirceannfar cur i bhfeidhm sealadach an Chomhaontaithe seo faoi mhír 4. Ní dhéanfar difear d'éifeachtaí cinntí a rinneadh go hiomchuí roimh an dáta sin.

6. Más rud é, i gcomhréir le míreanna 2 agus 3, go gcuirfear foráil den Chomhaontú seo i bhfeidhm go sealadach fad a bheidh teacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo ar feitheamh, le haon tagairt san fhoráil sin do dháta theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo, tuigfear go dtagraítear don dáta óna gcuirfidh na Páirtithe an fhoráil sin i bhfeidhm i gcomhréir le mír 3.

7. Fógraí a thugtar i gcomhréir leis an Airteagal seo, seolfar iad, i gcás Pháirtí an Aontais, chuig Ardrúnaí Chomhairle an Aontais Eorpaigh agus, i gcás na Sile, chuig an Aireacht Gnóthaí Eachtracha.

AIRTEAGAL 41.6

Leasuithe

1. Féadfaidh na Páirtithe a chomhaontú, i scríbhinn, an Comhaontú seo a leasú. Tiocfaidh leasuithe i bhfeidhm i gcomhréir le forálacha Airteagal 41.5, *mutatis mutandis*.

2. D'ainneoin mhír 1 den Airteagal seo, féadfaidh an Chomhairle Chomhpháirteach cinntí a ghlacadh chun an Comhaontú a leasú sna cásanna dá dtagraítear i bhfómhír (a) d'Airteagal 8.5(1) agus Airteagal 41.9(5).

AIRTEAGAL 41.7

Comhaontuithe eile

1. An Comhaontú Comhlachais, lena n- áirítear aon chinneadh a dhéantar faoina Chreat Institiúideach, scoirfidh sé de bheith éifeachtach agus tiocfaidh an Comhaontú seo ina ionad, tar éis theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo.
2. Scoirfidh an Comhaontú Eatramhach maidir le Trádáil de bheith éifeachtach agus tiocfaidh an Comhaontú seo ina ionad, tar éis theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo.
3. Tagairtí don Chomhaontú Comhlachais, lena n- áirítear aon chinneadh a dhéantar faoina Chreat Institiúideach, nó tagairtí don Chomhaontú Eatramhach maidir le Trádáil sna comhaontuithe agus comhthuiscintí uile eile idir Páirtithe, forléireofar go dtagraítear don Comhaontú seo leo.
4. Féadfaidh na Páirtithe an Comhaontú seo a chomhlánú trí chomhaontuithe sonracha a thabhairt i gcrích in aon réimse comhair a thagann faoi raon feidhme Chuid II den Chomhaontú seo. Beidh na comhaontuithe sonracha sin ina gcuid dhílis den chaidreamh déthaobhach foriomlán arna rialú leis an gComhaontú seo agus beidh siad faoi réir creat institiúideach coiteann.
5. Comhaontuithe déthaobhacha atá ann cheana a bhaineann le réimsí sonracha comhair a thagann faoi Chuid II den Chomhaontú seo, measfar gur cuid den chaidreamh déthaobhach foriomlán iad, ar caidreamh é a rialaítear leis an gComhaontú seo, agus beidh siad faoi réir an chreata institiúidigh choitinn.

6. Scoirfidh comhaontuithe atá ann cheana a thagann faoi raon feidhme Chuid III den Chomhaontú seo de bheith éifeachtach tar éis theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo.

7. Ar theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo, aon mholadh nó aon chinneadh a ghlac an Chomhairle um Thrádáil a bunaíodh leis an gComhaontú Eatramhach maidir le Trádáil, measfar go mbeidh sé glactha ag an gComhairle Chomhpháirteach a bunaíodh le hAirteagal 40.1 de Chuid IV den Chomhaontú seo. Aon mholadh nó aon chinneadh a ghlac an Coiste um Thrádáil a bunaíodh leis an gComhaontú Eatramhach maidir le Trádáil, measfar go mbeidh sé glactha ag an gComhchoiste a bunaíodh le hAirteagal 40.2 den Chomhaontú seo.

8. D'ainneoin mhír 2 den Airteagal seo:

- (a) bearta sealadacha arna nglacadh de bhun Airteagal 20.5 den Chomhaontú Eatramhach maidir le Trádáil, atá i bhfeidhm ar dháta theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo, leanfar d'fheidhm a bheith acu go dtí go rachaidh siad in éag go nádúrtha;
- (b) bearta coimirce déthaobhacha arna nglacadh de bhun Roinn C de Chaibidil 5 den Chomhaontú Eatramhach maidir le Trádáil, atá i bhfeidhm ar dháta theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo, leanfar d'fheidhm a bheith acu go dtí go rachaidh siad in éag go nádúrtha;
- (c) nósanna imeachta um réiteach díospóidí arna dtionscnamh cheana féin de bhun Airteagal 26.22(1) nó Airteagal 31.5 den Chomhaontú Eatramhach maidir le Trádáil, ó dháta theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo amach, leanfar leo go dtí go dtabharfar i gcrích iad; agus

(d) toradh ceangailteach aon nós imeachta um réiteach díospóidí arna thionscnamh de bhun Airteagal 26.22(1) nó Airteagal 31.5 den Chomhaontú Eatramhach maidir le Trádáil, beidh sé fós ina cheangal ar na Páirtithe tar éis dháta theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo.

9. Ní bheidh na Páirtithe in ann imeachtaí um réiteach díospóidí a thionscnamh faoin gComhaontú seo maidir le hábhair ar ar tugadh tuairisc i dtuarascáil chríochnaitheach phainéil faoi Chaibidil 26 nó faoi Chaibidil 31 den Chomhaontú Eatramhach maidir le Trádáil.

10. Déanfar idirthréimhsí atá imithe in éag go hiomlán nó go páirteach cheana féin faoin gComhaontú Eatramhach maidir le Trádáil a chur san áireamh agus idirthréimhsí dá bhforáiltear i bhforálacha coibhéiseacha an Chomhaontaithe seo á ríomh. Déanfar na hidirthréimhsí sin faoin gComhaontú seo a ríomh ag tosú ar dháta theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe Eatramhaigh seo maidir le Trádáil.

11. Déanfar tréimhsí nós imeachta atá imithe in éag go hiomlán nó go páirteach cheana féin faoin gComhaontú Eatramhach maidir le Trádáil a chur san áireamh agus tréimhsí nós imeachta dá bhforáiltear i bhforálacha coibhéiseacha an Chomhaontaithe seo á ríomh.

12. An Comhaontú maidir le Trádáil Fíona in Iarscríbhinn V a ghabhann leis an gComhaontú Comhlachais ('Comhaontú Fíona') agus an Comhaontú maidir le Trádáil Deochanna Biotáilleacha agus Deochanna Cumhraithe in Iarscríbhinn VI a ghabhann leis an gComhaontú Comhlachais ('Comhaontú Biotáille'),¹ lena n- áirítear na hiarscríbhinní uile, ionchorpraítear iad agus déantar cuid den Chomhaontú seo iad, *mutatis mutandis* agus mar a leanas:

(a) tagairtí sa Chomhaontú Fíona agus sa Chomhaontú Biotáille don 'sásra um réiteach díospóidí dá dtagraítear i gCuid IV den Chomhaontú Comhlachais', chomh maith le 'an Cód Iompair dá dtagraítear in Iarscríbhinn XVI a ghabhann leis an gComhaontú Comhlachais', ba cheart a thuiscint leo go dtagraíonn siad don sásra um réiteach díospóidí dá bhforáiltear i gCaibidil 38 agus don Chód Iompair dá bhforáiltear in Iarscríbhinn 38- B, faoi seach, den Chomhaontú seo;

¹ Ar mhaithe le cinnteacht níos fearr, tá dáta sínithe agus dáta theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe Fíona agus an Chomhaontaithe Biotáille mar an gcéanna le dáta sínithe agus dáta theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe Comhlachais.

- (b) tagairtí sa Chomhaontú Fíona agus sa Chomhaontú Biotáille do ‘an Pobal’, ba cheart a thuiscint leo go dtagraíonn siad do Pháirtí an Aontais;
- (c) tagairtí sa Chomhaontú Fíona agus sa Chomhaontú Biotáille do ‘an Coiste Comhlachais’ a bhunaítear leis an gComhaontú Comhlachais, ba cheart a thuiscint leo go dtagraíonn siad don Chomhchoiste, a bhunaítear de bhun Airteagal 40.2 den Chomhaontú seo, ag gníomhú i gcumraíocht trádála;
- (d) tagairtí sa Chomhaontú Fíona agus sa Chomhaontú Biotáille do ‘Iarscríbhinn IV den Chomhaontú Comhlachais’, ba cheart a thuiscint leo go dtagraíonn siad do Chaibidil 13 den Chomhaontú seo;
- (e) ar mhaithe le cinnteacht níos fearr, beidh feidhm ag an gComhchoiste a bhunaítear le hAirteagal 30 den Chomhaontú Fíona agus an Comhchoiste a bhunaítear le hAirteagal 17 den Chomhaontú Biotáille, agus leanfar d’fheidhmiú na bhfeidhmeanna a thugtar le fios in Airteagal 29 den Chomhaontú Fíona agus in Airteagal 16 den Chomhaontú Biotáille;
- (f) ar mhaithe le cinnteacht níos fearr, tá feidhm ag Airteagal 41.11(2) den Chomhaontú seo maidir leis an gComhaontú Fíona agus an Comhaontú Biotáille; agus
- (g) tuigfear go n-áirítear leis an gComhaontú Fíona agus an Comhaontú Biotáille, mar a ionchorpraítear iad sa Chomhaontú seo, aon leasú ar an gComhaontú Fíona agus an Comhaontú Biotáille mar a ionchorpraítear iad sa Chomhaontú Eatramhach maidir le Trádáil.

13. Aon chinneadh a dhéantar faoi Chreat Institiúideach an Chomhaontaithe Comhlachais a bhaineann leis an gComhaontú Fíona nó an Comhaontú Biotáille atá i bhfeidhm roimh theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe seo, measfar go mbeidh sé glactha ag an gComhchoiste, a bhunaítear de bhun Airteagal 40.2 den Chomhaontú seo, ag gníomhú i gcumraíocht trádála.

14. Féadfaidh na Páirtithe na foscíbhinní a ghabhann leis an gComhaontú Fíona agus an Comhaontú Biotáille, de réir a ionchorpraítear iad, a leasú le malartú litreacha.¹

AIRTEAGAL 41.8

Iarscír bhinní, foscír bhinní, prótacail, nótaí agus fonótaí

Beidh na hiarscír bhinní, na foscír bhinní, na prótacail, na nótaí agus na fonótaí a ghabhann leis an gComhaontú seo ina gcuid dhílis de.

¹ Ar mhaithe le cinnteacht níos fearr, cuirfidh an tSile aon leasú ar an gComhaontú Fíona agus an Comhaontú Biotáille, mar a ionchorpraítear sa Chomhaontú seo iad, i bhfeidhm trí *acuerdos de ejecución* (comhaontuithe forghníomhaithe), i gcomhréir le dlí na Sile.

AIRTEAGAL 41.9

Aontachais leis an Aontas Eorpach amach anseo

1. Cuirfidh Páirtí an Aontais an tSile ar an eolas faoi aon iarraidh ar aontachas tríú tír leis an Aontas Eorpach.
2. Cuirfidh Páirtí an Aontais an tSile ar an eolas faoi dháta sínithe agus dáta teacht i bhfeidhm Conartha Aontachais Ballstáit nua leis an Aontas Eorpach ('Conradh Aontachais').
3. Aontóidh Ballstát nua don Chomhaontú seo i gcomhréir leis na téarmaí arna gcinneadh ag an gComhairle Chomhpháirteach. Gabhfaidh éifeacht leis an aontachas sin ó dháta aontachais an Bhallstáit nua leis an Aontas Eorpach.
4. D'ainneoin mhír 3, beidh feidhm ag Cuid III den Chomhaontú seo idir an Ballstát nua agus an tSile ó dháta aontachais an Bhallstáit nua sin leis an Aontas.
5. Chun cur chun feidhme mhír 4 den Airteagal seo a éascú, ó dháta sínithe an Chonartha Aontachais amach, déanfaidh an Comhchoiste scrúdú ar aon éifeacht ar an gComhaontú seo a eascróidh as aontachas Ballstáit nua leis an Aontas Eorpach, de bhun fhomhír (f) d'Airteagal 8.6(1). Glacfaidh an Chomhairle Chomhpháirteach cinneadh maidir le haon leasú is gá ar na hIarscríbhinní a ghabhann leis an gComhaontú seo, agus maidir le haon oiriúnú eile is gá, lena n-áirítear bearta idirthréimhseacha. Beidh éifeacht ag aon chinneadh ón gComhchoiste, arna ghlacadh de bhun na míre seo, ar dháta aontachais an Bhallstáit nua sin leis an Aontas Eorpach.

AIRTEAGAL 41.10

Ceartha príobháideacha

1. Ní fhorléireofar aon ní sa Chomhaontú seo mar ní a thugann cearta go díreach do dhaoine nó a fhorchuireann oibleagáidí ar dhaoine, seachas na cearta nó oibleagáidí siúd arna gcruthú idir na Páirtithe faoi dhlí idirnáisiúnta poiblí, ná mar ní a cheadaíonn an Comhaontú seo a agairt go díreach i gcórais dlí na bPáirtithe.
2. Ní dhéanfaidh Páirtí foráil maidir le ceart caingne faoi dhlí an Pháirtí sin in aghaidh an Pháirtí eile ar an bhforas go bhfuil beart de chuid an Pháirtí eile ar neamhréir leis an gComhaontú seo.

AIRTEAGAL 41.11

Tagairtí do dhlíthe agus do chomhaontuithe eile

1. Mura bhforáiltear a mhalairt, i gcás ina ndéantar tagairt sa Chomhaontú seo do dhlíthe agus do rialacháin Páirtí, tuigfear go mbeidh aon leasú ar na dlíthe agus na rialacháin sin san áireamh leo.
2. Mura bhforáiltear a mhalairt sa Chomhaontú seo, i gcás ina ndéantar tagairt do chomhaontuithe idirnáisiúnta, nó ina ndéantar iad a ionchorprú sa Chomhaontú seo, go hiomlán nó i bpáirt, tuigfear go mbeidh san áireamh leo aon leasú orthu nó comhaontuithe comharba a thioctfaidh i bhfeidhm don dá Pháirtí ar dháta sínithe an Chomhaontaithe seo nó dá éis.

3. Má thagann aon ábhar chun cinn maidir leis an gComhaontú seo a chur chun feidhme nó a chur i bhfeidhm mar thoradh ar aon leasú nó aon chomhaontú comharba dá dtagraítear i mír 2, féadfaidh na Páirtithe, arna iarraidh sin do cheachtar Páirtí, dul i gcomhairle lena chéile d'fhonn réiteach sásúil a fháil don dá thaobh.

AIRTEAGAL 41.12

Marthanacht

Leanfaidh an Comhaontú seo de bheith i bhfeidhm go ceann tréimhse neamhtheoranta.

AIRTEAGAL 41.13

Foirceannadh

D'ainneoin Airteagal 41.12, féadfaidh ceachtar Páirtí fógra a thabhairt don Pháirtí eile faoin rún atá aige an Comhaontú seo a fhoirceannadh. Seolfar an fógra sin, i gcás Pháirtí an Aontais, chuig Ardrúnaí Chomhairle an Aontais Eorpaigh agus, i gcás na Sile, chuig an Aireacht Gnóthaí Eachtracha. Gabhfaidh éifeacht leis an bhfoirceannadh 6 mhí tar éis dháta an fhógra sin.

AIRTEAGAL 41.14

Téacsanna barántúla

Déantar an Comhaontú seo a tharraingt suas i ndúblach sa Bhéarla, sa Bhulgáiris, sa Chróitis, sa Danmhairgis, san Eastóinis, san Fhionlainnis, sa Fhraincis, sa Ghaeilge, sa Ghearmáinis, sa Ghréigis, san Iodáilis, sa Laitvis, sa Liotuáinis, sa Mháltais, san Ollainnis, sa Pholainnis, sa Phortaingéilis, sa Rómáinis, sa tSeicis, sa tSlóivéinis, sa tSlóvaicis, sa Spáinnis, sa tSualainnis agus san Ungáiris, agus comhúdarás ag an téacs i ngach ceann de na teangacha sin.

Á FHIANÚ SIN shínigh na daoine thíos- sínithe, agus iad údaraithe go cuí chuige sin, an Comhaontú seo.

Arna dhéanamh i/sa ..., an... lá de ... sa bhliain